

Zöld Ars Politica 2006

Politikusok a
környezetvédelemről a
2006-os választások előtt

Környezettudományi Központ
2006

Az interjúkat készítette: Awad A. Halim Doris, Laczó Ferenc és Varga Katalin

Szerkesztette: Laczó Ferenc

Felelős kiadó: Dr. Éri Vilma

Környezettudományi Központ Alapítvány, 2006

**Kiadja a Környezettudományi Központ
1094 Budapest, Angyal utca 15/B.
Telefon: 216 0377, 455 8055
Fax: 216 0911
E-mail: mail@ktk-ces.hu
Honlap: <http://www.ktk-ces.hu>**

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés (Laczó Ferenc)	3.
Interjúk:	
Bánsági György: „A környezetvédelem még nem nyerte el azt a rangját, amelyet megérdemelne” (készítette: Varga Katalin)	5.
Kajner Péter: „A programunk a paradigmaváltás egyik lehetséges változata” (készítette: Varga Katalin)	12.
Kóródi Mária: „A fenntartható fejlődés egy újfajta társadalmi ideológia” (készítette: Awad A. Halim Doris)	18.
Olajos Péter: „A környezetvédelemhez politikai demokrácia kell” (készítette: Laczó Ferenc)	25.
Orosz Sándor: „Mi az ember előhelyének védelmét tekintjük a legfontosabbnak” (készítette: Varga Katalin)	35.
Parragh Dénes: „A környezetvédelem egy példamutatáson alapuló cselekvéssor” (készítette: Awad A. Halim Doris)	41.
Turi-Kovács Béla: „A környezetvédelem mindig az egyes településeken, egyes helyeken dől el” (készítette: Awad A. Halim Doris)	47.
Írásban érkezett vélemények:	
Pap János: „A környezetvédelem az, ami nem lehet pénzkérdés!” (készítette: Awad A. Halim Doris)	56.
Pettkó András: „Kevesebb bevásárlóközpontot, több parkot!” (készítette: Varga Katalin)	60.

Bevezetés

A Környezettudományi Központ a parlamenti választások előtt interjút második alkalommal készít a jelentősebb politikai pártok környezetvédelmi szakértőivel, politikusaival. A négy évvel ezelőtti parlamenti választások előtt készült és nyomtatásban is megjelentetett "Zöld Ars Politika" című interjúkötetünk megfelelő figyelmet kapott és kedvező fogadtatásban részesült.

Azóta azonban nemcsak eltelt négy esztendő, hanem jelentős változás következett be az ország életében. Tagjai lettünk annak az Európai Uniónak, amelyik talán a világ nagy régiói közül leginkább felvállalta a fenntartható fejlődés elveinek követését, egyszerre tűzte zászlajára a gazdasági versenyképesség fokozását, a Szociális Európa felépítését és a környezet védelmét. Ez akkor is fontos, ha napirenden van az EU fenntartható fejlődési stratégiájának az újrafogalmazása, amelyben a gazdasági versenyképesség fokozása és a foglalkoztatottság növelése a korábbinál nagyobb hangsúlyt kap.

Annak ellenére, hogy még nem egészen két éve vagyunk teljes jogú tagjai az Uniónak érdemes arra is figyelmet szentelni, hogy a magyar politikai gondolkodásban, kultúrában és cselekvésben legalább nyomokban fellelhető-e az Acquis Communautaire-nak, a közösségi vívmányoknak nemcsak a betűje, hanem a szelleme is. Vagyis sikerült-e közelednünk Európához, vagy nem, és esetleg még mindig túlságosan is távol vagyunk tőle.

A parlamenti választások előtti felfokozott időszak, amikor a pártok megfogalmazzák azt a politikát, amelyet a választóknak kínálnak, különösen alkalmas arra, hogy felmérjük és megismerjük a majdani kormányt alakító párt, vagy pártok és a választók akaratából ellenzéki szerepkörre ítélt pártok és esetleg a parlamenti küszöböt el nem érő pártok környezetvédelemmel kapcsolatos elképzeléseit, a környezetvédelmi politikáját.

Az említett kötetünkben a négy évvel ezelőtti helyzet jellemzését felidézve: „miközben az Európai Unióhoz való csatlakozás miatt mindenki a környezetvédelem fontosságáról beszél, közben egyre fogynak az erdők, szennyeződnek a folyók, egyre nagyobb a zaj, mérgezőbb a levegő”, most a taggá válásunk után azt tapasztalhatjuk, hogy már a környezetvédelem fontosságáról is ritkábban esik szó. Ez sajnos nemcsak a közbeszédre igaz, hanem a most a választásokon induló pártok prominenseinek megnyilatkozásaiban is.

Áttekintettük az egyes pártok választási programját és öt párt (az Élőlánc, a Fidesz, a Magyar Demokrata Fórum, a Magyar Szocialista Párt és a Szabaddemokraták Szövetsége) szakértőit kérdeztük meg.

Az MSZP választási programja egy bekezdést kitevő külön fejezetet szentelt a környezetvédelemnek. Ebben a környezetvédelem legfontosabb és legaktuálisabb kérdései megtalálhatók. Csak olyan, a pártállami retorikát idéző kulcsszavak keltenek az emberben kételyeket, mint "megszüntetjük" (mármint a környezetet szennyező hulladéklerakást), vagy "teljesítjük" (például az országos környezeti kármentesítési programot). Hitelteleníti ezeket az ígéreteket az is, hogy az elmúlt kormányzati ciklusban milyen kevés történt ezeken a területeken.

A jelenlegi környezet- és vízügyi minisztert adó SZDSZ meglehetősen hosszúra sikerült választási programja több helyen és szakszerűen foglalkozik a környezetvédelemmel. Azok a lehetősége, amelyekkel a tárca az elmúlt években rendelkezett, tudjuk nem volt elég a célkitűzések megvalósításához. A választások utáni kormányzati átszervezés ismét veszélyeztetheti a tárca létét. Holott a megerősítése lenne indokolt.

A Fidesz, igaz nagyon rövid választási programjában, és a mértékadó személyiségeinek megnyilvánulásaiban, közszerepléseiben a környezetvédelem, de még a környezet szó szinte elő sem fordul. Ez nem azt jelenti természetesen, hogy a Fidesznek ne lennének környezetpolitikai szakértői, remélhetőleg ez csak azt jelenti, hogy a választási kampányban ezt a területet kevésbé gondolták hangsúlyosnak.

Az interjúalanyok részéről megfogalmazódott az, hogy a környezetvédelmet egyáltalán mennyiben lehet pártpolitikai kérdésként kezelni, s mennyiben mondjuk szakmai kérdésként.

A látszólag szemantikai problémaként felmerülő kérdés, ott válik izgalmassá, amikor a különböző pártállású és a környezetvédelem ügyében járatos politikusok arról nyilatkoznak, hogy például az Országgyűlés környezetvédelmi bizottságában a legtöbb kérdésben konszenzus alakítható ki. Vagyis az említett bizottságban résztvevő képviselők a legtöbb környezetvédelmi kérdésekben azonos, vagy közel azonos álláspontot képesek elfoglalni. Csakhogy ugye az érdemi döntések a plenáris üléseken születnek, ahol is az egyes képviselők már nem a szakpolitikai meggyőződésük szerint szavaznak, hanem a frakciófegyelem betartásával a párthovatartozásuknak megfelelően. Ahol is a környezetvédelmi szempontok általában már elsikkadnak, nem jelennek meg.

Az is kiderült az interjúkészítések során, hogy nem segíti a környezetvédelem ügyét az Alkotmánynak az a pontja, amelyik a miniszterelnöki pozíció túlsúlyát biztosítja, de általában a túlzott centralizáció és a centralizációra való törekvés sem. Az egyik nyilatkozó arra hívta fel a figyelmet, hogy a mindenkori miniszterelnök gyakorlatilag megszabhatja, hogy melyik tárca és melyik feladat mennyi állami pénzhez juthat. S e tekintetben a tényleges döntési lehetősége de facto a parlamentét is felülmúlja. Ugyancsak ellene hat a környezetvédelem érvényesülésének a jövedelmek növekvő és túlzott centralizációja, illetve az ebből fakadó újraelosztás, különösen a helyi önkormányzatok esetében.

Az, hogy az egyes, különböző pártállású politikusok miként látják a környezet helyzetét, már elsősorban a közvetlen tapasztalatuktól, értékítéletüktől függ. Viszont a nyilatkozatokban gyakorlatilag valamennyi lényeges hazai környezeti probléma megjelenik. Amit a bevezetőben külön is érdemes kiemelni az a vízügyel, vízrendezéssel, illetve elmaradásával kapcsolatos problémák több interjúalany általi megemlítése. Ez azért is figyelemre érdemes, mert ez a kérdés itt nem a szokásos, vízszennyezési problémaként jelenik meg, hanem sokkal tágabb összefüggésben.

Az interjúalanyok többségénél azonban nemcsak a vízügyi kérdések jelennek meg szélesebb összefüggésben, hanem maga a környezetvédelem ügye is. S ez a szélesebb összefüggés, ahogy az egyik politikus fogalmazott "egy újfajta társadalmi ideológia, szemléletmód, ami hatással van a gazdasági kérdésektől, egészen a társadalmi berendezkedésig" s amit ugye a fenntartható fejlődésnek szokás nevezni. Ez, azonban nemcsak mint újfajta ideológia érdekes, hanem világossá teszi azt is, hogy a környezetvédelem ügye, ha a döntésekben egyáltalán figyelembe vételre kerül, akkor általában a gazdasági és a foglalkoztatási kérdések függvényében, sőt a legtöbb esetben azoknak alárendelve jelenik meg.

Azt többé-kevésbé az interjú készítése nélkül is tudni lehet, hogy az egyes döntések, akár EU szinten, akár országos, vagy helyi szinten, különféle érdekcsoportok befolyásolása, érdekérvényesítése nyomán születnek meg. Az viszont a modern politikai döntés-hozatali rendszer működésének meghonosodására utal, amikor az egyik interjúalany úgy fogalmazott, hogy "Mi (politikusok) a lobbik nélkül, amelyekbe beletartoznak a civilszervezetek is, nem tudnánk megtenni."

A nagy kérdés csak az, hogy ebben a folyamatban a környezetvédelem szószólóinak milyen messzire hallatszik a hangja, tudnak-e megfelelő ellensúlyt képezni az erős, jól szervezett, sok pénzzel, a megfelelő érdekérvényesítési technikákkal rendelkező elsősorban gazdasági érdekcsoportokkal szemben, ha ez szükségessé válik.

Az interjúkötetet már csak azért is érdemes végig olvasni, hogy meggyőződjünk arról, a politikusok az egyes kérdésekről azonosan, vagy hasonlóan gondolkodnak, azonban a pártkötöttség miatt a környezetvédelem ügyének képviselete, mégis rendre csorbát szenved. Ebből a szempontból szinte indifferens melyik politikai oldal szerzi meg a győzelmet a soron következő parlamenti választásokon. Jelentősége ott van, hogy melyik politikai oldaltól várható jobban a környezetvédelem ügye szempontjából is fontos döntések decentralizációja és a demokratikus intézményrendszer -amelynek a civil szervezetek fontos részei- erősítése és támogatása.

BÁNSÁGI GYÖRGY

„A környezetvédelem még nem nyerte el azt a rangját, amelyet megérdemelne”

Bánsági György diplomás gépész- és villamosmérnökként 1989 és 2002 között saját környezetvédelmi cégét vezette, szakterülete a gépjárművek által kibocsátott gázok elemzése. Többszörösen kitüntetett feltaláló, több szakkönyvnek és tankönyvnek is társszerzője. 1994-ben a XI. kerület alpolgármestere lett, majd 1998-ban kerületi képviselőség mellett a Fővárosi Közgyűlésbe is beválasztották. 2002-ben ismét tagja lett a Főváros Közgyűlésnek, ahol a környezetvédelmi bizottság elnökeként, illetve a városüzemeltetési és tulajdonosi bizottság tagjaként dolgozik. Jelenleg az MSZP frakcióvezető-helyettese és a XI. kerület közbiztonsági kuratóriumának elnöke.

-Bánsági Úr, Ön szerint mi a három legfontosabb környezeti probléma ma Magyarországon, és hangsúlyozottan Budapesten?

Természetesen! Ha rangsorolnom kéne, akkor az első alapvető probléma a légszennyezés és elsősorban a belváros légszennyezettsége, amivel kapcsolatban feltétlen tenni kell valamit. Majd mondok példákat arra, hogy mit lehet, és mit nem lehet tenni. A második probléma a zöldterületek fogyása, és ismertetném, milyen intézkedései vannak a fővárosnak ezzel kapcsolatban. A harmadik probléma pedig a hulladékgazdálkodás. A fővárosnak van egy hulladékgazdálkodási terve, de úgy érzem, hogy ezen a területen nem olyan lendülettel történnek a dolgok, mint ahogy kellene. A három említett témával kapcsolatban már elkészült, illetve folyamatban van a főváros intézkedési programja vagy terve. Ezt a három problémát emelném ki.

-Ön az MSZP Környezetvédelmi Tagozatának alelnöke is. Mik az MSZP környezetvédelmi programjának főbb pontjai?

Szerintem a környezetvédelem nem pártpolitikai kérdés. Gyakorlatilag az MSZP programja is rajtunk keresztül valósul meg, azaz a képviselő testületek munkájában nyer végső formát. Szerintem a környezetvédelem még nem nyerte el azt a rangját, amelyet megérdemelne. Bízom azonban benne, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás lehetővé teszi azt, hogy anyagi vonatkozásban is több lehetőségünk legyen. Ez már kezd mutatkozni, tehát ebben az irányban már van elmozdulás. Sajnos a politikusok egy része nem érzi át annak a jelentőségét, hogy védjük a környezetünket, hogy élhetőbbé tegyük a várost. Az önkormányzatoknál a források elég szűkösek, és rangsorolni kell a feladatokat. Ekkor már a környezetvédelem hátra sorolódik a szociális és egészségügyi kérdésekkel szemben. Mindig is azt mondtam, hogy a környezetvédelem mindent áthat, mindent átszö, és minden egyes kérdéssel kapcsolatban megjelenik. Ha csak azt veszem, hogy a levegő tisztasága mennyire befolyásolja az egészséget, vagy mennyire más az emberek hangulata, ha gondozott zöld területek veszik körül. Hangsúlyozom, hogy nem lehet mellőzni a környezetvédelmet, és a gazdaság fejlesztésében ma már egyre inkább olyan technológiákat kell alkalmazni, amelyek környezetvédelmi szempontból is elfogadhatóak.

-Őn tehát úgy gondolja, hogy a különböző pártok környezetvédelmi elképzelései azonosak?

Azt hiszem, hogy alapjában véve igen, még akkor is, ha vannak megközelítésbeli különbségek. Ettől függetlenül azért az a véleményem, hogy nagyjából mindenki hasonló módon közelíti meg ezt a kérdést. Talán egyes kérdéseket nem mindenki hangsúlyoz ugyanolyan mértékben. Bár nekem jó a kapcsolatom a civil szervezetekkel, de néha náluk is ellentmondásokat tapasztalok. Az MSZP esetében kiemelném azt a véleményt, miszerint az egyes vitás környezetvédelmi kérdésekről mindig szakmai alapon kell dönteni.

A másik, amit fontos kérdésnek tartok, az az, hogy mindig összeütközésbe kerül a városüzemeltetés és a városfejlesztés a környezetvédelemmel. Ezeknek a feloldása komoly feladatot jelent. Ehhez folyamatos konzultációra van szükség a lakosság és az önkormányzatok között. Említhetem példaképpen akár a négyes metró esetét vagy bármilyen útépitési kérdést. Ez azt jelenti, hogy egy ilyen beruházás vagy fejlesztés esetén mindig vannak olyan lakossági csoportok, amelyeknek ez valamiféle hátrányt jelent. Akik közvetlenül az újonnan épülő út mellett lagnak, azok biztosan azt fogják mondani, hogy kérem szépen, itt nekem ne építsenek semmit, mert ez nekem hátrányos. Csakhogy, ha ezáltal sokkal több embert érintő közlekedési terheléseket lehet csökkenteni, akkor ezzel a tiltakozással problémák vannak.

-Beszélgessünk egy kicsit a városi zöld felületekről Budapest esetében. Hasonlómód ellentét lehet a városfejlesztésben a zöld területek rovására létrehozott P+R parkolók esetében is, nem?

A zöldfelületek esetében a legnagyobb veszélyt az okozza, amikor beépítések történnek olyan helyen is, amelyek Budapest levegőtisztasági szempontjából nem jók. A P+R parkolók létesítése ilyen szempontból nem jelent számottevő hátrányt. Levegőtisztaság szempontjából a hegyvidéknek a beépítése, a budai hegyek beépítése az, ami nem volt helyes. Budapestnek van egy természetes szellőzése, amit a hegyvidéki beépítések már akadályoznak. Hozzáteve, hogy ez ráadásul csökkentette a zöld felületeket is.

-Milyenek a tulajdoni arányok a budapesti zöld felületeknél?

Ha az arányokat nézzük, 7600 hektár az egész zöldfelület. Ebből kb. 5000 hektár az, ami erdő, ez elsősorban a budai hegyvidék, a Pilisi Parkerdő területe. 2600 hektár az, ami megoszlik a főváros, a kerületek és a magántulajdonok között. A Főváros kb. 520 hektárnyi közparkot, zöldfelületet kezel, és természetesen vannak olyan közparkok, amelyek a kerületekhez tartoznak. Vannak zöld magánterületek is, hiszen a lakosság egy része ilyen környezetben él. Gondolok itt főleg a kertvárosi részekre. A Zöldfelület Fejlesztési Koncepció most készül. Megvannak a sarokpontjai, hogy mire koncentrálnunk. A belvárosi részen mindenképpen arra kell törekednünk, hogy a nagyon kevés zöld felületet megtartsuk és a lehetséges mértékig fejlesszük. Most például az Erzsébet tér fejlesztése van napirenden, vagy szó van a Moszkva tér bekapcsolásáról is a zöldfelületbe. Ez utóbbiról még viták folynak a közlekedési szempontok miatt.

A Köztársaság tér, a Klauzál tér és az Almássy tér, ezek azok a terek, amelyek a város belső területének zöldfelületei. Ha kijebb megyünk, akkor következnek azok a közparkok, amelyeket mindenféleképpen védeni kell. A Városliget zöld felületeit azzal is védjük, hogy bekamerázzuk, hogy a közlekedés kiszoruljon, hogy gépkocsi parkolásra ne használhassák. Kiemelt zöldfelület a Duna vonala, a Duna partjának bizonyos részei, a

Margit sziget, valamint a Hajógyári sziget. Az elmúlt években nagyon sokat költöttünk a Hajógyári szigetre, ahol sportpálya és játszótér épült. Ugyanakkor olyan rendezvények vannak, amelyek tönkreteszik a zöldfelületet, de szerencsére ezeknek a helyre állítása rendre megtörténik.

A főváros szabályozza a nagy zöld felületeket rendezvényekre való felhasználhatóságát. Ilyen szabályozás van érvényben Városligetre, a Margit szigetre, a Népligetre és a Hajógyári szigetre. Szabályozás kiterjed arra, hogy milyen időközönként lehet ott rendezvényt tartani ahhoz, hogy a zöldfelületek regenerálódni tudjanak. Terv készült a Népliget jobb kihasználására, mert legyünk őszinték, a Népliget nincsen kihasználva, mint zöld terület. A Népliget mellett van közvetlenül az Orczy kert, amely szintén egy jelentős zöld felülete Budapestnek, ahol már el is kezdődött a kármentesítési folyamat, hiszen ott korábban egy környezetet szennyező buszpályaudvar volt. A kármentesítés után az Orczy kert visszaparkosítása történik meg. Régen volt ott egy uszoda, van egy tó, amit jobban ki lehetne használni. Vannak sportpályák, amelyeket fel lehetne újítani. Tehát végső soron az ilyen fejlesztésekkel a zöldfelületek növelhetők.

Ha a Duna mentén megyünk végig, akkor látjuk, hogy megindult a Lágymányosi öbölben található Kopaszi gát és környékének a fejlesztése, ami egyrészt zöldfelület növelést jelent, másrészt pedig sport- és rekreációs területeket kapcsol be. Tovább menve a Dunán nagyon fontos, kiemelt feladat a ráckevei, soroksári Duna-ág rendbe hozatala. De ennek előfeltétele Budapest csatornahálózatának továbbfejlesztése, a szennyvíztisztítás arányának növelése.

Elindult a Központi Szennyvíztisztító beruházása, ami lehetővé teszi azt, hogy 2009-2010-re Budapest szennyvíztisztítási problémája gyakorlatilag megoldódjon. Ehhez hozzákapcsolódik még a Dél-budai Szennyvíztisztító építése is, ami agglomerációs feladatokat is ellát. (Jelen pillanatban a szennyvizek körülbelül 50 %-a tisztított, a másik 50 % tisztítatlanul kerül a Dunába.)

Ugyan áttértünk a zöldfelületről a vízgazdálkodási kérdésre, de szerintem összefüggenek. Az elmúlt időszakban komoly fejlesztési eredményei voltak a fővárosnak, hiszen a Dél-pesti Szennyvíztisztító már komplett és készen van, valamint az Észak-pesti is lassan befejezzük.

Visszatérve a zöldfelületekre. Eddig beszéltem a belvárosról, a Dunáról de van egy olyan, a Körúton kívüli rész, a VIII., IX. kerületben, amely meglehetősen szlömösödött. Azonban ezen a részen folyó városrehabilitáció lehetővé teszi azt, hogy a nagy bérházak bontása után olyan beruházások történjenek, amelyek biztosítják azt, hogy nagyobb zöldfelületek jöjjenek létre.

-Erre van előírás?

A Főváros Környezetvédelmi Bizottsága figyelemmel kíséri, és igyekszik is befolyásolni a beruházókat abban a vonatkozásban, hogy minél nagyobb zöldfelületeket alakítsanak ki. Persze a zöldfelületek növelésének olyan lehetőségei is vannak, hogy a parkolókat a föld alá kell építeni és ezeken zöld tetőkerteket lehet létrehozni.

A következő sáv az az úgy nevezett barnamezős rész. A külső keleti körút építése is azért van tervbe véve, hogy ennek a területnek a feltárása is megtörténjen. Az ipar kiszorult Budapestről, ami a levegő tisztasága szempontjából is jó. Itt főleg a kéndioxid szennyezésre gondolok, ami a fűtés korszerűsítésével és az ipar kiszorulásával jelentősen javult. A barnamezős területeken, ha bármilyen beruházás történik, már szigorúan elő kell írni, hogy nagyobbak legyenek a zöldfelületek.

Benne volt a főváros fejlesztési elképzelései között, hogy a főváros közigazgatási határánál egy 2-300 méteres zöld sávot kellene biztosítani. Sajnos ez a lehetőség már elment, ezt a beépítések miatt nem lehet megvalósítani, de próbáljuk védeni azokat a területeket, amelyek még megvannak. Mert végső soron mi történt? Az történt, hogy a főváros nem engedte a zöld mezős beruházásokat, amelyek elsősorban bevásárlóközpontok létesítésére irányultak. Viszont az agglomeráció községeinek, kisebb városainak érdeke az volt, hogy engedélyezzék ezek a beruházásokat és ezáltal bevételre tegyenek szert.

A zöld felületeknél még azt is tudni kell, hogy ezek a főváros esetében szigetszerűen helyezkednek el. Fontos a parkok és erdők karbantartása, fejlesztése. Az elmúlt években ezért segítettük a Pilisi Parkerdőt. Pénzt adtunk, attól függetlenül, hogy ez nem kimondottan a mi feladatunk, de a fővárosnak érdeke az, hogy ezek a kiránduló helyek rendben legyenek, tájékoztató táblák legyenek, tehát minél többen tudjanak a budai erdőkbe kirándulni.

-Említette az ipar visszaszorulásával javuló kéndioxid-szennyezést. Ugyanakkor nőtt a közlekedés miatt a nitrogéndioxid szennyezés.

Az előző részben azért emeltem ezt ki, mert szerintem az egész Budapestre vonatkozóan nem igazak azok a megállapítások, hogy rossz a levegője Budapestnek. Elsősorban a belvárossal és a közlekedéssel van probléma. A levegőszennyezések 90 %-át a közlekedés okozza. Ami ezen belül is komoly problémát okoz, az a porszennyezés. Ebben a témában több fórumot tartottunk, hiszen ez most egész Európában egy kiemelt kérdés. Korábban ezzel nem foglalkoztak. A porszennyezést elsősorban a dízelüzemű gépjárművek okozzák, ezért törekszünk arra, hogy főleg a tehergépjárművek ne jöjjenek be a belvárosba, ha nincsen itt céljuk. Ezért kell az M0-ás körgyűrűt megépíteni.

-Mi a helyzet a fűtéssel és melegvíz-szolgáltatással?

A belső területeken teljesen áttértek a fa- és szénfűtésről a gázfűtésre és a távfűtésre. Itt hangsúlyozni szeretném, hogy a távfűtés a leginkább környezetbarát. Sajnálatos módon ez jelen pillanatban drágább, mint a gázfűtés. Tudniillik ezek a fűtőművek, amelyek biztosítják a melegvízzel való ellátását azoknak a területeknek, ahol távfűtés van, ezek nagyrészt villamos erőművekhez vannak kapcsolva. Annak idején az ár kialakításnál elkövették azt a hibát, hogy a hulladék hőért többet kértek azért, hogy az elektromos energia olcsóbb lehessen. Ma már az új létesítményekben olcsóbban lehet a meleg vizet előállítani, és ezért olcsóbban lehet a távfűtést is működtetni. Bízom benne, hogy eljön az idő, amikor a talpára lesz állítva ez a kérdés is, és alapvető szempont lesz az, hogy környezetvédelmi szempontok is érvényesüljenek. Van egy törekvése a fővárosnak, amit az Országgyűlés még nem fogadott el. Meg szeretnénk akadályozni azt, hogy a távfűtésről le lehessen válni, és gázfűtésre áttérni. A rendelettervezet nem azt mondja, hogy nem szabad gázfűtést alkalmazni, hanem azt, hogy nem szabad egy olyan fűtési módra áttérni, ami rosszabb környezetvédelmi szempontból, mint a távfűtés.

-Térjünk egy kicsit vissza a fővárosi közlekedéshez. Mik lehetnek a megoldások a szennyezés csökkentésére?

A közlekedéssel kapcsolatban az az alapvető baj, hogy a főváros úthálózata nem bírja el ezt a terhelést. A budapestiek naponta kb. 600 ezer gépjárművet használnak. Ennél

nagyobb problémát jelent az, hogy kb. 230-250 ezer gépjármű jön be naponta az agglomerációból, jórészt annak a következtében, hogy nagyon sokan kiköltöztek oda. Ők Budapesten dolgoznak, ide járnak iskolába a gyermekeik, ide jönnek be az egészségügyi ellátásért. Ezen szeretnénk változtatni, ezért kell a tömegközlekedést fejleszteni, ezért kell keresni azokat a lehetőségeket, hogy olyan parkoló-hálózatot alakítsunk ki, ahol le lehet parkolni a bejövő gépjárműveket, ahonnan tömegközlekedéssel be lehet jutni a városba, és mindent jól meg lehet közelíteni. Hozzá kell tennem, hogy alapjában véve Budapest közlekedése európai viszonylatban jó. Külföldön nagyon sok nagyvárosban látni, hogy sokkal ritkábban járnak a tömegközlekedés járművei. A tömegközlekedéssel vannak bajok, azon lehetne javítani, olyan körülményeket biztosítani, hogy gyorsabban elérhessem azt a célpontot, ahova igyekszem. Akkor el lehet érni azt, hogy az autós letegye a gépjárművét és a tömegközlekedést használja. Ha valaki figyel, akkor láthatja, hogy egyre több a kialakított buszsáv, hogy elsőbbséget biztosítsunk az autóbuszoknak a személygépjármű forgalommal szemben. Olyan forgalomkorlátozások vannak, olyan forgalommal kapcsolatos korrekciók, amik a belváros védelmét szolgálják. De hozzá teszem azt is, hogy ehhez mindenképpen szükség van egy fővárost elkerülő úthálózattal kialakítására.

-Tegnap olvastam az újságban, hogy "Dunagút", azaz a Duna alatt létesítendő alagútról. Ez komolyan felmerült?

Igen, azt hiszem, hogy több párt is foglalkozik ezzel. Nekem az a véleményem, hogy mindenféleképpen a föld alá kell vinni bizonyos forgalmat. Ezzel a részével értek én egyet. Metró-párti vagyok, s szerintem a négyes metróra mindenképpen szükség van. Nagyon sajnálom, hogy néhány civil szervezet csak később jött erre rá. Most már nincs olyan civil szervezet, amelyik ellenezné, de ez nem volt mindig így. Ahol megfelelő metróhálózat van kialakítva, mint például Londonban, ahol mindent el lehet érni metróval, ott biztos, hogy csökken a közlekedés a felszínen. Ezeket a metróvonalakat úgy lehet kialakítani, hogy kimenjenek az agglomeráció olyan pontjaira, ahol már P+R parkolókat lehet építeni, és ahonnan gyorsan be lehet jönni a városba. Tehát meggyőződésem, hogy a közlekedés bizonyos részének levitele a föld alá, jó megoldást jelent. De a "Dunagútról" azt gondolom, hogy egy távolabbi cél lehet. Az ún. 5-ös metró megépítését előbbre valónak tartom, azért, mert az végső soron HÉV-eket kötne össze, egyrészt Ráckeve felé, másrészt pedig Szentendre felé menőket. A HÉV-eket kell bekapcsolni a "metró"-hálózatba. Ezek előbbre valók, mint a "Dunagút" elképzelés.

-Beszéljünk egy picit gazdaságpolitikai eszközökről. A zöld adóreform megvalósulásáról...

A zöld adók nem adók, hanem terhelési díjak. Tehát van egyszer a levegő terhelési díj, a víz terhelési díj és a talaj terhelési díj. Ezek jó elképzelések voltak, de bizonyos módosítások szükségesek. Mert például a vízterhelési díjnál a szennyezőkre vonatkozóan rossz arányok lettek megállapítva, ezért jelentős többletterhet jelentenek a fővárosnak is. Rosszul gondolták végig, főleg ami a szerves anyag súlyarányát illeti. Kicsit módosítva, jó lenne érvényre juttatni és bevezetni a terhelési díjakat. Hogy példát mondjak, azok a vízfogyasztók, akik nem kötöttek rá a csatornára – pedig tehetnék - az egyik legnagyobb környezetszennyezők. Ennek megakadályozását a terhelési díjnak kellene biztosítania.

-Ez eddig nem sikerült?

Én úgy érzem, hogy van, amelyik kerület csinálja, és van, amelyik nem csinálja a helyi szabályozást. Ebben a kérdésben jó lenne, ha egységes rendszer alakulna ki, és így elérnénk azt, hogy a terhelések csökkenjenek.

A hulladékgazdálkodásról nem beszéltünk még. Komoly problémát jelent az, hogy a lakosság szemetet, és illegális hulladéklerakók jönnek létre. De sajnálatos módon a jogszabályok olyanok, hogy valakit le kell fotózni, tetten kell érni. Voltak, akik a bíróságra is elmentek, és ott a vádlott azt mondta, hogy nem lerakta, hanem felszedte a szemetet. Gyakorlatilag nagyon nehéz érvényt szerezni a jogszabálynak! Nálunk ezzel nagyon sok probléma van. Ezt a világon máshol másképp csinálják! Amszterdamban jártam, ott külön kommandó működik, amely ellenőrizheti az illegálisan lerakott szemetet, azaz kinyitják, és ha meg lehet állapítani, hogy honnan származik, keményen megbüntetik a szemetelőt.

Nagyon rossz dolog az, hogy különféle retorziókat kell alkalmazni. A játszóteret be kell keríteni, mert különben vandálok szétverik, elviszik a kiültetett virágokat. Nem tudom, hogy kinek jó ez. Szóval a morállal is gond van. Sokkal több pénzt tudnánk költeni ésszerű, okos dolgokra akkor, ha nem azzal kellene foglalkoznunk, hogy hogyan állítsuk helyre a rongálásokat, hogyan tegyük tisztává Budapestet.

-Igen, egy szemléletbeli változásra lenne szükség. Ön szerint kiket érdemes nevelni? A felnőtteket vagy a gyerekeket? Vagy mindenkit?

Nekem az a véleményem, hogy a gyerekeknél kell kezdeni. Ebben a kérdésben is igyekszünk segíteni. A Környezetvédelmi Bizottságnak is van egy ún. Környezeti Alapja, amelyre pályázatokat írunk ki. A pályázatok között nagyon sok esetben szerepel olyan pályázat, amely a gyerekeket, az iskolásokat valamilyen környezetvédelmi kérdésben tájékoztatja, neveli. Van egy Csapodi Veráról elnevezett verseny, ahol a fiatalok összemérhetik a tudásukat, amit a természetről tudni kell. Tehát, ha sikerül a természetet közel hoznunk a gyerekekhez, ha sikerül megértetni a gyerekekkel, hogy ne szemeteljenek, hogy a szemetet szelektíven gyűjtsék, ebben komoly lehetőségeket látok. A gyerekek sok esetben jó hatással vannak még a felnőttekre is. Én hiszek abban, hogy lehet nevelni a gyerekeket és sok törekvés van erre. Ebben az iskoláknak van nagyon komoly szerepe. Azért azt is lehet látni, hogy ha a családban a szülők ilyen szempontból rendesek, ott a gyerekek is azzá válnak. Nagyon sok lelkes civil, sőt civil szervezet is van, aki ezeket a kérdéseket felkarolja, szívesen csinálja és érzi ennek a jelentőségét. Tehát ha sikerül az oktatás részévé tenni és a pedagógusok sajátjuknak érzik ezt a feladatot, akkor talán a jövőre vonatkozóan jobbak a kilátásaink.

-Pedig most sajnos megszűntették a KöNKoMP-ot, a Környezeti Nevelési és Kommunikációs Programirodát.

Hát ez hiba. Én ezzel nem értek egyet. Ezeket mindenképpen működtetni, finanszírozni kéne, mert ezen keresztül lehet eredményt elérni. Az bizonyos mértékű kultúrátlanságot jelent, ahogy az emberek zöme viselkedik ezekben a kérdésekben. Az is érdekes, hogy saját lakásában nem szemetet, de az utcán szemrebbenés nélkül megteszi. Tehát a nevelés nagyon fontos.

-Az MSZP Környezetvédelmi Tagozata lakossági fórumokat is tart. Mekkora ezeken az érdeklődés?

A Tagozat fórumain közvetlenül minket érintő környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozunk. Ide bárki eljőhet és bárki elmondhatja a véleményét, párhovatartozástól függetlenül. Szeretnénk, hogy a civil szervezetek is mondják el a véleményüket. Ők bizonyos kérdésekben elhivatottabbak, nekünk meg vannak egyéb gazdasági szempontjaink is, amiket figyelembe kell venni. Ma már egyébként a civil szervezetek el is fogadják azt, hogy ez a Tagozat igyekszik tenni annak érdekében, hogy változzon a helyzet. Tehát bizonyos együttműködés létrejött. Még egyszer hangsúlyozom, mi nem politikai határozatokat, hanem szakmai határozatokat hozunk. Egy tagozatnak szakmai alapon kell működnie és igenis föltárnia a problémákat.

Bevezettük az ún. mediátori, - hatósági közvetítői - tevékenységet is, ami azt jelenti, hogy a lakosság és a hivatal közé olyan szakemberek álljanak, akiknek a lakosság is és a hivatal is elfogadja a véleményét. Ezek közvetítésével megpróbálunk olyan megoldást találni, amely elfogadható a civil szervezetek, a lakosság számára, és a hivatal számára is. Ezt másutt a világban már nagyon jól csinálják. A nyugati példák azt bizonyítják, hogy sokkal nagyobb hangsúlyt kell fektetni az előkészítési munkákra. Nagyon sokat járok lakossági fórumokra, és eljönnek az emberek ezekre a fórumokra. Persze sok esetben vannak hangadók és sajnos gyakran előfordulnak olyan esetek is, hogy politikai színezetet adnak szakmai kérdéseknek. Azokat le kell szerelni valamilyen módon. Meg lehet oldani azt, hogy ne politikai célra használja föl valaki a lakosság elégedetlenségét.

Van a fővárosnak egy zöld vonala is, ahova be lehet telefonálni. Korábban ez kimondottan parlagfű-vonalként működött, de ma már általános zöld vonalként működik. Tudom, hogy van egy ilyen vonala az MSZP-nek is, de az az igazság, hogy ha vannak ilyen jellegű problémák, amit a fővárosnak kell megoldania, akkor minket keresnek meg, és mi próbálunk segíteni. Tehát van kihez fordulni, és fordulnak is hozzánk, keresnek minket azok, akik szükségesnek tartják.

(készítette: Varga Katalin)

KAJNER PÉTER

„A programunk a paradigmaváltás egyik lehetséges változata”

1997-ben diplomázott a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Társadalomtudományi Karán, később az Eötvös Loránd Tudományegyetem Szociológiai Intézetének Humánökológia szakirányát is elvégezte. Dolgozott a Környezetvédelmi Minisztériumban, majd a Magyar Környezetgazdaságtani Központ Alapítványánál. A Védegylet munkatársa volt annak megalakulásától 2005-ig, amikor is megalakult az Élőlánc Magyarországért politikai pár, ahol az elnökségben kapott helyet. Az Élőlánc nem csak a környezetvédelemben, hanem az egész gazdaságpolitikában is új alternatívát szeretne felmutatni.

-Szerinted mi a három legfontosabb környezeti probléma ma Magyarországon?

Nehezen tudok erre válaszolni, mert nem állítottam fel magamban rangsort. Az Élőláncot is azért alapítottuk meg, mert nem környezetvédelmi problémák felől közelítjük meg az élővilág elpusztítását, hanem a gazdaság, ill. a társadalom mai működése felől, amelynek az eredménye, terméke a természeti erőforrások felélése. De azért is nehéz megválaszolni ezt a kérdést, mert minden probléma összekapcsolódik egy csomó másikkal, egyet vagy néhányat nem érdemes önkényesen kiragadni. Maga a rendszer az, ami megreformálásra szorul. Ha mégis rangsort kellene felállítanom, akkor az első helyen talán a fenntarthatatlan anyag- és energiahasználatot, második helyen a biodiverzitás csökkenését, és harmadik helyen a vízelvezető vízrendezést említeném.

-Az utolsóra megoldás lehetne a Vásárhelyi tervvel megvalósítani kívánt ártéri gazdálkodás?

Igen, bár pillanatnyilag a Vásárhelyi terv konkrét megoldásai újra a víz elvezetését szolgálják, vissza kellene térni a 2003-mas koncepcióhoz. De itt nemcsak a Tiszáról van szó, hanem az egész Kárpát-medencéről, ahol olyan vízrendezést alkalmaznak, amely azt eredményezi, hogy a meglévő vízkészleteink is csökkennek, illetve ami beérkezik a Kárpát-medencébe, azt hasznosítatlanul hagyjuk elfolyni. Ebből adódik az, hogy az aszály és az árvíz egyaránt károkat okoznak. Nem tudjuk ezeket kiegyenlíteni egymással és többek közt ez a fajta vízgazdálkodás, az ehhez kapcsolódó mezőgazdasági gyakorlat, a természetes élőhelyek irtása, illetve a helytelen területhasználat vezet oda, hogy a klímaváltozás hatását nem vagyunk képesek enyhíteni. Van az ENSZ-ek egy forgatókönyve, amely szerint az ország 2050-re félsivataggá válik. Erre pillanatnyilag nincsenek valódi válaszai a hazai politikának. Ez nem pusztán környezetvédelmi probléma, de Magyarország jövőjét alapjaiban fenyegeti.

-Beszéljünk a biodiverzitásról is, azaz a természetvédelemről.

A természetvédelmet ugyancsak nem lehet más tevékenységeinktől elválasztva kezelni. Sem a programunk (az Élőlánc választási programja – a szerk.), sem én magam nem

vagyok a konzerváció szemléletű természetvédelemnek a híve. Nem hiszem, hogy a fajokat nemzeti parkokba zárva és az emberektől messze elkülönítve kellene megőrizni. A természet részének tekintem az embert. Olyan gazdasági és olyan társadalmi rendszert kellene kialakítanunk, ahol a biológiai változatosság megőrzése és gyarapítása gyakorlatilag magától értetődő. Ez tehát nemcsak természetvédelmi kérdés, hanem mindent érint, az infrastruktúrát, az utak kialakítását, újabb területfoglalásokat stb. Új lakóterületek és egyéb létesítmények telepítése ma is úgy történik, mintha a végtelen pampákon, és nem egy meglehetősen zsúfolt országban élnénk. És ahogy elnézem akármelyik politikai erőnek a programját, az elkövetkezendő években az EU-s források segítségével ez a fajta terjeszkedés, az élőhelyek pusztítása nem hogy gyengül, hanem erősödni fog. Ez óriási fenyegetés, és itt visszafordíthatatlan változások történhetnek. Nem pusztán a vörös listás fajok eltűnése, hanem az élőhelyek szűkülése az, ami óriási problémát jelent.

-Van olyan ország, ahol ezt jobban kézbén tartják, mint itthon?

A természetvédelemben nem vagyok annyira járatos, de úgy látom, hogy erre kevés a jó példa. A növekvő anyag, energia és területhasználat összefügg a biodiverzitás csökkenésével. A harmadik "kés a torkunkon" a tiszta vizek fogyatkozása, ahogy említettem. Ez a három bőven elég lehet ahhoz, hogy a most fennálló civilizáció pusztulását okozza.

-Mit tenne ez ellen az Élőlánc, mint párt?

Ezt alaposan kifejtettük a programban. Zöld színű a logónk és ökopártnak hívjuk magunkat, de mégsem a környezetvédelmi fejezettel indul ez a program. A gondolkodásunkat és a gazdaság alapvető mechanizmusait kell ahhoz megreformálni, hogy a környezetvédelmi problémák csökkenthetőek legyenek. Nevezetesen: be kell építeni a mindennapi döntésekbe a hosszú távú érdekeket is. Úgy kell a mai gazdálkodásunkat, illetve fogyasztásunkat alakítani, hogy ne szegényítsük, hanem gazdagítsuk a meglévő erőforrásokat. Azért, hogy az utánunk jövők számára ne pusztán megőrizzük az élő világot, de ha lehet, akkor megpróbáljuk a korábbi értékeket helyre is állítani. Az elmúlt néhány száz évben olyan súlyos károkat halmozott fel az emberiség, aminek nem a megőrzése a cél, hanem a felszámolása. Egy ilyen üzenet nyilván elég nagy falat a mostani társadalom részére így egyben. Kidolgoztuk ezért azokat a kézzelfogható javaslatokat is, hogy hogyan kellene, mondjuk a gazdasági szabályozásba belenyúlni, hogy mik azok a konkrét környezetpolitikai intézkedések, amiket meg kellene hozni, pl. az energiapolitika, az anyaggazdálkodás vagy éppen a vízgazdálkodás területén.

-Tudsz mondani ezekre konkrét példát?

A környezeti problémákat nem kezelhetjük úgy, mint jóllétünk árát. Nem pusztán azért, mert a jó levegő vagy a tiszta ivóvíz szerves része az életminőségnek. A jelenlegi rendszer azt az illúziót kelti, hogy egyre jobban élünk, ami jellemezhető az emelkedő GDP-vel, illetve az emelkedő anyagi fogyasztási szinttel. De más mutatók, például a természeti erőforrások felélése, a kulturális értékek pusztulása, illetve a szegénység, mint el nem tűnő jelenség, azt jelzik, hogy nem emelkedik a jólétünk, éppen ellenkezőleg. Minél erőteljesebb ez a fajta gazdasági növekedés, annál inkább nőnek a jövedelmi különbségek és annál intenzívebben éljük fel az erőforrásainkat. Emiatt egy alapvető szemléletbeli

váltásra van szükség a gazdaságban és a társadalomban. Az anyagi fogyasztás növelése legtöbb esetben pusztán kompenzáció, mondjuk a hiányzó emberi kapcsolatok miatt.

-Itt a luxusjavakra gondolsz?

Is. Egy ördögi körben vagyunk. A világot áthatja az a szemlélet, hogy az egyre intenzívebb gazdasági növekedésnek a motorja az egyre nagyobb fogyasztás, ezért ezt az egyre nagyobb fogyasztást folyamatosan fenn kell tartani, illetve növelni kell. Ehhez az kell, hogy az embereket folyamatosan erre dresszírozzák, erre neveljék. Az anyagi javakkal pótolják a minőségi emberi kapcsolatok, vagy az értelmes munkának a hiányát. Ennek véget kell vetni - újra kell fogalmazni az életminőség fogalmát. Jólétünket nem növelhetjük más emberek és más élőlények kárára.

Vannak konkrét gazdaságpolitikai eszközök is persze, amelyekkel befolyásolni lehetne a gazdálkodók magatartását. Egyik fontos eszköz lehetne egy zöld adóreform. A szennyező, illetve a túlzott erőforrás használatot intenzívebben kellene adóztatni, és az ezekből keletkező bevételeket kellene arra fordítani, hogy mondjuk az élők munkát terhelő adókat csökkentsük, vagy a környezetkímélő termékeket és szolgáltatásokat támogatásokban lehessen részesíteni. De ugyanígy felül kellene vizsgálni a támogatási rendszereket, tehát azt, hogy ma mire fordítjuk a támogatásokat.

-Például a mezőgazdasági támogatásokat?

Azokat is természetesen. A mezőgazdasági támogatások komoly esélyt kínálnak a változtatásra. Az Európai Unió Közös Agrárpolitikája azt szorgalmazza, hogy az intenzív mezőgazdálkodásról helyezzük át a hangsúlyt a környezetkímélő mezőgazdaságra. A magyar agrárstratégiák ezt még nem értették meg. De óriási rejtett és nyílt támogatásokat kap ma az autóközlekedés, vagy a fosszilis energiaforrások használata, pl. a közúti tranzitszállítás. Ugyanakkor az utakban, a járművekben, a környezetben, egészségünkben károk keletkeznek, amelyeket nem fizetnek meg. E károkat megfelelő közgazdasági szabályozó eszközökkel csökkenteni lehetne.

A programunknak a három alapvető jelszava a részvétel, az önrendelkezés és az emberi léptékű gazdaság. Ez a három érték szorosan és elválaszthatatlanul összekapcsolódik, és ez lehetne az alapja a gazdaságpolitikának. Az emberi léptékű gazdaság azt jelenti, hogy szelíd és emberi léptékű technológiákat alkalmazunk. Olyanokat, amelyeknek a hatásait többé-kevésbé fel tudjuk mérni, illetve nem okozunk vele olyan károkat, olyan beavatkozásokat, amelyek akár több generációra előre is rontják az életlehetőségeket. Szintén az emberi léptékű gazdasághoz tartozik az, hogy nem feltétlenül szükséges az anyagi fogyasztást ahhoz növelni, hogy az emberek jóléte növekedjen. Miért nem növeljük inkább az együtt töltött percek, az egymásra fordított szeretet, a "kulturális javak" fogyasztását? Ez nemcsak gazdaságpolitika, nyilván, de nagyban összefügg világszemléletünkkel.

Az emberi léptékű gazdálkodáshoz kapcsolódik az önrendelkezés, hogy például olyan erőforrásokat használjunk fel, amelyek fölött minél nagyobb ellenőrzést gyakorolhatunk. Egy közösségnek az energiaforrásait a lehető legnagyobb mértékben saját magának kellene biztosítania.

Az év elején láttuk, hogy az ország mennyire ki van szolgáltatva a külföldi energiaforrásoknak, s ez nem tartható fenn hosszú távon. Ez nem egyszerűen energiapolitikai, ez nemzetbiztonsági kérdés is, és nyilvánvalóan környezetvédelmi kérdés is, hiszen óriási távolságról kell ideszállítani az energiahordozókat. Maga a szállítás és a

kitermelés is rendkívüli károkat okoz. A ma legnagyobb arányban használt energiaforrásaink egyik része a klímaváltozáshoz, savasodáshoz, különböző környezeti károkhöz járul hozzá. A másik része, a nukleáris energia, pedig vállalhatatlan örökséget hagy magunk után, több tízezer évig kellene ezeket a nukleáris hulladékokat biztonságosan tárolni, tehát ez is elfogadhatatlan. Nem beszélve a baleseti kockázatokról. Mindeközben lényegében az ország teljes mértékben biztosíthatná az energetikai önrendelkezését abban az esetben, hogy ha az energiahasználatot és magát a gazdaság működését is úgy rendezné át, hogy ez a szempont, azaz az energetikai önrendelkezés, előtérbe kerüljön.

-Magyarország esetében ez lenne a biomassza-termelés?

A fenntartható energiagazdálkodásnak négy alappillérét látom. A "nulladik" pillér a szigorúan vett energiagazdálkodás szemléletén kívül esik, de talán ez a legfontosabb. Az igazán környezetbarát energia az, amit meg sem kell termelni, el sem fogyasztjuk. Ezért a termelés és a fogyasztás alapjait újra kell gondolni. Meg kell nézni, hogy mire használjuk az energiát. Az értelmetlen dolgokat próbáljuk meg kiiktatni a termelésből és a fogyasztásból is. Az energiagazdálkodás első pillére kellene, hogy legyen az energiatakarékosság. Egyes becslések szerint Magyarország energiafogyasztása egyharmadával lehetne csökkenthető akkor, ha érvényesítenénk a költséghatékony energiatakarékossági intézkedéseket. Itt az egyes üzemek működésének racionalizálásától az ablakok szigeteléséig óriási a lehetőségek tárháza. A második pillér az az, hogy decentralizálni kell az energiaellátást. Tehát biztosítani kell azt, hogy kisléptékű energiatermelő egységek is működhessenek, csatlakozni tudjanak a hálózathoz, illetve, hogy az ő termelésüket, mint zöld energiát elismerjék. Hiszen ma már lenne lehetőség arra, hogy akár egy háztartás is termeljen energiát, pl. napelemmel. Arra is lenne lehetőség *elvileg*, hogy rácsatlakozzon az országos rendszerre. Ugyanakkor ennek a műszaki feltételei úgy vannak meghatározva, hogy a gyakorlatban mégse tudja ezt megvalósítani. És a harmadik pillére az energiapolitikanak, az alternatív energiaforrások növekvő használata.

-Nyilván a civil szervezetek sokat tehetnek az általam említett szemléletváltozásért. Ugyanakkor a sajtóban gyakran olvashatjuk, hogy a zöld szervezetek csak hátráltatnak, akár környezetbarát beruházásokat is, pl. a négyes metró esetében.

Ez nyilván annak köszönhető, hogy útban vannak ezek a szervezetek. Útban vannak azok az emberek, akik kimondják azt, hogy van alternatíva, és hát valamilyen módon el kell őket hallgattatni. Nagyon komoly érdekek fűződnek ahhoz, hogy bizonyos beruházások megvalósuljanak. Folyamatosan fönn kell tartani azt a látszatot, hogy csakis a betont lehet fejlődésnek tekinteni, és mindenki, aki erre nemet mond, azzal valami probléma van, vagy csak egyszerűen egy született akadékoskodó.

-Nézzünk egy konkrétabb kérdést: az Élőlánc hogyan kíván például a budapesti közlekedésen javítani?

Kezdjük onnan, hogy mire való a közlekedés? A közlekedés tulajdonképpen egy eszköz ahhoz, hogy bizonyos célokat vagy feladatokat végre tudjak hajtani, mondjuk, hogy be tudjak vásárolni, vagy el tudjak menni a munkahelyemre. Ezért a legfontosabb kérdés az az, hogy kell-e egyáltalán közlekednem? Az időbeli és a pénzbeli, illetve a környezeti

károkozásban kifejezhető károkat azzal tudjuk a legjobban csökkenteni, hogy ha kevesebb közlekedésre van szükség.

-Szerinted többet közlekedünk, mint kéne?

Mindenképpen. Ennek nagyon szemléletes példái a városi terjeszkedés, vagy a kínai fokhagyma esete. Az méltányolható és elfogadható, hogy az emberek jó életszínvonalra és tiszta levegőre vágnak, zöldterületekre, csak hát az elmúlt másfél évtizedben ezek a feltételek szépen eltűntek, vagy nagyon radikális mértékben csökkentek Budapesten. Vagy három városligetnyi zöldfelület tűnt el Budapestről. A levegőminőség igen nagy mértékben romlott, a zaj erősödött, a balesetveszély nőtt. Egyre kevésbé élhető hely Budapest. És ez egyrészt erősíti ezt a folyamatot, hogy Budapestről kiköltöznek az emberek, másrészt a kiköltözők tovább rontják a fővárosi életfeltételeket azzal, hogy naponta ingáznak. A kínai fokhagyma a magyar bevásárlóközpontban, pedig számomra egy szimbóluma a világ egyik részéből értelmetlenül a másikba hurcolt termékeknek, amivel Dunát lehetne rekeszteni manapság. Nagyon kiváló fokhagymát termelünk itthon is.

Visszatérve az eredeti kérdésre, hogy hogyan lehetne a közlekedést csökkenteni. A városok, illetve általánosságban: a területhasználat kompaktságát kell megtartani. Úgy kialakítani a városokat pl., hogy olyan változatos szerkezetük legyen, ami lehetővé teszi, hogy akár gyalog, vagy akár kerékpárral el tudjam érni azokat a helyeket, amiket minden nap meglátogatok. A városszerkezetet úgy kell átalakítani, hogy minél kevesebb közlekedésre és szállításra legyen szükség, illetve a tranzitszállításokat más útra kell terelni. A termelést és a fogyasztást egymáshoz közel kell hozni.

-Szerinted a közintézményeknek lehet valamilyen fajta ösztönző, példamutató szerepe a vállalatok felé? Gondolok itt a zöld közbeszerzéssel a környezetbarát termékek elterjesztésére vagy akár a környezetirányítási rendszerek alkalmazására?

Feltétlenül. A példamutatás mindig nagyobb hatású, mintha csak jogszabályokat hozunk. Azt hiszem, hogy az átlagpolgár életérzéseit és cselekedetét nagymértékben meghatározza az, hogy milyen példákat lát az ország vezetőitől, vagy hogy milyen erkölcsi szinten vannak az ország vezetői, illetve azok az emberek, akiket úgymond példaként állítanak elé. Azok, akikről a lapokban, akár a színes bulvárlapokban, vagy a televízióban szó van, bizonyos mértékben példaképként szolgálnak. Ugyanez igaz a közintézményekre is. Ha megvalósulna a zöld közbeszerzés, vagy éppen a közintézményeknél végrehajtanának egy energiatakarékossági programot, és ennek megfelelő hírverést adnának, akkor ez a mindennapi cselekvést is nagymértékben befolyásolná.

-Akkor lehet azt mondani, hogy az Élőlánc elsősorban a szemléletváltozást célozta meg?

A szemléletváltozás és az emberarcú gazdaság elválaszthatatlan egymástól. A nagy pártok gyakorlatilag csak abban nem értenek egyet, hogy ki csinálja a gazdaságpolitikát. Abban nagyjából egyetértenek, hogy mi a fő irány, és hogy mik a jólét mutatószámai. Nagyon is fontos, hogy valaki vitát kezdeményezzen arról, hogy ezek vajon jó célok-e? A demokrácia éppen arról szólna, hogy a célokról, a jó élet mibenlétéről érdemi vita folyik. Azt gondoljuk, hogy jogunk van ezeket a dolgokat a politika asztalára kitenni. Tehát visszatérve az eredeti kérdésre, hogy...

-... hogy mitől vártok változást...

Igen, hogy egy jó királyra lenne-e szükség vagy sok óriásplakátra? Szerves építkezésben gondolkodunk, de ami egy kormánynak a rendelkezésére áll, azokat az eszközöket maximálisan ki kell használni. Annak, hogy ezeket nem használják ma ki, megvannak az okai... Azt hiszem, hogy a programunkban sikerült elég koherens módon és hihetően bemutatni, hogy létezik valódi alternatíva az életünk legfontosabb területein. Bemutatjuk, hogy szerintünk mik azok az eszközök, amelyeket alkalmazni lehetne, annak érdekében, hogy a jövőt ne áldozzuk fel a jelen érdekében. Különösen egy olyan jelen érdekében, amely egy romló minőségű életet eredményez. A szemléletformálásnak, a példamutatásnak ugyanolyan jelentősége van, mint azoknak az eszközöknek, amelyekkel egy emberi léptékű gazdaságot, tehát egy fenntartható gazdaságot építünk ki.

-Hány százalékra számíthatok?

Hogy hány százalékot érünk el? Ezt nem tudom megmondani.

-Nyilván gondolkodtatok ezen.

Az elsődleges célja az Élőláncnak az volt, hogy felmutassuk ezt az alternatívát. Nyilván ezt akkor tudjuk a legerőteljesebben felmutatni, ha Parlamenten belülre tudunk kerülni. De hogy mi lesz a tavaszi választások kimenetele, azt én most nem jósolnám meg, ez ki fog derülni. Most a legfontosabb az Élőlánc hosszú távú jelenléte. A programunk nem négy évre szól, hanem mondjuk úgy, hogy ez a magyarországi paradigmaváltásnak az egyik lehetséges változata. És ezt négy év alatt még száz százalékos parlamenti jelenléttel sem lehet megvalósítani. Ehhez a Parlamenten kívül is rengeteg mindennek kell változnia. Egy párt mindezt önmagában nem tudja elérni, de a kezdeményezők között ott lehet.

(készítette: Varga Katalin)

KÓRÓDI MÁRIA

„A fenntartható fejlődés egy újfajta társadalmi ideológia”

Kóródi Mária jogászként végzett az egyetemen. Kezdetben vállalatnál illetve munkaközösségben végzett jogtanácsosi munkát. 1992-től 1994-ig egyéni ügyvédként tevékenykedett. 1988-ban bekapcsolódott a Független Jogvédő Szolgálat tevékenységébe. 1990-től országgyűlési képviselő, volt az országgyűlés jegyzője és alelnöke is. Az SZDSZ tagja. A Parlamenti Kör megalapítója. 2002. május 27. és 2003. május 18. között környezetvédelmi és vízügyi miniszter a Medgyessy-kabinetben. 2003. június 16. óta tagja a költségvetési és a mentelmi állandó bizottságoknak. A MONA alapítója és az első, aki törvénytervezetet terjesztett elő a női esélyegyenlőségről. Mindamellet a fenntartható fejlődés híve.

-Véleménye szerint mi a három legfontosabb környezetvédelmi probléma Magyarországon?

Az én gondolkodásomban nem a környezetvédelemnek van prioritása, hanem a fenntartható fejlődésnek. Ez azért különbség, mert sok szempontból a környezetvédelem néhány konkrét ügy technikai kezelése mai lehetőségeink, tudásunk birtokában. A fenntartható fejlődés azonban egy lényegesen szélesebb körű fogalmi rendszer, egy újfajta társadalmi ideológia, szemléletmód, ami mindenre hatással van, a gazdasági kérdésektől kezdve, egészen a társadalmi berendezkedésig. Számomra ennek a kérdésnek a felvállalása az elsődleges. Ezt ma még nagyon kevesen vállalják fel, pontosan azért mert a jelenlegi világgazdasági, politikai folyamatok, a fenntartható fejlődésben nem igazán érdekeltek. Tehát a környezetvédelmet mindig egy kicsit abból a szempontból nézem, hogy szolgálják-e a fenntartható fejlődés ügyét is, vagy csak pillanatnyilag adnak valamilyen választ a környezeti kérdésekre. Azokkal az eszközökkel, amelyekkel ma a környezetvédelmi ügyeket kezeljük, nagyon gyakran nem teszünk mást, minthogy egyik környezeti terhelés megszüntetve egy másik környezeti terhelést hozunk létre. Mindez ezért van, mert az emberiségnek olyan a viszonya a gazdasággal, mint amilyen. Ezalatt azt értem, hogy a gazdaság mindenek feletti, a gazdasági növekedés a legfontosabb cél, és eközben az emberi életminőség másodrendűvé válik.

-Nos akkor, Önnek mi a véleménye Magyarország fenntartható stratégiájáról?

Én úgy látom Magyarországnak nincs valódi fenntarthatósági stratégiája. De Magyarország ebben nincs egyedül. Az Uniónak sincs valódi fenntarthatósági stratégiája. Amiket megfogalmaz azok mind környezetvédelmi célok, azaz a fenntarthatóság egy-egy alfejezetét érintik.

-Valóban, érte kritika az Európai Uniót a stratégia kapcsán...

Való igaz. Én egyetértek azzal, hogy újfajta energiaforrásokat keresünk, megújuló energiákkal gondoljuk a környezetvédelmi kérdéseket megoldani, de sajnos az az érzésem,

hogy valójában ezek a kérdések még jó ideig nem oldódnak meg, s az emberiség nem lesz képes változtatni csak akkor, ha olyan katasztrófa éri, ami elengedhetetlenné teszi a változást, mert önmagában a szemlélet, annak ellenére, hogy ezen nagyon sokan dolgoznak, nem hozza meg a szükséges változtatásokat. Gondoljon bele, hogy a római klub 1968-as jelentése óta, 38 éve mi történt valójában környezetvédelmi területen? Sok minden megfogalmazódott, nagyon szép elvek kimondattak, rengeteg felismerésre jutottak, bizonyos területeken nyilván finomodások, változások is történtek, de alapvetően a bolygó fenntarthatóságára, és egy jó minőségű emberi lét kialakítására vonatkozó, valódi lépésekre nem került sor.

Látjuk, hogy mi történik a vizeinkkel, látjuk, mi történik a levegővel, hogy milyen harcok folynak az emisszió kereskedelemben, az emisszió-kereskedelemért. Mindannyian tudjuk, hogy a világon hihetetlenül nagy a kettészakadás, és nagyon kicsi az a réteg, amelyiknek az életminősége valóban jobb lett, és azt is tudjuk, mennyivel többen vannak azok, akik hihetetlen nyomorban élnek. Tudjuk, hogy miért nem írja alá az Amerikai Egyesült Államok a Kiotói Jegyzőkönyvet, senkit nem lep meg, hogy gazdasági megfontolások alapján történik, és szó sincs arról, hogy valódi minőségek mentén próbálják, próbáljuk meg berendezni a körülöttünk lévő világot. Tudom, ma sokak számára rendkívül idealisztikus elképzelés hogy ezen változtatni lehet, de meggyőződésem, hogy ezen kell gondolkodni, és ezt a gondolatot kell erősíteni.

-Ez valóban egy szép idea, de ha most a globális szemlélettől kicsit visszatérnénk Magyarországhoz, föl tudna sorolni három olyan környezeti problémát, amivel Magyarországnak most kell megküzdenie?

Az egyik alapvető kérdés a hulladék kezelése. Pontosan tudjuk, hogy mennyire fontos területe ez a környezetvédelemnek, mégis nagyon ellentmondásos. Senki nem kérdőjelezi meg, hogy miért muszáj a magunk körül megtermelt hulladékot eltakarítani, hiszen, ha nem tesszük, mindenféle egészségi problémáink lehetnek az esztétikai problémákon túl. De hulladékügyben az a másik nagyon fontos kérdés, hogyan helyezkedünk szembe a hulladék termelésével. A fogyasztói társadalom igényei egyre jobban nőnek, ez nagyobb termelést és sokkal több hulladékot jelent, mert ez a két dolog együtt jár. A hulladék kezelése hihetetlenül sok pénzbe kerül, de azoknak, akik hulladékkezeléssel kezdenek foglalkozni, azoknak az az érdeke, hogy minél több legyen a hulladék, hiszen ez által nagy nyereségre tesznek szert. Ennek az ellentmondásnak a feloldása elméletben és gyakorlatban is rendkívül nehéz helyzetet teremt.

A hulladékkezeléssel kapcsolatosan van egy számomra izgalmas kérdés, méghozzá az, hogy a hulladék kezelésének az ügye a gazdasági élet versenyterületére kerüljön, vagy maradjon állami szolgáltatás, amit ebben az esetben az önkormányzatoknak kellene ellátni. Erről nagyon sok vita folyik, a jelenlegi álláspont szerint a különböző hulladékkezelő közszolgáltató szervezetek kikerülnek a piacra. Én ezt nem tartom helyesnek, mert vannak olyan feladatok, amelyekben a közösségi érdekeknek kell dominálni és nem a piaci érdekeknek, a nyereségszemléletnek. Ilyen a hulladékkezelés is. Miniszterségem ideje alatt több módosító indítványt nyújtottam be a közbeszerzési törvényhez, ami pontosan azt a célt szolgálta volna, hogy a hulladék kezelése maradjon meg önkormányzati feladatkörben és ezt saját szolgáltatóin keresztül lássa el az állam.

Másik nagy kérdés, hogy hogyan kell megóvni természeti értékeinket. Az alapvető ellentmondást itt is a gazdasági növekedés érdekei jelentik. Mert ki gondol arra, hogy attól az egy evőpálcikától pusztul el a világ sok erdeje, amivel eszik. Pedig éppen attól. És aki

milliárd számra adja el, nagy haszonnal, az még a nem létező gondolatot is kiirtja magából.

A harmadik kérdés, a vizeink ügye. A környezetvédelemben a víz stratégiai elem. A víz, minden szempontból, ennek az évezrednek egyik nagyon fontos kérdése lesz, és ebből a szempontból Magyarország számára is nagyon fontos kérdés, hogyan tudjuk megőrizni vizeink tisztaságát, ami nemcsak a folyóvizek tisztaságára, hanem a karsztvizek, a talajvizek tisztaságára és mennyiségére is vonatkozik. Arra, hogy meg tudjuk-e őrizni azt a bázist, amiből az ivóvizet nyerjük. A környezetvédelmi kérdések között ez az egyik olyan elemi kérdés, amely alapvetően megrendítheti a XXI. századi történelmet. Azt gondolom, hogy - miközben szakmai koncepciók vannak - nincs igazi, politikai koncepció arra, hogy folyóvizeinkkel, a karszt- és talajvizekkel hogyan kellene bánnunk.

-Mi a véleménye a GMO-k alkalmazásáról?

Személy szerint az a véleményem, hogy ez egy megállíthatatlan folyamat, sajnos.

-Vannak, akik azt mondják, hogy ugyan a 24. órában vagyunk, de a politikusoknak még lenne lehetőségük és eszközük, hogy lépéseket tegyenek.

Erre, ugyanúgy gondolok, mint a fenntartható fejlődésre. Pontosan tudom, hogy sok szempontból a 24. órában vagyunk, hogy megállítsuk azokat a folyamatokat, amelyek kártékonyak az egész Földgolyó életére. De tehetetlenek vagyunk, mint például a génmódosított termékek elterjedése esetében. A genetikai rendszerekbe való beavatkozásnál, az ember felismert egy lehetőséget, mégpedig egy részlehetőséget. Nem ismeri az évtizedek, évszázadok múlva várható következményeket. Ez hasonlít ahhoz, mint amikor az öntözésre rájött az ember. Elkezdte öntözni a talajt, és ettől valóban több élelmiszerhez jutott, azaz biztonságosabb volt az élete. De csak generációk múlva derült ki, hogy ha túl sokat öntözött, ha olyan talajt öntözött, olyan vízzel, mint amilyenel, az elszikésítette a talajt és az azt követő generációknak egyszerűen nem maradt lehetősége, hogy termeljenek azon a területen. Generációknak kellett ahhoz váltaniuk, hogy ez kiderüljön. Vagyis az ember felismert egy újabb lehetőséget, de a valódi következményeit képtelen a saját korában felismerni. Nem azért, mert nem törekedne rá, hanem mert nincsenek meg az eszközei hozzá.

-Rengeteg hó hullott az idén, a belvív már problémát okoz és fenyeget az árvíz is. Ezek jóformán évről-évre visszatérő gondot okoznak Magyarországnak. Környezetvédelmi minisztersége idején Ön volt az, aki elfogadtatta a kormánnyal a Vásárhelyi-tervet, amely az árvízvédelmi problémák megoldása mellett, a térség fellendülését is biztosítaná. Mi az oka annak, hogy késlekedik a megvalósítás?

Én magam igazán kétségbe vagyok esve a Vásárhelyi-terv miatt, mert a Vásárhelyi-terv valóban olyan koncepció, amely nagyon sok célt szolgálhatna. Összességében sem kivitelezhetetlen. A Vásárhelyi-terv csúszásai, a jelenlegi állása miatt el vagyok keseredve. Ennek megvalósítására sokkal több erőfeszítést kellett volna fordítania akár a Minisztériumnak, akár a Kormánynak. A Vásárhelyi-terv egyrészt szolgálta volna az ott élők védelmét, hiszen egy Tiszai áradás borzalmas emberi tragédiákat okoz. Arról nem beszélve, hogy minden egyes árvíz többbe kerül, mint az egész Vásárhelyi-terv megvalósítása. Logikusan sem követhető, miért nem áldoz egyszer egy igazán nagyot a kormányzat azért, hogy ezt a problémát megoldja. Másrészt a koncepció megvalósítása

egy újfajta agrár-környezetvédelmi megoldási lehetőséget kínált. Egy régi típusú, azon a területen nem életképes agráriumot egy új gazdálkodás válthatta volna fel, amelyre a XXI. században rendkívül nagy igény van. A koncepció, amit elfogadtattam, ezt is tartalmazta.

Harmadsorban ennek a térségnek felfutási lehetőséget jelentett volna. Annak idején, amikor az első Tisza szabályozás volt, évezredes elmaradottságból hozta fel a tiszai térséget az akkori Vásárhelyi-terv. Ugyanezt jelenthette volna az új Vásárhelyi-terv egy fél, vagy rosszabb esetben egy negyed országresznyi területen élő embereknek. Tudom, hogy a költségvetés nehéz helyzetben van, de a Vásárhelyi-tervet, mint prioritást sokkal komolyabban kellett volna venni. Hogy hol dőltek el ezek a kérdések, azt én már nem tudtam nyomon követni, csak azt tehettem, hogy a parlamenti költségvetési vitákban ezt a kérdést felvettem. Remélem, hogy a következő időszakban ismét nagyobb energiákat fordítanak erre. Az elmúlt három év alatt –az eredeti koncepció szerint- a Tisza 70 százalékán meg kellett volna valósulnia a védettségnak 50 milliárd forintból. Ez nem történt meg.

-Beszélgetésünk elején érintőlegesen szót ejtett a környezetegészségügyről. Ön hogyan gondolná megoldani a budapesti közlekedési problémákat, hiszen a légszennyezés és zajterhelés jó része a budapesti közlekedés és általában a közlekedés számlájára írható.

Miniszterségem alatt miniszteri biztost neveztem ki, a környezetegészségügy javítása érdekében. Szerettem volna elérni, hogy az emberek számára egyértelmű legyen, hogyan hatnak az egészségükre a környezetvédelmi kérdések. Gyakran azért nem teszünk semmit bizonyos ügyek megoldására, mert távolinak tűnik a hatásuk. Nem tudjuk mennyire hat ránk, hogyan befolyásolja az életminőségünket. A környezetegészségügyi miniszteri biztosnak az volt a feladata, hogy a konkrét egészségügyi károsodásokhoz kapcsolható környezetvédelmi feladatokat hangolja össze. Sajnálom, hogy ezt a pozíciót a későbbiekben nem tartották meg.

A budapesti közlekedéssel kapcsolatban is többféle probléma adódik. Ha a fenntarthatóság szempontjából nézem a dolgot, itt is csak ellentmondásos helyzetet találok. Egyrészt, Budapestről nagyon sok autót el kellene tüntetni. Ebből a szempontból megoldást jelentenek a körgyűrűk, a várost megkerülő úthálózatok. Az persze újabb környezeti terhelést jelent, amikor új utakat, sztrádákat, átjárókat építünk. De ha azt vesszük figyelembe, hogy Budapesten nagyon sok ember él, akiket veszélyeztet az a légszennyezés, amelyet a Budapesten indokolatlanul átmenő tranzitforgalom okoz, akkor az elkerülő utak megépítése elkerülhetetlen. Olyan ez, mint az egész környezetvédelem: melyik ujjamat harapjam meg.

A másik probléma, hogy Budapesten egyáltalán nincs átgondolva a parkolás rendje. Ez a helyzet, önmagában is nagyon sok esetben okoz felesleges légszennyezést. Ugyanúgy, mint a hulladékkezelésnél, nem tartom jónak a parkolási rendszereknek magáncégekhez való kiadását. Ugyanazok a problémák adódnak: a verseny profitorientált. Ilyen körülmények között az az elsődleges cél, hogy minél több bevételre tegyenek szert. Tehát feltétlenül át kell gondolni Budapesten a parkolási rendszert, hogy hol indokolt és hol nem parkolási lehetőséget kiadni. Laikus becslés, de szerintem a légszennyezés nagyon nagy része a parkolóhelyek kereséséből adódik. Ilyenkor hangzanak el azok a vélemények, hogy Bécsben is, Londonban is meg tudták oldani, hogy kitiltsák a belvárosból az autókat. Csak hogy ehhez olyan színvonalú tömegközlekedés kell és olyan parkolási lehetőségek (P+R), amik ma Budapesten nem léteznek, és így nem teszik lehetővé ezt a megoldást.

Itt van például a Budapestet átszelő gyönyörű folyó, aminek a partjára nem lehet lemenni, mert ott is autók közlekednek. Az egész közlekedési koncepciót át kellene gondolni, de akkor ismét közbejönnek az anyagi akadályok és az üzleti érdekek.

-Budapest levegőjén sokat javítana, ha nagyobb kiterjedésű zöld területekkel rendelkezne a város. Hogy lehetne meggátolni a zöld felületek további csökkenését?

Nézze, ezek mind a XXI. század nagy kérdései és nem csak Budapesten, hanem máshol is. A város peremén található panelház tömbökkel nagyon sok gond van. Rendkívül költségesek és nem is nagyon barátságosak. Ha ezeket megszüntetnénk, lehetne a helyükbe zöld felületeket létesíteni. Igen ám, de a lakókat, aki ott laknak, rendes, jó körülmények közé kellene elhelyezni. Ez olyan helyen történne, ahol megint csak zöld területeket kellene elfoglalni. Ma megoldhatatlan kérdésnek tűnik, hogyan lehetne annak a két millió embernek, akik Budapesten élnek, normális lakáskörülményeket biztosítani és egyben a zöld felületeket is megőrizni.

Bár más helyzetben, de mindig nagyon fontos, hogy a politika hogyan gondolkodik erről. Azért mondom, hogy más helyzetben, mert például az 1920-as években, Wekerle Sándor miniszterelnök elképzelése rendkívül ember- és környezetbarát volt. Nem lakótelepeket tervezett, hanem lakóhelyeket teremtett. Egyszerűen odafigyelt arra, hogy a vidékről felköltöző munkások nem a bércaszárnyákhoz, hanem a szabad környezethez szoktak, ezért olyan házakat építtetett, amelyek mellett van egy kicsi kert. Ezzel a környezetet és az embereket is védte, és egyben munkahelyet is teremtett, a sokáig létező kiskert- közösségekben. Koncepciója volt és meggyőzőtt róla egy pénzügyminisztert.

Számomra mindig a legszemléletesebb példa a fenntartható fejlődés nagy ellentmondásainak érzékeltetésére, az, mikor a Föld túlnépesedési problémáit szembeállítjuk a fejlettebb országok azon igényével, hogy népességük növekedjen. Ez is egy hihetetlen ellentmondása a mi Földi életünknek.

-Köztudott Önről, hogy mindig örömmel vette a társadalmi kezdeményezéseket, s ha tehette élére is állt azoknak. Gondolok itt a geocaching illegális hulladéklerakók feltérképezésére, vagy a Hajtás Pajtás szárazelem gyűjtő akciójára, de említhetném a Humusz visszaváltható palackokért indított kampányát is. Tehát, vannak zöld mozgalmak, olyanok is, amelyek kellő publicitást is kapnak. De vajon Ön szerint tudnak-e a környezetvédő civil szervezetek érvényesülni magasabb szinten is?

A környezetvédőknek van egy nagyon nagy segítőtársuk, ez pedig a nyilvánosság. Ezek az akcióik valóban elég látványosak, hatásosak, de a politika szintjén lényeges, nagy kérdésekben a döntések nem az ilyen megnyilvánulásokra születnek meg.

-Ha adhatna tanácsot a civileknek, mit tanácsolna, hogy jobban tudjanak lobbizni?

Néhány konkrét ügyben, amelyeket a civilek felvetnek és elszántan, komolyan képviselnek, például a Zengő ügye, nagyon erősek. De összességében ezek az egyedi ügyek, magát a környezetvédelmi gondolkodást nem befolyásolják a politikában, talán csak hosszútávon. Úgy fogalmaztam meg mindig, hogy a környezetvédelmi miniszter helye az ütközőzónában van a civilek és a kormány közt. Egyrészt, a Környezetvédelmi Miniszter hivatásos lobbistája kell, legyen a zöld mozgalmaknak, a civil szerveződéseknek, mert a környezetvédelem ügye valójában civil kezdeményezéseken nő fel. Ugyanakkor, a környezetvédelmi miniszter ott ül a kormányban, ahol a politika

érdekeit a gazdasági érdekek határozzák meg, mert a politika rövidtávon gondolkodik. A környezetvédelem, pedig hosszú távú stratégiát igényelne, a fenntartható fejlődésről már nem is beszélve. A hosszú és rövid távú érdekek ütközőpontjában van a Környezetvédelmi Miniszter. Ő az, aki minden oldalról kapja a kritikákat, a kormánynak túlságosan zöld, a zöldeknek meg túlságosan költségvetési szemléletű.

A környezetvédelmi civilszervezetek nagyon sokszor részterületeket képviselnek és nincsenek egymással sem igazán kapcsolatban. Azok az országos konferenciák, amelyeken összegyűlnek, csak látszólagos együttgondolkodásról szólnak, egyébként azt gondolom a zöld szervezetek között nem alakult ki nagyon komoly együttműködés, pedig erre nagy szükség lenne.

-A Környezetvédelmi Miniszter politikai életben betöltött helyéről jutott eszembe, hogy hivatali ideje kezdetén Ön azt mondta, hogy egy dinamikus, a társadalom felé nyitott és a teljesítményeket megbecsülő minisztériumot akar működtetni. Mennyire sikerült ezt megvalósítani, és mi a véleménye a mostani minisztérium működéséről?

Ezt a programot valóban meghirdettem, és amíg szerencsém volt ezt a feladatot vinni, megalapoztam. Ez egy nagyon nehéz időszak volt, mert két minisztériumból vagy másfél minisztériumból kellett egy minisztériumot csinálni. Ráadásul a vízügy és a környezetvédelem közötti ellentéteket fel kellett oldani. De azt kell mondanom, hogy azok az alapok, amelyeket letettem a szervezet megváltoztatására, sok szempontból megvalósultak a hatósági munka egyszerűsítésétől kezdve, magának a minisztériumi szervezetnek az átalakításáig. Ma szervezetileg a Minisztérium nagyjában-egészében, nem minden területen, de azon alapon szerveződött át és meg, ahogy azt én annak idején a munkatársaimmal együtt megfogalmaztam. Ezt nem csak én gondolom így, hanem megjelent egy vizsgálati anyag, ami átvilágította a minisztériumokat, és csak pozitívumokat mondott a Minisztérium működéséről. Ebben a magam megalapozó munkáját fontosnak tartom.

-Mi a véleménye a zöld adóreformról?

Felemás. Én nem vezettem volna így be. Átgondolatlanak tartom, és plusz adótehernek sok szempontból. Gyakorlatilag egy bevételi forrás, ami a környezeti kérdéseket nem oldja meg, a Környezetvédelmi Minisztériumhoz nem megy vissza.

-Van elképzelése, hogy lehetett volna jobban csinálni?

Eddig nem jutottam el annak idején a magam területén.

-Korábban érintőlegesen már említette az emisszió kereskedelmet. Mi a véleménye ennek a hazai megvalósulásáról?

Önmagában a kereskedelemről is nagyon rossz véleményem van. Az emisszió kereskedelmet csak látszólagos pozitívumnak tartom, ami azt mondja, hogy már azzal is elérünk valamit, ha sikerül kevesebb szennyezőanyagot kibocsátani és mindegy, hogy ez hol történik meg. Magyarország azért tud eladni, mert összeomlott a szocialista nagyipar, és azok a kvóták, amelyek kiszámíthatók, eladhatóvá válnak. Ha fenntarthatóság szempontjából nézem, az emisszió kereskedelem nem a lelkemhez közelálló dolog. Ha a másik oldalról nézem, akkor Magyarországnak az ebből adódó gazdasági előnyöket meg

kellett volna szereznie, még akkor is, ha ez tőlem idegen gondolkodást jelent. Ebben egyrészt nagy lemaradás van, másrészt éveken keresztül próbáltunk elébe menni a problémának, de mint minden olyan ügyben, ahol komoly gazdasági érdekek jelennek meg, ott a környezetvédelemmel összefüggő kérdésekről szóló döntések háttérbe szorulnak.

-Azt mondják, az Európai Unió Fenntartható Stratégiájának hosszú távú céljai kevés kihívást tartalmaznak, de ezek közül talán az egyik legambiciózusabb a klímaváltozással kapcsolatban megfogalmazottak.

Igen. Magam is láttam, amikor Johannesburgban voltam, hogy az Európai Unió, Margot Walström asszony, akkori környezetvédelmi biztos vezetésével ezt a kérdést mennyire fontosnak tartja. A johannesburgi konferencián is ez volt az egyik fő kérdés amiért komoly erőfeszítéseket tettek. De az Egyesült Államok ebben a kérdésben legalábbis ambivalens. Mert lehet azt mondani, hogy azok az újfajta elképzelések, amiben ők a kibocsátás problémáit meg akarják oldani azok jobbak, mint a Kiotói megoldás, de erre pillanatnyilag nincs bizonyítékunk. Mikor Putyin elnök aláírta a Jegyzőkönyvet, az igazán abból a szempontból volt lényeges, hogy az oroszoknak is van mit eladni. Valójában az Unióban az igazi nagy szennyezők nem a tevékenységüket fogják megváltoztatni, hanem majd kvótákat vesznek és a tevékenység megmarad. Így ennek a dolognak is van egy önmagamban nehezen feloldható kétszínűsége.

(készítette: Awad A. Halim Doris)

OLAJOS PÉTER

„A környezetvédelemhez politikai demokrácia kell”

A Veszprémi Egyetem mérnöki karán okleveles szervező, vegyészmérnök végzettséget, az Európai Műszaki Egyetemen (Párizs) és a Budapesti Műszaki Egyetemen, pedig Európai Környezetvédelmi szakmérnöki diplomát szerzett. 1994-től dolgozik az MDF-ben, először parlamenti titkár (1994-1996), majd az Elnöki titkárság vezetője, később 1998 kabinetfőnök, végül pártigazgató (1999-2000). 1996 óta az MDF EU Integrációs Irodájának vezetője. Három alkalommal volt az Európai Parlamentben ösztöndíjas, ebből az egyik alkalommal Európai Parlament Környezetvédelmi Bizottságánál dolgozott. Elvégezte az Európai Parlament EPP-ED frakciója oktatási központjának egy éves szakképzését. Szakterülete az EU környezetvédelem, környezetpolitika. 2001 óta szerkesztője a "Ma és Holnap" környezetvédelmi és területfejlesztési folyóirat EU magazinjának. A 2004-es Európai Parlamenti választásokon az MDF listájáról jutott mandátumhoz.

-Első kérdésünk, hogy Ön, mint Európa Parlamenti képviselő hogy látja melyek Magyarországon a legfontosabb környezetvédelmi problémák. Ezek közül is, ha megjelölné azt a hármat, amelyet a legfontosabbnak tart

Segítségemre szolgál, hogy az év elején Európai Bizottság megbízásából az Európai Környezetvédelmi Ügynökség kiadott egy könyvet, *The European Environment, State and Outlook 2005* címmel, mely az egyes tagországok állapotjelentésein alapul. Ez az egyes tagországok környezetvédelmi teljesítményét kilenc pont alapján értékeli. Magyarországot a kilenc pontból hatban elmarasztalja, részben amiatt, hogy nem teljesített, részben, hogy nem abba az irányba halad, amelyben az Európai Unió elvárta volna.

Ha ezek közül emelek ki hármat, akkor az egyik, amit nagyon aggályosnak tartok, mindenképpen az energiahelyzet lenne. Amit Magyarország a megújuló energiaforrások felhasználása, az energiahatékonyság növelése és az energiatakarékosság területén tett, az annak az importfüggőségnek a tükrében, amelyben az ország van, botránnyosan kevés. Úgy érzem, hogy ezen a területen nagyon sok tennivalónk van.

Egy másik problémás terület az ökológia. Magyarországon jelenleg potenciálunkhoz képest rendkívül kis földterületen folyik ökológia, különösen, ha figyelembe vesszük az eddig ezen a területen elért eredményeinket és azt a tényt, hogy ez a jövő, amit az Európai Unió e terület intenzív támogatásával értésünkre is próbál adni. Úgy érzem itt sem haladtunk előre. Elég nagy a lemaradásunk.

Harmadiknak a vízgazdálkodás problémáit emelném ki. Sok helyen készültek már tervek, de nagyon lassan halad a kivitelezés, sőt ezzel párhuzamosan a vízügy területén nagy leépítés zajlik. A közelmúltban látogatást tettem az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóságon, ahol 1990-ben még több mint 2600-an dolgoztak, mára 360-an maradtak. Már csak minden tíz kilométerre tudnak állítani egy 'gátort', ha baj van. Elhanyagolt a régi Duna-meder is. Óriási árvízveszéllyel kell az országnak szembe néznie, amiben nem csak a hazai vízügy, de diplomáciánk teljesítménye

is benne van, elsősorban Románia és Ukrajna vonatkozásában. Bár Ausztriát is lehetne említeni, lásd a Rába szennyezését. E tekintetben sem tudott a kormány környezetvédelmi külpolitikájában olyan eredményeket elérni, amellyel az ország környezetbiztonságát szavatolni tudta volna.

Úgy érzem, nagyon nagy hiányosságok vannak a jogszabályok betartása és betartatása területén is. Egyre elrettentőbb dolgokat tapasztalhatunk, lásd például az erdőlopások ipari méretekben való megjelenése. Ma már Magyarországon is lehet, illetve kell erdő-korrupcióról beszélni és ez nagyon szomorú. Nem valósítjuk meg azokat a fontos programokat, amelyeket saját magunk dolgoztunk ki és fogadtunk el. A Nemzeti Kármentesítési Program keretében 1996 óta minden kormánynak évi 25 milliárd forintot kellene az elmúlt évtizedek során talajban hagyott szennyeződés eltávolítására fordítania.

Sem a programot elkészítő kormány, sem utódai nem költöttek közel se ennyit. Pedig ez törvényi kötelezettség. Ha jól emlékszem, az idei költségvetésben is mindössze 4 és fél milliárd forintot terveztek be erre a célra a 25 milliárd helyett. Már pedig ha ilyen ütemben halad a program megvalósítása, akkor nem - az eredetileg tervezett - 40 év alatt, hanem talán 250 év alatt végzünk, ha végzünk egyáltalán a talaj megtisztításával, de mindeközben folyamatosan tovább mérgeződik ivóvízbázisunk.

Egyszóval, sokkal könnyebb dolgom lenne, ha arról kellene beszélnem, hogy hol van valamilyen előrehaladás a környezetvédelem területén. Magyarországon nem a szakmbergárdával van a baj, vagy azzal, hogy nincs hozzáértés, sok esetben még csak arról sem beszélhetünk, hogy akik oda kerülnek a környezetvédelmi tárcához, azokban ne lenne meg a jó szándék és a tenni akarás. A baj egészen máshol van. Magyarországon ugyanis olyan alkotmányos rendszer van, amelyben a mindenkori miniszterelnöknek meghatározó, kulcsszerepe van. Lényegében ugyanis Ő dönt arról, hogy az egyes tárcák mennyi pénzt kapnak. A miniszterelnöki intézmény sokkal erősebb, mint a Parlament. Az, hogy egy tárca kap-e lehetőséget az elképzelései megvalósításához, vagy akár az Európai Unió források társfinanszírozásához, arról mind-mind a Miniszterelnök dönt. Ennek fényében sajnos megállapíthatjuk, hogy az elmúlt években, évtizedekben az egymást követő Miniszterelnökök szemében a környezetvédelem reputációja nem hogy növekedett, hanem folyamatosan csökkent, a környezetvédelem finanszírozása arányában folyamatosan visszaszorult. Csak különféle trükkökkel lehet kimutatni azt, hogy egyik évről a másikra nőtt volna a zöld tárca támogatása. Most is úgy próbálkoztak ezzel, hogy az uniótól kapott pénzeket is odaszámolták. A lényeg azonban, hogy a tárca tiszta magyar költségvetési támogatása tavalyról idénre is csökkent és ez így megy már évek óta. Pedig a környezetvédelemhez is az kell, mint a háborúhoz: pénz, pénz, pénz.

-Magyarország parlamenti választások előtt áll, és a parlamenti pártok környezetvédelmi szakértőit kérdezzük. Ön esetében kíváncsiak lennénk arra is, hogy Európai Unió képviselői szemmel nézve hogyan néz ki a környezetvédelem helyzete?

A környezetvédelem helyzete az Európai Unióban össze sem hasonlíthatóan jobb, mint Magyarországon. Ennek több oka is van. Az egyik, hogy az Európai Unióban valóban megértették azt, hogy a környezetvédelem horizontális műfaj, így gyakorlatilag nincs olyan politikai szakkérdés, ahol a környezetvédelem, mint integráns rész meg ne jelenne. Magyarországon ezt még mindig elkülönülten kezelik, dacára annak, hogy a magyar törvényhozókat is törvény kötelezi arra, hogy minden születendő jogszabálynál vegyék figyelembe a környezetvédelmi aspektust. Még nem láttam egyetlen olyan hazai törvényi előterjesztést, amelyhez csatoltak volna környezeti hatástanulmányt, holott ez a tagállamok kötelessége. A másik az, hogy Magyarországon egyre centralizáltabb

államigazgatás alakul ki, ami természetesen nem kedvez a környezetvédelemnek sem. A környezetvédelemnek az kedvezne, ha valóban a szubszidiaritás elvének megfelelően születnének a döntések, ily módon a helyi érdekek és a környezet védelme sokkal jobban beépülhetnének a döntésekbe.

Nálunk - ezzel szemben - az elmúlt tizenöt évben a közigazgatás egyre inkább centralizáltabbá vált. Míg mondjuk 1990-ben a személyi jövedelemadó 45 százaléka maradt az önkormányzatoknál, most már csak a 15 százaléka. Az önkormányzatok így ki vannak szolgáltatva annak, aki éppen kormányon van és a pénzeket osztogatja. Ez egy egészen furcsa politikai demokrácia modell, márpedig a környezetvédelemhez igazi demokrácia kell. Ha a döntéseket központilag, az emberek feje fölött hozzák, ráadásul olyanok, akik nem ismerik a helyzetet, abban nem érintettek, akkor a jó végső döntésnek a valószínűsége igen csekély.

-Az Európai Unióban elindulnak jó kezdeményezések, említhetném a kémiai biztonsági politikával kapcsolatos kérdéseket, vagy a talajvédelemre vonatkozó kezdeményezést, de mást is, s az ember azt látja, hogy ezek aztán felpuhulnak, vagy írásos malasztok maradnak.

Ez egy összetett probléma. Természetesen a környezetvédelem "csupán" az egyik szempont, még ha sokunk szerint a legfontosabb is a döntéshozatal során. Amikor a politikusok mérlegelnek, akkor különböző szempontokat vesznek figyelembe és végső soron az állampolgárok érdekeit tartják szem előtt. Ha az embereket megkérdezik, hogy mit tartanak fontosabbnak egy adott kérdésben, legyen munkahely, vagy legyen tisztább az a folyó, amelyik mellettük folyik, akkor egyáltalán nem biztos, hogy a második mellett döntenek. Az ember a fogyasztói társadalomban is ki van téve annak, hogy a megélhetését, pénzkeresését folyamatosan biztosítsa. Sajnos, ebben a versenyben a környezetvédelem érdekei gyakran háttérbe szorulnak. A fogyasztói társadalom nem ideáltípusa a környezetvédelemnek. Az embereket arra ösztönzik, hogy egyre többet fogyasszanak, ami már önmagában is szemben áll a környezet érdekeivel és szempontjaival. Másfelől a döntéshozatalnál is meghatározó, hogy azok az érdekcsoportok, akik szervezeten működnek, akik pénzzel és forrásokkal jól ellátottak, azok az érdekeiket is sokkal jobban tudják érvényre juttatni, mint azok, akiknek kevésbé kedvezőek a körülményeik.

Hadd mondjak erre egy példát. Az elmúlt két évben azzal foglalkoztam, hogy a magyar érdekeket képviseljem Brüsszelben. Csakhogy gyorsan rá kellett jönnöm arra, milyen nehéz megmondani egy adott szakkérdésben azt, hogy mi a magyar érdek. Említette az új uniós vegyipari törvényt. Nos Magyarországon - ismereteim szerint - mindössze négy ember volt, aki elolvasta ezt az angolul 1600 oldalas joganyagot. A szakértői bázis tehát meglehetősen szűk. Ráadásul a jelenlegi magyar államigazgatás nem képes arra, hogy időben, azaz jó előre egy ilyen anyagot intellektuálisan feldolgozzon és számunkra, döntéshozók számára az arról kialakult álláspontját kommunikálja. De nem jobb a helyzet a civilekkel sem. Ilyen nagy munkaigényű témába nem lehet bevonni olyan szervezeteket, amelyeknek az a gondja, hogy hogyan fizessék ki a villany- és a telefonszámlájukat, köszönhetően az elmúlt évek támogatás-elvonásainak.

Miképpen olyan magyar vállalat sincs, amelyik képes egy ilyen anyagot önállóan feldolgozni. Pedig hazánkban több, mint kétezer vegyiparral foglalkozó cég van. Igaz, akad köztük kétfős Bt. is, mégis megdöbbentő, hogy a Magyar Vegyipari Szövetségbe tömörült vállalatok száma ennek a kétezernek csupán töredéke, köszönhetően a kötelező kamarai tagság megszüntetésének, aminek most isszuk a levét. Pedig sok múlik azon, hogy valaki szán-e rá időt és pénzt, hogy Brüsszelben lobbizzon, hogy egy adott kérdésben elmondja a

véleményét. Csak azoknak van esélye arra, hogy a szempontjaik beépüljenek egy uniós joganyagba, akik szánják erre energiát. Az európai törvények továbbra is úgy fognak megszületni, hogy azok, akik csak szeretnék, hogy valami bekerüljön, de nem tesznek érte semmit, azok nem érnek el eredményt, véleményük nem fog megjelenni. Brüsszelben érvek csapnak össze, jól alátámasztott, szépen felépített érvrendszerek. Ott nem elég hangosan óbégatni, hanem össze kell tudni állítani egy táblázatot, egy prezentációt, amivel meg tudjuk győzni azokat is, akik nem értenek egy adott - számunkra fontos - kérdéshez, de végül ők is részt vesznek a döntésben. Ne felejtsük el, hogy az Európai Parlamentben 735 képviselő dönt és nagy részének fogalma sincs arról, hogy mondjuk a magyar kénsavat kazalba rakják, vagy valamilyen más formában tárolják.

-Eljutott-e Önhöz például a magyar környezetvédő civil szervezetek ezzel kapcsolatos véleménye?

Személy szerint nagyon jól együtt dolgoztam velük, de azt azért látni kell, hogy nagy részben ők is azokból az anyagokból dolgoztak, azokat az anyagokat vették át, amelyeket a nyugati-európai nagy környezetvédő civilszervezetek, NGO-k előkészítettek. A magyar sajátosságok feltárása nem történt meg. Ők egyébként abból a feltételezésből indultak ki, mely egyébként helyes, hogy ami jó a környezetnek Angliában, vagy Franciaországban, az jó Magyarországon is. Ez valóban így van. Azonban tartok tőle, hogy az említett 1600 oldalas anyagban több olyan rész is lehet, amelyik speciálisan magyar érdek és érdemes lett volna még fokozottabban beépíteni álláspontunkba. Félreértés ne essék, nem a magyar zöldszervezetek bírálom ezzel, erről szó sincs. Ellenkezőleg, meggyőződésem, hogy csak akkor lesz hazánkban is minőségi környezetvédelmi jogalkotás, hogyha a magyar környezetvédő civil szervezeteknek nem 260 millió forint állami támogatással szűrik ki a szemüket (mint az ebben az évben történt), hanem legalább egy nagyságrenddel nagyobb összeget bocsátanak a rendelkezésükre. Akkor lehet egy civil szervezettől minőségi munkát várni, ha megteremttem hozzá a feltételeket.

-Ehhez a Nemzeti Civil Alap is valamilyen összeggel azért hozzá járul

Ezzel együtt ez még probléma. Sajnos Magyarországon még nem alakult ki az a polgárság, aki képes lenne, miképp ennek Angliában, vagy Németországban komoly hagyománya van, pénzadományával fenntartani a civil szervezeteket. A WWF Angliában nem kap egy penny angol állami támogatást sem, hanem tagjai és támogatói tartják fenn. Nem mondom persze, hogy a magyar civil szervezeteket hozzájuk kell mérnünk, azonban egy dán, vagy egy osztrák civil szervezet helyzetét és akcióképességét már érdemes összevetni a magyaréval és a különbség máris szembe tűnő. Ha az osztrák civil szervezetek nem jönnek át, és nem segítenek, akkor nem tudtuk volna például megvédeni a Zengőt az odatervezett lokátor-állomástól. Persze tőlünk keletre, például Romániában még katasztrofálisabb a helyzet. Egy ország civilizáltsági fokát és gazdasági erejét is mutatja, hogy miként kezeli a civil szervezeteit.

-Meg jelennek-e az európai civilszervezetek az EU Parlament döntés előkészítésénél?

Hogyne, természetesen. Nélkülük mi nem tudnánk megenni, szükséges és nagyon hasznos információforrások egy-egy adott témánál. Egy politikusnak nem az a feladata, hogy értsen az egyes szakterületekhez.

-azért nem árt...

Én azt mondom, hogy sokszor inkább árt, mert, ha az ember elhiszi, hogy ért ahhoz az adott területhez, akkor hajlamos a saját szakmai meggyőződéséhez ragaszkodni. Márpedig egy politikus dolga érdekeket képviselni, az ő feladata, hogy a különböző érdekek között megtalálja azt a kompromisszumot, amely mindenki számára elfogadható. Alapismeretekkel nyilvánvalóan rendelkezünk kell, s mint szakpolitikusok rendelkezünk is, de a túlzott meggyőződés, elkötelezettség egy-egy konkrét kérdésben, tapasztalatom szerint inkább káros. Lobbiszervezetek nélkül, amelyekbe beletartoznak a szakmai és a civil szervezetek is, nem tudnánk működni. Az, hogy egy adott jogszabályban egy tervezett határérték három, hat, vagy nyolc százalék, az egy politikusnak, még ha ért is hozzá, nem tartalmaz elég információt. Ezek a puszta számok akkor nyernek értelmet, ha az érintett iparág képviselője elmondja a saját szemszögéből, hogy amennyiben három százaléknál több szerepel majd a direktívában, akkor ennyi meg ennyi európai üzemet kell majd bezárni, s a kapacitást Kínába telepíteni, amely majd ennyi meg annyi ezer munkahelyet érint. Ezt követően egy kompetens környezetvédő civil szervezet, pedig kifejti ugyanerről, hogyha hat százaléknál alacsonyabb lesz a végső érték, akkor ők ezt nem tudják elfogadni, mert ez súlyos környezeti károkat okoz, több ezer vagy millió ember egészségét és életét veszélyezteti. Ekkor jön a politikus, hogy a három és a hat százalék között megtalálja azt a pontot, vagy megoldást, amelyik remélhetőleg minkét fél számára az elfogadható kompromisszumot jelenti. A feladat nehézsége a mennyiségben és a sokszínűségben rejlik. Tavaly 94 európai jogszabály ment át a kezemen, ami kis túlzással majdnem ennyi civil és szakmai szervezeti kapcsolatot jelent. Személy szerint kiváló kapcsolatom alakult ki a magyar civil szervezetekkel, főleg persze a nagyobbakkal, mint például a Levegő Munkacsoport, a WWF Magyarország, a Magyar Madártani Egyesületet vagy a REC. De néhány kérdésben a Magyar Tudományos Akadémia egyes szakembereivel is tartom a kapcsolatot, bár az Akadémia nem számít igazán civil szervezetnek...

-Éppenséggel az MTA is egy civil szervezet, csak hát az ő státuszuk más, mint a legtöbb civilszervezeté.

A magyarokon túl persze a nyugat-európai civil szervezetek is nagyon aktívak. Közülük különösen szoros kapcsolat a BirdLife-al, a WWF-el és a Friends of the Earth-el és még sorolhatnám. A legnagyobb európai civilszervezetek képviselői, akik jelentős szerepet játszanak európai szinten a környezet- és természetvédelemben, szinte nap, mint nap brüsszeli irodám vendégei. Nagyon készségesen segítenek, ha bármiben információra van szükségem. A napokban pont a romániai erdőirtások ügyében voltak segítségemre, illetve segítségünkre. Ha nem figyelünk oda - nemzetközi szinten is -, néhány éven belül eltűnnek az erdők a Kárpátokból.

-Miért a civil szervezetekkel és miért nem az ún. szakmai szervezetekkel, akadémiai intézményekkel működik együtt?

Mint említettem velük is együttműködöm. Mindazonáltal a civilszervezetek bebizonyították azt, hogy ők valóban képesek eredményes, nagy figyelmet kérdeklő akciókra. A mai világunk olyan, ha valaki letesz egy több száz oldalas munkát, súlyos tényekkel alátámasztva az önmagában nagyon kevés embert érdekel. Világunk mediatisálva lett. Csak ami megjelenik a rádióban, vagy a TV-ben az számít eseménynek, minden más, legyen bármennyire tudományosan alátámasztott, nem elég hatásos. A civil

szerveztek képesek arra, hogy mobilizálják az embereket, ha elhangzik egy némelyik neve, vagy egy látványos akciót szerveznek, annak valóban van hatása, s arra a média is odafigyel. Éppen a napokban történt, hogy a Greenpeace-esek az egyik áruházlánc polcain GMO növényekből származó élelmiszereket találtak. Ennek volt hírértéke a média számára. Mint Európai Parlamenti képviselő hiába hívnék össze a GMO növényekről sajtótájékoztatót, két újságíró sem jönne el rá. Azok a figyelemfelkeltő eszközök, amelyeket a civilszervezetek alkalmaznak hatékonyak, és egy politikusnak azokat az eszközöket nyilvánvalóan figyelni kell, amelyekkel célt lehet elérni.

-Többször is hangsúlyozta, hogy jobb, ha egy politikus nem nagyon ért egy-egy szakterülethez. Úgy tűnik, hogy egy tekintetben önmaga is kivétel az Ön által "ideálisnak" tekintet politikusok között, hiszen Ön elismert szakértője az energiapolitikának.

Néha én is ezzel hízelgek magamnak. De félre a tréfával.

-Szóval, hogy látja az Európai Unió energiapolitikáját és benne Magyarországot. Ennek nyilvánvalóan vannak a környezetvédelemmel összefüggő vonatkozásai is.

Röviden, abban, hogy az Európai Uniónak szüksége van közös energiapolitikára és energiastratégiára, van ráció. Ha másért nem legalább azért, mert az Európai Unió a világ legnagyobb energiainportőre, így az együttes fellépés mindenképpen előnyös lenne. Ami hazánkat illeti szomorú tény, hogy Magyarországnak 1992-ben készült utoljára energiastratégiája. Ennek már lassan másfél évtizede és az új stratégia hiánya rettenetesen nagy probléma. De nemcsak hogy nincs energiastratégiánk, de nincs megújuló energiastratégiánk sem, sőt nincs fenntartható fejlődési stratégiánk sem. Tovább megyek, az egész országra és szinte minden szakterületre igaz, hogy nincsenek stratégiák, hanem csupán pillanatnyi megoldások, taktikai lépések vannak. Legutóbb amikor a magyar gazdasági miniszter Brüsszelben járt, azért lobbizott, hogy legyen közös európai energiastratégia. Minket európai parlamenti képviselőket felkért, legyünk ennek a programnak a zászlóshajói. Azt mondtam akkor Kóka miniszter úrnak, hogy nehéz úgy zászlóshajónak lenni, hogy ez ember kezében nincs egy iránytű arra vonatkozóan, hogy merre akar haladni, hogy mi Magyarország érdeke, azaz úgy, hogy nekünk magunknak nincs energiastratégiánk. Azt ígérte, hogy szeptemberre lesz. A gond ezzel csak az, hogy ilyen ígéretek az elmúlt években már számtalanszor elhangzottak...

Ami a megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználását, támogatását illeti, szintén nagy az összevisszaság. Hol túl sok pénzt adnak rá (ez a ritkább), hol meg túl keveset. Amiben Magyarországnak nagyot kellene előrehaladni az az energiahatékonysági és energiatakarékosági programok. Teljesen felhaborító, hogy a magyar kormány 150 milliárd forintos stratégiai gáztároló létesítésén gondolkodik, miközben a másik kezével mindössze 1,2 milliárdot ad az energiahatékonysági és energiatakarékosági programokra. A kettő aránya megdöbbentő. Nem beszélve arról, hogy ha stratégiai gáztárolót épít Magyarország, azzal a gázárak csak növekedni fognak. Megtakarítást csak a pazarlás megszüntetésével érhetünk el.

-A stratégiai gáztároló építése nyilván az ellátás biztonságának növelését szolgálja.

Kétség kívül, miképp az energiával való takarékoság is. Éppen most fogadta el az Európai Parlament környezetvédelmi bizottsága, még pedig 51 szavazattal, ellenszavazat és tartózkodás nélkül az energiahatékonyságról szóló előterjesztésemet. Az anyagból

kitűnik, hogy a magyarországi háztartások energiafelhasználásának hatékonysága csupán egyharmada a nyugat-európai átlagnak. Vagyis mi sokkal többet tudnánk elérni, sokkal kisebb ráfordítással, ha az energiahatékonyság növelését céloznák meg. Ami az ipari szektort illeti, ők e tekintetben sokkal jobban állnak, hiszen az energiahatékonyság a versenyképesség alapfeltétele. A háztartások energia felhasználásának hatékonysága azonban szánalmas állapotban van

-Ma már a háztartások a legnagyobb energiafogyasztók.

Így van, és ők a legnagyobb szennyezők is, ha az üvegházhatást okozó kibocsátást nézzük. Tehát ez egy fontos terület lenne, ahol nem extenzív eszközökkel kellene növelni az energiabiztonságunkat, hanem intenzívekkel. Sokkal alacsonyabb energia felhasználási szinten kellene az energiabiztonságunkat megteremteni.

-A kormány cselekvését az energia lobbi motiválja?

Természetesen. Magyarországon a kormányok döntéseit az elmúlt 15 évben azok a nagy energiaszolgáltatók befolyásolták, akiknek az volt az érdeke, hogy az energiahordozóikból minél többet tudjanak eladni. Ez ilyen egyszerű. Ha megnézzük az Országgyűlés legutóbbi döntését, például a bio-üzemanyagok tekintetében, akkor azt látjuk, hogy a döntés eredményeképp a MOL az állam által elengedett jövedéki adóból, termelő-berendezés beruházást valósít meg, ebből építi fel bio-ETBE¹ üzemait, így tehát a jövedéki-adó kedvezmény nem jelenik meg majd a fogyasztói árban, vagyis nem lesz olcsóbb bio-benzin, ami nagyobb mérvű felhasználására ösztönözne. Ha az ember ilyen döntést lát, méltán csodálkozik, hogy miért nem tudjuk úgy intézni dolgainkat, mint mindenki más?

-Innen Budapestről úgy tűnik, hogy Brüsszelben is hasonlóan történnek a dolgok.

Nem, Brüsszelt nem lehet úgy felfogni, mint egy kis Moszkvát. Brüsszel a kereteket biztosítja, célokat és módszereket fogalmaz meg. Azt, hogy egy adott tagország ezt hogyan alkalmazza, azt senki nem írja elő, mint ahogy azt sem, hogy nekünk - az előző példa szerint - teljesen feleslegesen bio-ETBE üzemeket kell-e létesíteni, vagy egyszerűen csak összeöntjük a benzint a bio-benzinnel, anélkül, hogy bármilyen költséges beruházásba fogtunk volna. Ez vélhetően a MOL saját döntése volt, amelyet az Országgyűlés lelkesen megszavazott. Többet környezeti javulás ezzel a megoldással nem jár, sőt az alkoholból ETBE előállítás is további energiafelhasználással történik. Az ember nehezen tud szabadulni a gondolattól, hogy mindez csak arra jó, hogy az ezen a téren monopolhelyezettel bíró magántulajdonú olaj óriás az állami adó-elengedésből több tíz milliárd forintot fordít egy amúgy a környezet és a fogyasztók számára felesleges beruházásra.

-Az Európai Unió 2007-2013-ra vonatkozó vidékfejlesztési stratégiája valóban egy olyan kerettörvényként fogható fel, amelyről Ön az előbbieken beszélt. Az EU az új tagországoknak összességében 50 százalékban szabja meg, hogy ezt a pénzt majd mire fordíthatják. Igen ám, csak ez meglehetősen tág teret szab, s egy tagországnak, nevezetesen Magyarországnak lehetősége van arra, hogy ezt az összeget valójában ne

---

¹ bio-ETBE - etil-tercier-butil-éter, oktánszámnövelő adalék a korábban földgázból előállított MTBE (metil-tercier-butil-étert) kiváltására használják, a nagyobb molekula méret ráadásul virtuálisan is "növeli" a bio-részarányt térfogat-százalékos kifejezés esetében, de nem a valóságban.

vidékfejlesztésre és ezek közé a célok közé tartozó agrár-környezetvédelmi célokra használja fel. Szóval én úgy látom, hogy legalábbis ebben a kérdésben az új tagországok túl nagy szabadságot élveznek ...

Mi tagadás a szabadság önmagában nem elég, azzal élni is tudni kell. Sajnos Magyarországon a politikusok mondatai elszakadtak a valóságtól. Miközben szavakban az ökolgazdálkodást támogatják, addig például tavaly a magyar kormány volt, aki kérte nyolc milliárd forint uniós agrár-környezetvédelmi támogatás átcsoportosítását - értsd elvonását - a ökolgazdálkodóktól. Ez ügyben tiltakoztam az unió mezőgazdasági biztosánál, aki szintén helytelenítette ezt, de a magyar kormány megtehetette és végül, ha az eredeti összeg átcsoportosítását nem is, de jelentős részének elvonását el is érte. Szerintem ez arculcsapása annak az ökolgazdálkodói körnek, amelyik jelenleg a földterület mindössze 2 százalékán gazdálkodik, s amely a megtermelt élelmiszer 90 százalékát az Európai Unióba és Svájcba adja el. Az ilyen elvonásokkal tehát az egyik legexportképesebb gazdálkodói körtől veszik el a forrásokat.

-Nem tudom, hogy ez az adat eljutott-e már Önhöz, hosszú idő óta 2005-ben előfordult az, hogy az ökolgazdálkodással hasznosított földterület csökkent az előző évihez képest...

Erről beszélünk. Igen, ez ennek a hatása. Ráadásul Magyarország minta-követő ország. Ha valakinek valami sikerült, akkor mindenki követi, ha felsül valamivel, akkor a többiek kinevetik: „ugye megmondtuk, hogy nem ezzel kell foglalkozni. Termelj inkább gabonát, majd intervenció keretében felvásárolják és a kormány meg az EU majd csak csinál vele valamit." Ez így tovább nem megy. Nálunk speciális, nagy hozzáadott értékű termékeket kell termelni. De támogatások nélkül ez ma még alig életképes. Néhány évvel ezelőtt viták folytak arról, hogy 40 hektáron lehet-e életképes családi gazdaságokat működtetni. Mára sajnos eljutottunk oda, hogy ismét nagybirtokok alakultak ki, több ezer hektáron.

-Az nem magyar sajátosság, hogy minél nagyobb egy gazdaság annál kevésbé érdekelt az agrár-környezetvédelmi programokban. Azt gondolom, mindazok a problémák, amelyekről itt beszélünk, az üzemi struktúrával függenek össze. Kérdésem az, hogy hogyan látja, az Európai Unió tud-e ebben valamit tenni, hogy ez megváltozzon.

Valóban, én is úgy látom, hogy nagyon erős a hazai agrár-lobbi azon része, amelyik a tömegtermelésben és a régi nagyüzemi gondolkodás továbbélésében érdekelt. Azt világosan kell látni, hogy Brüsszelben senki nem sírja el magát, ha a magyar agrárium nem tudja azt teljesíteni, amit egyébként tudna. Brüsszelben holland, francia, dán és más ellenérdekelt felek ülnek, akiknek nyilván nem érdekük a magyar agrárium rendbetétele. Ez a saját érdekünk. Az, hogy nem ismerjük fel a saját érdekeinket, hogy szűk látókörűek vagyunk, hogy a politika rendre enged bizonyos nyomásoknak, az meglátszik a magyar agrárium teljesítményén. Nyilván Ön is tudja, hogy hány emberre van szükség egy gabonatermelő gazdaságban és hányra egy gyümölcstermelőben. A minap éppen Zalában jártam a göcseji pálinka fesztiválon. Saját szememmel láttam a lelkesedést, amivel vissza akarják hozni a helyiek kistérségükbe a - már szinte teljesen kihalt - zöldség-gyümölcs termesztés kultúráját és azt is láttam milyen irigykedve, nézték a határ túloldaláról érkezett szlovén kollégáikat, akik minden állami támogatást élvezve büszkélkedhettek termékeikkel. A rendszerváltás előtt könnyű volt azt mondani, hogy itt vannak az oroszok és mindenért ők okolhatók. Az oroszok 1992-ban kimentek és csak magunk tehetünk arról, hogy ott tartunk, ahol tartunk.

Sajnos még azokon a területeken is lassabban haladunk, mint szeretnénk, ahol volt fejlődés, ilyen például a hulladékgazdálkodás ügye. Az elmúlt években ezen a területen - hála a szigorú uniós követelményeknek - jelentős előrelépés történt, a folyamat mégis nagyon lassú. A nagy regionális szeméttlerakók, amelyeket azért is építettünk az elmúlt négy év folyamán, hogy az Uniós pénzeket fel tudjuk használni, valójában a környezet szempontjából nézve középkori viszonyokat tükröznek, tekintettel arra, hogy a hulladékot - melynek mennyisége rohamosan nő - mindenféle hasznosítás nélkül egyszerűen beöntjük oda. Nyugat-Európában ez már nem "divat". Idehaza a szelektív gyűjtés még csak gyerekcipőben jár, a háztartásokban történő gyűjtés ma még csak álom. Amit összegyűjtünk, azt sem dolgozzuk mind fel, mert nincs meg rá a feldolgozó kapacitás. Magyarországon nem épült ki a környezeti háttéripár. Nem tudjuk a hulladékot, mint másodlagos nyersanyagforrást teljes mértékben hasznosítani. Sok esetben külföldre visszük feldolgozni, amiért még fizetünk is. Akárcsak a régi időkben a szocialista nagyvállalatnál, ahol a hiány és a pazarlás egyszerre jelen volt.

Környezetvédelmi háttéripárunk lemaradására mi sem jellemzőbb, mint, hogy Heller László professzornak a hőszivattyú atyjának hazájában kereskedelmi forgalomban nem lehet magyar gyártású hőszivattyút kapni, viszont lehet dán, németet és franciát. Ez azért abszurd helyzet. Ha nálunk valaki elhatározza, hogy a háza alá hőszivattyút építene, akkor olyan mennyiségű bürokratikus engedélyeztetéssel kell szembenézzen, hogy egykettőre elmegy tőle a kedve és természetesen semmilyen támogatást sem kap rá. Miközben például Németországban támogatás is van, és az engedélyezése eljárás sokkal egyszerűbb, mint nálunk.

-Ön, aki Európai Parlamenti képviselő, egyúttal aktív tagja is a pártjának, a Magyar Demokrata Fórumnak milyen környezetvédelmi programmal készül a választásokra?

Az, hogy az MDF egyetlen Európai Parlamenti képviselője zöld politikus, mutatja, hogy nemcsak a párt színe zöld, hanem vezetői is fogékonyak a környezetvédelem iránt. Így nem csoda, hogy ismereteim szerint az MDF az egyetlen párt, amelyiknek külön környezet- és természetvédelmi programja van az elkövetkező parlamenti ciklusra. A 2006-2010-es időszakra szóló Öko-programot, melyet 2005. novemberében egy tanácskozás keretében egyeztetettük a hazai környezetvédő civil szervezetekkel - az MDF honlapján olvashatják el az érdeklődők. A civilek akkor azt mondták a programról, hogy nagyon örülnének, ha a benne foglaltak megvalósulnának, reméljük sor kerül rá.

-Végül egy személyes kérdést tennék fel: Mivel függ össze az, hogy Ön már egész fiatalemberként az MDF-et választotta.

Az MDF szellemisége vonzó a számomra. Leginkább az MDF az a párt, amelyik elvek mentén politizál, még akkor is, ha azok éppen nem népszerűek.

-Pedig a politikai pártoknak általában éppen az a sajátosságuk, hogy érdekeket, bizonyos rétegeket, csoportok érdekeit jeleníti meg a politikában.

Ez így van. A környezetvédelem ügye gyakran éppen azért veszít, mert a pragmatikus politika háttérbe szorítja. Ugyan hogyan érdekelhetné a politikát a környezetvédelem ügye, ha mondjuk kétszáz ezer ember munkahelyéről és szavazatáról, vagy a GDP növekedéséről van szó. Az MDF elvszerűen politizál, még ha ez sokszor nem is népszerű. Az MDF politikusai hisznek abban, hogy az elv a fontos, és hogy ez egy politikai párttól

maximálisan elvárható. Természetesen a napi munkában a különféle kérdésekhez én is megpróbálok gyakorlatiasan hozzá állni, de ez soha nem mehet az elvek rovására. Az számomra nem elfogadható, ha egy politikus mondanivalója a hallgatósága összetételétől függ, és ha egy másik körben van, akkor már másképp beszél. Vannak alapelvek, alap értékek, amelyek mellett bármi áron ki kell állni.

-Köszönöm az interjút és az a véleményem, hogy Önt a pártjának jobban kellene kommunikálnia...

(készítette: Laczó Ferenc)

OROSZ SÁNDOR

„Mi az ember élőhelyének védelmét tekintjük a legfontosabbnak”

Dr. Orosz Sándor jogi diplomája megszerzése után a Mezőgazdasági Szövetkezetek Szolnok megyei Szövetségének Jogi Irodáján jogi előadó, majd ügyintéző jogtanácsos. 1984-től 1990-ig a Halászati Termelőszövetkezetek Szövetsége jogtanácsosa majd szövetkezetpolitikai titkárhelyettese. A Magyar Szocialista Párt alapító tagja, 1990 óta Óbuda képviselőjelöltje, 1994 óta tagja a Parlamentnek. Eleinte a Mezőgazdasági Bizottságban foglal el elnöki, alelnöki pozíciót, majd a környezetvédelemmel is elkezdi foglalkozni. 2002 óta az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának alelnöke, valamint a Magyar Szocialista Párt Környezetvédelmi Tagozatának elnöke. Emellett a Haltermelők Országos Szövetségének igazgatója.

-Orosz úr, maga szerint mi ma Magyarországon a három legfontosabb környezetvédelmi probléma?

A legfontosabb problémának én azt tartom, hogy a magyarországi politikába, azaz a társadalom vezetésébe, szervezésébe, nem illeszkedik be szervesen a környezet ügye. Minden nagy pártnak van környezetpolitikusa, ugyanakkor az adott pártok programjai csak nagyon érintőlegesen és sokszor nem a gazdaságpolitikába illetően tartalmazzák a környezetügyi kérdéseket. A globalizálódó világban valószínűleg az egyik leglényegesebb kérdés a környezetünk állapota. El lehet itt még egy darabig szórakozni fenntarthatatlan gazdaságfejlesztéssel, csak egy ponton túl elfogy a levegő, elfogy a talaj, elfogy a víz. A másik kérdés, hogy azért ne csak ilyen általánosságokban fogalmazzunk, az öröklött szennyezéseknek az ügye. Ehhez kapcsolódóan van ugyan egy Országos Kármentesítési Program, de csak részleges eredmények születtek. Én személyesen, illetve a Magyar Szocialista Párt is – de ez nem rangsort jelent – harmadik nagy környezeti problémának a látható környezetünk piszkosságát tekintem, ami egy életminőséget meghatározó tényező. Koszos a környezetünk. A kutyagumitól kezdve az eldobott nejlonszatyrokig, az építési törmelékek vízfolyásokba zúdításáig ezer és egy példát lehet mondani.

-Az MSZP-nek van külön környezetvédelmi programja?

A Magyar Szocialista Párt kongresszusa elfogadta a választási programot, ebben szerepel egy környezetügyi fejezet. De ennél sokkal fontosabbnak tartom, hogy az Új Magyarország program lényeges eleme az, hogy az egészséges környezetbe történő befektetést forszírozza. Közelebről ezt maga a program úgy fordítja le, hogy szennyvíztisztítás, egészséges ivóvíz és egyebek. Én magam ennél sokkal szélesebben értelmezem ezt. Például szeretném, ha a környezeti ipar fejlesztését is ide értenénk majd a gyakorlati végrehajtás során. Hiszen mi végre a szelektív hulladékgyűjtés, ha nem épül rá egy ezt másodlagos alapanyagként hasznosító ipar? Tehát mind a fejlesztéspolitikai elképzelések, mind a választási program tartalmazznak környezeti elemeket. A Magyar Szocialista Párt programja a fenntarthatóságot tűzi ki célul. Hozzáteszem azonban, hogy én személyesen a Magyar Szocialista Párt dokumentumaiban túl gyakran találkozom a

fenntarthatóság kifejezéssel, mégpedig fenntartható gazdasági fejlődéssel és fenntartható pénzügyi folyamatokkal összefüggésben. Én ezt egy picit zavarónak érzem, amikor a fenntarthatóság egyre inkább kizárólag a környezeti értelemben való, a társadalom egészének való működésének a fenntarthatóságát kellene, hogy jelentse.

Maga a környezetvédelmi fejezet elsősorban a parlament által igen nagy arányban elfogadott Második Nemzeti Környezetvédelmi Programra épít. Nem hiszem, nem hisszük, hogy ezekhez képest nívumokat kellene megfogalmazni, ezeket kell végrehajtani, és a terveink is így szólnak. Ezen belül azonban van néhány olyan elem, amelyet szeretnénk kiemelten kezelni. Öröömre a kármentesítési program egy határozottabb gyorsítását vállalja be a választási program, illetőleg a szelektív hulladék gyűjtés jóval nagyobb arányú elterjesztését. Az utóbbihoz tartozik, hogy ebben a ciklusban vezettük be az ú.n. darab alapú termékdíjat. Ezt szeretnénk társítani egy nagyon erős betétdíjas rendszerrel, még pedig oly formában, hogy a gazdálkodói döntés arról szólhasson, hogy vagy darab alapú termékdíjat fizet, vagy betétdíjas rendszert alkalmaz. Úgy hisszük, hogy egy ilyen kényszeres választás az esetek nagyobb részében fogja a gazdálkodókat a betétdíjas rendszer működtetésére ösztönözni. Ha mindenképpen fizetni kell, akkor talán a gazdálkodóknál is előtérbe kerül a környezeti felelősség. Az általunk gondolt betétdíjas kontra darab alapú betétdíjas rendszer tehát azt jelenti, hogy ha valaki úgy dönt, hogy pusztán szelektív gyűjtéssel, tehát nem betétdíjasan, kíván valamilyen terméket áruba bocsátani, akkor megfizeti ezt a darab alapú betétdíjat, és bízunk benne, hogy a fejlődő szelektív begyűjtési rendszer egyre nagyobb hányadot visszajuttat. Ez a gyártó nyilván vállalja az ódiúmat, hogy akármelyik szervezeten keresztül is gyűjti a hulladékát vissza, a vissza nem kerülő hányad után meg kell fizetnie a termékdíjakat, a szennyező fizet elvének következetes érvényesítéseként. Ha viszont a betétdíjas rendszert választja, akkor megteremtjük azt a lakossági érdekeltséget is, ami az esetek és a csomagolások nagy hányadában azt eredményezi, hogy a hulladék egy pillanatig sem kerül szemétkébe, vagy szelektív gyűjtőkbe, hanem az értékfolyamnak megfelelően visszakerül, és vagy újra töltik, vagy valamilyen formában újrahasznosítják.

-A betétdíjat mely termékekre gondolták kivetni?

A nemzetközi példák azt mutatják, hogy a legnagyobb felhasználási terület az italcsomagolások területe, de gyakorlatilag nincs olyan termék vagy csomagolás, amire ne lenne alkalmazható. Magyarországon is a raklaptól a műanyagflakonokig már alkalmazzák, de az sem elképzelhetetlen, hogy nagyobb termékeknél is, amelyek visszagyűjtéséről egyébként a jogszabály gyártói felelősséggel rendelkezik, lehessen alkalmazni ilyen betéti díjakat. Ez a gyártó felelőssége mellett azt a lehetőséget is megteremti, hogy a fogyasztó, ha már nincsen szüksége a termékre, akkor azt ne eldobja, hanem visszavigye, és megkapja érte a betétdíjat.

-Egyéb gazdaságpolitikai eszközökben is gondolkodnak?

A Medgyessy kormány időszakában elindult egy zöld adóreform, amiről egyébként már korábban, a 2002-es választások időszakában is szó volt. Ennek a lényege tulajdonképpen nagyon egyszerű. A környezethasználatban, illetőleg az erőforrás használatban a nem megújuló erőforrások használatát komoly adókkal kell terhelni, míg a megújuló erőforráshasználat ehhez képest mindenképpen csökkentett teherrel szerepelhet csak. A megújuló erőforrások közül a leglényegesebb az emberi erőforrás, tehát az lenne az adóreform lényege, hogy például a kőolaj-felhasználás magas adóteherrel, a munkaerő

felhasználás alacsony adóteherrel legyen sújtva. Ebbe az irányba tett lépés volt szerintünk az energiaadó, amit ugyan élénk vita kísért a parlamentben, vagy a különböző környezetterhelési díjak, a talaj-, a levegő-, a vízterhelési díjak. Emellett közben csökkentettük az élők munkáinak terheit is.

A zöld adózás gondolatát az adórendszer átalakítása során továbbra is szeretnénk érvényesíteni. Meg szeretném említeni a zöld költségvetés gondolatát, amit több civil szervezet, ezek sorában talán leglelkesebben és legmegalapozottabban a Levegő Munkacsoport, képvisel. Ennek az a lényege, hogy azokat a támogatási elemeket, azokat az állami kiadásokat, amelyek környezetkárosító hatásúak, vagy környezetkárosító használatot támogatnak, azokat igenis le kell építeni. Ebben a dologban akár a korábbinál radikálisabban is előre lehetne lépni. Hiszen valóban a legdrágább kiadás az, amit utána még sokszorosan megtét az okozott környezeti kár későbbi kártalanítása.

-Ez azt jelenti, hogy a támogatásokat és az adókat át kell csoportosítani úgy, hogy kevésbé környezetterhelő tevékenységre ösztönözzön?

Az adó az elvonással arra kell, hogy ösztönözzön, hogy környezetbarátabb társadalmi létezés, gazdálkodás valósuljon meg, a kiadási oldalon pedig ami környezetkárosító, ami környezeti terheléssel jár, arra pedig ne adjunk pénzt. Ez a közös logikája ennek a dolognak. Ugyanakkor immár 12 éve a parlamentben ülve úgy gondolom, hogy egyiket sem lehet az egyéb feltételek alapos számbavétele nélkül érvényesíteni. De azt teljesen természetesnek tartom, hogy ez a mérlegelés mindig történjen meg. Nem baj az, ha az adott környezeti kár bekövetkezését tudva vállalom valamilyen támogatást, de tudjak róla. Mert a legnagyobb problémát abban látom, hogy nincsen benne a közgondolkodásban, hogy számba vegyük azokat a következményeket, amelyet a környezetre gyakorolnak. Ezt tudja a mindennapi életbe, a politikai gondolkodásba bevinni a zöld költségvetés gondolata. Én egyébként a Gyurcsány kormány megalakulásakor arra kértem a minisztereket, hogy minden reggel, amikor fölkelnek, kérdezzék meg maguktól, hogy aznap amit akarnak csinálni, az jó-e a környezetnek, rossz-e a környezetnek, vagy neutrális a környezetnek. És esténként is ugyanezt gondolják végig. Úgy vettem észre, hogy az intelmeim ellenére ez nem vált napi gyakorlattá a miniszterek között.

-Ez kár. Akkor valóban a gyerekeket kell nevelni, akik még fogékonyabbak erre?

Az önmagában fontos, de önmagában kevés. De elmulasztani semmilyen körülmény között nem szabad. Kőrödi Mária volt miniszter asszony volt az egyik legharcosabb, leglelkesebb támogatója a környezettudatos gondolkodás elterjesztésének. Azt gondolom, hogy ezt nagyon bölcsen tette. Jóval többet energiát kellene és lehetne erre fordítani, érdemes lenne az időnként tapasztalható bizalmatlanság helyett például a civil szervezetek ilyen irányú törekvéseihez több támogatást nyújtani.

-Ha a civilekről beszélünk: mostanában a sajtó eléggé zöld civil ellenes. Legalábbis megjelentek a közelmúltban olyan írások, hogy csak hátráltatnak, többek közt még környezetbarát beruházásokat is.

Bizonyára gondolhat a Miniszter Úr nevével fémjelzett Népszabadság cikkeire is, ami talán az elmúlt hét végén jelent meg. Jelen voltam a Környezet- és Természetvédelmi Szervezetek Országos Találkozásán Veszprémben. Már az után érkeztem, hogy a megnyitón tapasztalható veszekedés lezajlott. Azt gondolom, hogy nem a

környezetvédelmi miniszter dolga ezen gondolatok megfogalmazása, még akkor sem, ha ezek igazak is. Ami a dolog érdemét illeti, egy civil szervezet önkéntes szerveződés és önmaga határozza meg azt a célt is, aminek érdekében tesz. Tehát szóvá tenni az egyoldalúságát ezen oknál fogva teljesen felesleges, mert így természetes. Számon kérni rajta olyasfajta felelősséget, amit ő nem vállalt fel, megint csak felesleges. Ugyanakkor a döntéshozatalnál ezeket a, mondjuk így, korlátait, tudni kell. Tehát mint tudjuk, nem a civil szervezeté a döntés joga, neki beleszólási joga van, amit viszont elvitatni tőle nem lehet. De az sem a civil szervezet dolga, akár zöld, akár más irányultságú szervezet, hogy meghatározza azokat a játékszabályokat, amelyekben az ő véleményét fel kell tárnai, vagy ki kell kérni és a mérlegelés eredményéről őt tájékoztatni kell. Nagyon leszűkítő és megítélésem szerint egyoldalú vélemény az, hogy a kerékkötői minősítést ráaggatják a zöld szervezetekre. Még akkor is, ha az eljárásuk sok esetben hátráltatja bizonyos gazdasági törekvések, beruházások végrehajtását. Ha valóban ez indokolatlan, akkor úgy gondolom, hogy az állami jogszabályalkotóknak el kell gondolkodniuk azon, hogy jók-e a szabályok. Tehát még egyszer mondom, nem a véleményt kell minősíteni, hanem az eljárásrendnek azokat a buktatóit kell feltárni, amelyek parttalanná tudnak tenni olyan kérdések eldöntését, amiben pedig előbb-utóbb dönteni kell. És előbb, mint utóbb.

Ezt egyébként az Országgyűlés érzékelte, így például a Vásárhelyi terv végrehajtásánál a közérdekűséget eleve törvénybe foglalta, ezáltal elvileg egy gyorsított eljárási rendet kényszerített ki. Ebben az eljárási rendben kell tudni értelmesen kezelni és értelmesen elmagyarázni, hogy mikor mit döntött az, aki éppen döntött. Ez a dolog egyik oldala. Én a másik oldalban is érzek egy fajta intoleranciát, érzékelem azt, hogy sokan úgy gondolják – de ez nem zöld szervezeti sajátosság, ez a mai magyar demokráciának nevezett valaminek a diszkrét bája –, hogy az a demokratikus, amikor mindenkor nekik van igazuk. De ezt nem aggályoskodó, akadékoskodó zöld szervezeti kérdésként kell és szabad értelmezni, hanem tudomásul kell venni, hogy ma ilyen a demokráciák állapota. Tehát a fejtől büzlük a hal, elnézést, hogy ezzel példálózom. A mai magyar politikai elit így viselkedik, tehát ne csodálkozzunk azon, hogy a civil szervezetek, akik ugyancsak politikai szervezetek, szintén ugyanezt a viselkedésmintát követik. Ezen kell változtatni, és akkor azt hiszem, hogy ezen a zöldek által is véleményezett beruházások normálisabb rendben és kisebb társadalmi feszültséggel fognak tudni megszületni. Mert jelenleg valóban az érdeklődő publikum csak azt tapasztalja, hogy valaki akar valamit, és megjelenik egy zöld, egy magát zöld szervezetnek nevező, szervezet képviselőjében valaki, aki mindent megállít. Nem így van. Én azt gondolom, hogy ha kellő időben, kellő eljárásrendben, véleménykikéréssel folyik a történet, akkor még látvány szintjén sem így jelennek meg ezek a történések. Remélem, hogy érthető, amit ezzel akarok mondani.

De azért ne söpörjünk a szőnyeg alá azt a problémát, hogy bizony a zöld gondolat és a zöld szervezetek nem egyedülként vannak jelen azokban az eljárásokban, amelyekről itt most beszélünk. Csak a jelenség miatt mondom, nem kívánom sem minősíteni, sem más módon befolyásolni a későbbi döntést, de itt van ugye a Csongrádi vízlépcső története. Víz- és környezetvédő szervezetek hangosan tiltakoznak ellene, más civil szervezetek, önkormányzatok, sőt, országgyűlési képviselők pedig erőteljesen lobbiznak a megvalósulása érdekében. Tehát fontos lenne a társ-, a partner civil szervezetekkel való párbeszéd. Mert ha egy hatósági eljárásban, vagy egy nagyon összetett beruházási kérdésben a politikának kell döntenie, és neki ez a döntése azt jelenti, hogy úgymond igazságot szolgáltat két egymással perlekedő civil szervezet között, akkor biztos, hogy a zöld gondolat fog bukni. Mert a politika ugye a többség nyelvén ért. Ennek megfelelően, ha a politika abba lesz beleszorítva, hogy a többség és a kisebbség véleménye között foglaljon állást, választási, politikai, logikai megfontolásokból a többség mellett lesz

kénytelen állást foglalni, ez pedig azt jelenti, hogy valóban tovább folytatódnak a fenntarthatatlan folyamatok Magyarországon. De hozzáteszem, ez nem kifejezetten magyar sajátosság, hiszen úgy néz ki, hogy a világ egészében hasonlóan történnek ezek az ügyek.

-Térjünk át a közlekedés kérdésére. Budapest esetén hogyan lehet javítani a jelenlegi helyzeten?

Említette a beszélgetés elején, hogy találkozott Bánsági Györggyel, a Fővárosi Közgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának elnökével. Ő biztosan szólt erről. Én csak annyit mondanék, hogy nem feltétlenül párt alapon működik a véleménykülönbség. Mert például a Budapesti Közlekedési Szövetség támogatása az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága előtt abszolút pártsemleges, vagy pártoktól függetlenül következett be. Nem hiszem, hogy van értelmes politikus, vagy értelmes budapesti lakos, aki ne értene egyet azzal, hogy a fővárosi közlekedésben a tömegközlekedés minőségi és mennyiségi faktorainak javítását kell preferálni a személygépkocsi közlekedéssel szemben. Persze a személyes közlekedési eszközök között van egy, amit meg kell említeni, ez pedig a kerékpár. Ennek a kultuszát meg kellene teremteni a fővárosban is, az egész országban is.

-Most folynak is ilyen törekvések, megmozdulások. A Critical Mass rendezvényein nagyon sokan szoktak részt venni.

Igen, a minap hallottam, hogy kerékpár ügyi minisztert szeretnének. Nem hiszem, hogy ezen múlik, de a kerékpáros közlekedés ügyét én mindenképpen támogatandónak gondolom. Nagy falat mindkettő, mind a kerékpáros kultúra, mind pedig a fővárosi tömegközlekedés minőségi és mennyiségi fejlesztése, de erre mindenképpen áldozni kell. Ellenkező esetben igazuk lesz azoknak a vélekedőknek, hogy adott esetben nem old meg semmit még a valamennyi parlamenti párt által felvállalt budapesti körgyűrű megépítése sem. Ha azt jól sikerül megoldani, képes lesz kiterelni a nagykamionokat, ami egy óriási fellélegzés lenne a fővárosban. De adminisztratív szabályokra akkor is szükség lesz. Valóban választható alternatívát kell nyújtania a fővárosi tömegközlekedésnek, kényelmesebb, sűrűbb, az elővárosi vasutakkal is kombinált rendszert kell alkotnia, hogy ne kelljen azt a döntést meghoznia reggel valakinek, hogy mivel napközben annyi helyre kell mennie, inkább autóval megy. Mert ilyen egyszerű személyes döntésekkel alakul ki az a zsúfoltság, ami után pedig mindenki szenved és őrjöng, vagy aki éppen kívül van, az szívatja a szennyezett levegőt.

-Tudom, hogy Ön agrár-szakember is. Ami ezen a területen aktuális, az sajnos a génmódosított termékek kérdése. Meg lehet állítani ezeknek az elterjedését?

Ez abszolút aktuális. Ha a kérdése így szól, hogy meg lehet-e állítani, akkor arra az a válaszom, hogy nagyon remélem. A Magyar Szocialista Párt elég egyértelműen rögzítette, hogy ami a magyarországi viszonyokat illeti, meg is akarja állítani. De a realitás ennél sötétebb, mégpedig hogy jó, jó, hogy mi ezt akarhatjuk, de mit tesznek a szlovákok, mit tesznek a románok, az ukránok, a szerbek, a horvátok, a szlovének és az osztrákok körülöttünk. Mert ahhoz, hogy a GMO-mentesség fennmaradhasson, ahhoz az is kell, hogy a környező országokkal is legyen egy normális viszony, ha ők másképp döntenének. Ennek a gondolatnak a jegyében született meg az a koegzisztencia törvényjavaslat, amit a kormány kiküldött Brüsszelbe. Ennek a kritikájával sokan foglalkoztak, de a filozófiájával

mindenki egyet értett, nevezetesen, hogy ha nem tartható az a moratórium-szándék, amit a magyar kormány bejelentett, akkor a rosszabb verzió a szabályozatlanság és az abból eredő káosz. És akkor már inkább legyen koegzisztencia törvény. De mivel az a szándékunk, hogy legyen GMO-mentesség, ez a leendő koegzisztencia törvény olyan szabályokat alkalmazzon, melyek szerint elvileg lehet, de tegye megoldhatatlanná a gyakorlati megvalósítását annak, hogy valaki ténylegesen Magyarországon olyan szántóföldi növényeket termesszen, vagy olyan vetőmagot alkalmazzon, ami genetikailag módosított. Ebben a szándékban elég nagy az egyetértés, ez alól talán néhány gazdasági csoport lóg ki. De én azt gondolom, hogy a legalapvetőbb környezetvédelmi elv, az elővigyázatosság elve, hosszú ideig még azt kell, hogy mondassa a magyar kormánnyal, kormányokkal, hogy mindent meg kell tenni Magyarország GMO-mentességének fenntartásáért. Ez egyébként a Magyar Szocialista Párton belül nem kérdés, a kormányon belül volt és van is ebben vita. A gazdasági tárca és a szabad demokraták engedékenyebbek, ez a különböző kormányzati megnyilatkozásokban látszott is, úgyhogy ez volt az oka valószínűleg annak, hogy sokan úgy gondolták, hogy a mai kormánnyal szemben is meg kell védeni ezt a mostani állapotot. De a magyar kormány nem akar ezen az állapoton változtatni.

-Egy utolsó kérdés: Ön lát különbséget a különböző politikai pártok környezetvédelmi elképzeléseiben?

Én az Országos Találkozón is mondtam, volt ott egy négy párti plenáris ülés, hogy elhallgatva az ott elhangzottakat, a leendő környezetvédelmi bizottságban megint nagyobb egyetértés lesz, mint a pártok között általában. Tehát azt tudom mondani, hogy a környezetpolitikusok számtalan kérdésben azonos nyelven beszélnek a különböző pártoknál. Van azért nem elhanyagolható különbség, de lehet, hogy csak én érzem úgy, mert én más pártok ügyében nem veszek részt. Mi az ember élőhelyének védelmét tekintjük a legfontosabbnak. Tehát biztos, hogy hozzánk nem, vagy nagyon nagy nehézségek árán fér be a "mindenáron akadályozzuk meg" radikalizmusa. Mi például nem fogadjuk el azt, hogy ami gazdaság, az ab ovo az ördögtől való. Én személyesen is azt mondom, hogy nem a gazdától kell védeni a földet, nem a halásztól és horgásztól a vizet és a benne élő élőlényeket, nem az erdésztől és vadásztól az erdőt és a benne élő vadakat, hanem az ő tevékenységük által kell tudni ezeket a környezeti elemeket az unokáink számára is használható formában és minőségben megtartani és fenntartani. Ezért az elmúlt időszakban a darab alapú termékdíj mellett az agrár-környezetgazdálkodás kiterjesztéséért hadakoztunk. Ez a föld, a vizek, az erdő használatában egy olyan új gondolatot honosít meg, miszerint nem kell onnan kirekeszteni a gazdálkodókat, hanem olyan feltételeket kell nekik teremteni, amiket hogy ha betart, akkor nem sérül az általa használt környezeti elem. Sőt, nem hogy nem sérül, de a tevékenysége által akár még jobba is válhat. Magyarországon a természet, a biodiverzitás európai összehasonlításban nagyon gazdag, és ez annak a gazdálkodási módnak is tudható be, ami ezt nem hogy megtűri, hanem adott esetben még segíti is. Az agrár-környezetgazdálkodás és a különböző célprogramjai azt szolgálják, hogy ez nagyobb arányban legyen így. Ebbe azért nehezen fér bele, hogy ami gazdaság, az környezetellenes, nekünk partner a gazdaság ezekben a kérdésekben. Sőt, azt is mondom személyesen, hogy reálisan csak akkor lehet majd megvédeni a környezetet, ha a gazdaságpolitikába a fenntarthatóság követelménye, mint versenyképességi feltétel be tud épülni. Folyamatos korlátozó, radikális akciókkal nem lehet fenntartani a gazdaság kordában tartását. Meg kell tudni nyerni a gazdaságot is ennek az ügynek.

(készítette: Varga Katalin)

PARRAGH DÉNES

„A környezetvédelem egy példamutatáson alapuló cselekvéssor”

1983-ban Debrecenben szerzett biológus diplomát. Néhány évi kutatói, oktatói munka után az államigazgatásban dolgozott, mint természetvédelmi, környezetvédelmi szakember. 1992-1996 között a Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség igazgatóhelyettese. 1996-tól saját, környezetvédelemmel foglalkozó cégét vezeti. 1990-től tagja a Fidesznek, jelenleg a nyíregyházi városi szervezet elnöke. Tagja a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Tanácsnak és az Északkelet-magyarországi Regionális Fejlesztési

Rt. Igazgatóságának. A 2002. évi országgyűlési választásokon a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei területi listáról jutott be a parlamentbe. Május közepétől a környezetvédelmi állandó bizottságban kapott helyet.

-Ha rangsorolnia kéne, mit tar a három legaktuálisabb környezetvédelmi problémának?

Ha abból indulok ki, hogy ma Magyarországon az emberek egészségi állapota szempontjából mi befolyásolja leginkább az egészségi állapotunkat, akkor három dolgot tudok felsorolni. Elsőként a légszennyezést - kísérletek kimutatták, hogy már a határérték alatti légszennyezés is növeli például infarktus veszélyét; másodikként a táplálékkal fölvetett káros anyagokat - tehát, hogy az élelmiszereink kemikáliákkal terheltek, kevés a vitamin és ásványanyag tartalmuk, ami károsan befolyásolja az immunrendszerünket és a hormonháztartásunkat; és harmadikként a zajszennyezést, amit nem nagyon vesszünk tudomásul és nem is vesszük észre, de a folyamatos zajterhelés növeli fáradékonyságot, jelentős stresszhatást okoz. Aki ilyen kérdésekkel foglalkozik, az tudja, hogy a határérték semmit nem jelent, hiszen számos határérték alatti terhelés is nagyon káros hosszútávon. Ez a helyzet a levegővel, a táplálékkal és a zajjal is.

Ha megnézzük, hogy Magyarországon a környezetvédelem milyen problémákkal küzd, akkor első helyen a hulladékgyűjtést kell megemlíteni. Nem véletlen, hogy az Unió csatlakozásánál is a szennyvízkezelés mellett hulladékgyűjtésre kértünk deregulációt.

Társadalmilag komoly feszültséget fog jelenteni, hogy a települési hulladék kérdése tekintetében az elmúlt 10-15 év alatt szinte kezelhetetlen helyzetbe kerültünk. Unió támogatással most folynak a nagy hulladékkezelő (deponáló, komposztáló, válogató, szelektív) rendszerek kiépítése. Minden uniós forrásból készülő beruházásnál azt látjuk, hogy hihetetlenül megrágul minden és nagyon rossz gazdasági mutatójú lesz. Ez világviszonylatban is így van egyébként. Rossz és fölösleges kapacitások épülnek ki. A korábbi kommunális hulladékgyűjtési költségekhez képest ezeknek az új rendszereknek a működtetése a többszörösébe fog kerülni. Ez hihetetlen nagy társadalmi feszültséget fog okozni, hiszen a havi szemétdíj a jelenlegi ötszáz-kétezer Ft-ról akár tízezer Ft-ra is nőhet.

A veszélyes hulladékkal azért van gond, mert követhetetlen és rossz a jogszabályi háttér, az elmúlt négy év alatt pedig tönkre tették a hatósági szervezeteket is. Magyarországon még mindig nagyon sok veszélyes hulladék kerül nem megfelelő helyre.

-Mikor a rossz gazdasági mutatókat emlegette, pontosan mire gondolt? Arra, hogy talán nem ott kerülnek a beruházások megvalósításra, ahol igazából igény lenne rá, vagy ahol megfelelőek a feltételek?

Amikor nagy beruházásokról van szó, annak a költség/haszon szintje állami, uniós támogatások felhasználásakor általában nem jó. Az egész települési hulladék probléma óriási időzített bomba. Bár hosszú évekig nem foglalkozott ezzel a kérdéssel érdemben szinte senki, a csatlakozás előtti utolsó években lett volna módunk számos kérdést a jelenlegi költségek töredékéért megoldani, de nem oldottunk meg, ennek is nagyrészt az volt az oka, hogy nem volt kellő szakmai irányítása a területnek. Ami a kérdésének azt a részét illeti, hogy jó helyen jót tesznek-e? A mai napig is az a fő probléma, hogy ezek a beruházások önkormányzati alapon, önkormányzati területen, önkormányzati társulásban valósulnak meg. A sajtóban is olvasni lehetett számos esetben, hogy az elmúlt években milyen civakodás volt, hogy itt legyen, ott legyen, ide tegyünk, oda tegyünk, engedem, nem engedem, társulok, nem társulok. S nem arról szólt, hogy szállítási útvonalat vettünk volna figyelembe vagy költség/haszon elemzés alapján döntöttünk volna a helyszínről. Állami pénzből épülnek, de például a szomszéd falut nem engedik be, mert valamiért kimaradt a társulásból és az államnak nincs semmilyen ráhatása erre.

Nézze meg, a szennyvízzel is ez a helyzet. Hosszú kilométereket utaztatjuk a szennyvizet, és hihetetlen mennyiségű indokolatlan kapacitást építünk ki. Nincs megfelelő törvényi erő, amely ezt megfelelően koordinálná. Nem az önkormányzat adja a pénzt, de szinte mindent ő mond meg. Ma mindenki úgy kezeli ezeket, hogy ingyen vannak. A rosszul megvalósított létesítmény üzemeltetése pedig drága, igaz ezt már majd a lakosság fizeti meg.

-A hulladékon és szennyvízen kívül mi lenne a harmadik probléma?

A harmadik a közlekedés. Azt mondjuk, a legjobb környezetvédelem a megelőzés. Ha már eleve olyan a rendszer, hogy nem okoz konfliktust. Nézze, meg a területfejlesztéseinket, városépítészeti, városfejlesztést. Konfliktusok származnak abból, hogy nem volt rendbe téve, hogy hol legyen iparterület, vasút, közlekedési utak, parkolás stb. A közlekedésnek is vannak olyan oldalai, ahol a fejlesztést eleve máshogy kellett volna megvalósítani. Ennek köszönhetően mára nagy kamionforgalom alakult ki, miközben a vasúti szállítás háttérbe szorult. A globális kereskedelem világméretű hatása következtében a vaját Hollandiából és Belgiumból szállítjuk, de Nyíregyházán is kapunk dunántúli tejet. Ezek a felesleges szállítások iszonyatos környezetkárosítással járnak, miközben az utakat is tönkreteszik, óriási a zajterhelés, a légszennyezés. Nem nagyon látom, hogy miként fogjuk tudni ezt kivédeni, mert komoly gazdasági érdekek vannak mögötte mind a termelő, mind a forgalmazó oldaláról, sőt azt mondom a szállító oldaláról is. Hiszen Magyarországon is kialakult egy olyan szállító, fuvarozó réteg, aki ebből él.

Még egy problémát szeretnék említeni, s ez a természetes élőhelyek eltűnése. A természetes, természetközeli élőhelyek, a nagy biodiverzitású élőhelyek megszűnése komoly gond. Én főleg a gyepet és a vizes élőhelyeket sajnálom. Komoly ökológiai értéket képviselnek, amivel a legkevésbé vagyunk toleránsak. Ma Magyarországon, ha van egy kis mélyedés, rögtön feltöltjük. Pedig ezek a vizes élőhelyeink a legnagyobb ökológiai értékeink. Emlékszem a melioráció előtt a szántók között nagyon sok mélyedés, nádas, kistavas terület volt, tele békával, vadkacsával és hihetetlen gazdag élővilággal. Aztán a

melioráció meg az agrotechnika miatt mindent elegyengettek és becsatornáztak, kemikáliázták.

-A légszennyezést említette a közlekedés kapcsán. Ön a környezetbarát közlekedést a hibridautó népszerűsítésében látja, amint arra indítványt is előterjesztett korábban. Önnek egyébként milyen kocsija van?

Sajnos még nincs hibridautóm. Én nem vagyok fanatikus autóellenes, mint néhány zöld szervezet, mert a mai világban közlekedni kell. Aki azt mondja, hogy ne legyenek autók, badarságot beszél. A tömegközlekedés csak egy szintig tudja átvenni a forgalmat, arról nem beszélve, hogy a dízel meghajtású szállítóeszközök sem olyan környezetbarátok. A kettő egymást nem zárja ki, csak az arányokat kellene megtalálni. Igazából a legfőbb környezetterhelő az áru fuvarozás. Az áruszállítás egy részét mindenképpen át kellene vinni a vasútra. Nem kellene kamionnal átutazni az országon. A vasúton szállított kamion esetében a sofőr is legalább alszik addig egyet, nem lennének olyan zsúfoltak az utak és tisztább lenne a környezet is, azaz mindenki jól járna.

-Az EU közös közlekedéspolitikája is ezt kívánja elérni...

Igen. Célozzuk, célozzuk de nem haladunk vele. Nagyon sok cég nem azért állt el a MÁV-tól, mert ők kamionnal akarnak szállítani, hanem, mert rugalmatlan volt a MÁV. Ma a raktárkapacitást mindenki a minimálisra igyekszik csökkenteni. A japánok kezdték el, hogy alig van raktárkészlet, és ha azt mondja a szállítónak, hogy neki délután 5-kor kell alkatrész, akkor 4-kor beáll a kamion, kirakja és 5-re a gyártósoron van. Majdnem ilyen szintű pontosságot kíván meg ma az áruk szállítása. Valami ilyesmire vagy ezt megközelítőre a MÁV jelenleg képtelen. Iparvágánnyal rendelkező nagy gyártók azért álltak el a MÁV-tól mert azt a szállítási gondosságot, feszességet és pontosságot nem vállalta a MÁV, és kényszerből szállítatnak közúton.

A személyautókra is szükség van, és nem utálni kell a személyautókat, hanem az általuk okozott környezetszennyezést kell csökkenteni. Az más kérdés, hogy a hidrogénautók, elektromos autók fejlesztésével nem haladtak úgy, mint azt reméltük a 60-70-es években. De most úgy tűnik technológiailag befutó a hibridautó. Igaz, hogy eddig csak a Toyota Priust lehetett kapni, de júniusban jelenik meg a Honda Civic hibridautója, de például a Lexus, a Citroen és Peugeot is gyárt már hibrid autót. Itt nincs ellenérdekeltség, hiszen maga az autóipar kezd átállni, és ezt mindenhol máshol megpróbálják támogatni. A hibridautóknak épp a megoldásuk miatt jóval kisebb a fogyasztásuk, kisebb a károsanyag kibocsátásuk. Városi közlekedésben akár elektromotorral önmagában is képesek közlekedni, ami azt jelenti, hogy nincs káros anyag kibocsátása és minimális a zaja. Egy Toyota Prius 7,5 millió forint, ami sok. Ennek csökkentésére próbáltam kezdeményezést tenni. A regisztrációs adóban van bizonyos fokú kedvezménye a veteránautókhöz hasonlóan a hibridautóknak is. De a 190 ezer Ft-os regisztrációs adókedvezmény nem ösztönöz eléggé. Igazából az ÁFA csökkentés lenne megoldás. A 0%-os ÁFA-t az EU szabályozása nem engedi. Próbálkoztam 5%-kal, azt is leszavazták. De mikor a KvVM kezdeményezte, hogy nulla legyen a regisztrációs adója egy hibridautónak, azt sem támogatta a Pénzügyminisztérium. Még ennyit sem ér meg az egészségünk... Ezt azért tartom fontosnak, mert mikor környezetvédelemről beszélünk, példát kellene mutatni az államnak az egyszerű embernek.

Ugyan ilyen hibás - és arra is többször adtunk be módosító indítványt Kósa Lajossal, Debrecen polgármesterével- az energiaadó. Azt mondták, hogy ez egy környezetvédelmi

adó. Ez nem igaz. A költségvetéshez folyik be és nem a környezetvédelemhez. Az energiaadó sújtja a villamos vasúti vontatást is és a villamosközlekedést is. Ha környezetvédelmi adónak nevezzük, és azt mondjuk, hogy a leginkább környezetbarát közlekedés a tömegközlekedés ezen belül a villamos tömegközlekedés, ehhez kétség sem nem fér, akkor már példamutatásként sem kellett volna energiaadóval sújtani ezt a területet. Kétszer adtunk be módosító indítványt erre, mind a kétszer leszavaztak bennünket.

-Ennek ellenére szavaiból úgy veszem ki, hogy a hibridautó kérdését napirenden fogja tartani.

Mindenképpen, fontosnak tartanám, mert Amerikában is és Nyugat-Európában is ez egy fontos kérdés. Az, hogy a Prius pár éve az év autója volt, hogy a Honda Civic nyerte az Alternatív Hajtás díját Kanadában, 2005-ben, az mind azt mutatja, hogy ezekben az országokban ez olyan óriási tény, hogy nem csak azért kapták a díjat, mert jó autók, hanem mert mind a két esetben a környezetvédelemhez való viszonyt is díjazták. A legtöbb országban támogatják is ezen járművek forgalmazását. Tehát én fontosnak tartom továbbra is, Magyarországon fontos lenne, hogy az állam is hajlandó legyen példamutatásra, áldozatvállalásra. De amíg a benzinmotoros és hibridautó ára között 2 millió forint van, nem biztos, hogy megteheti az ember, hogy megvesz egy ilyen járművet. Ha megnézzük, hogy Magyarországon mennyi az asztmás, a légúti megbetegedés, allergiás, a rákos megbetegedés, és ennek a jó része a közúti közlekedésből és zajból származik, akkor nem csak arról van szó kiesik-e tíz vagy százmillió forint az adóbevételből, mert lehet, hogy több milliárdot takarítottunk volna meg az egészségügy területén.

-Önnek, mint biológuskutatónak mi a véleménye a GMO-król?

A lehető legrosszabb. A GMO-k bármilyen szintű térnyerését és nem akarok túl nagy szavakat használni, de nem tudom semmilyen más veszélyhez hasonlítani. Ez apokaliptikus léptékű gond, és azt mondom, hogy akik ezt teszik, nem tudják, hogy mit cselekednek. Ehhez képest az atomenergia veszélyei, az AIDS, vagy az ebola vírus elhanyagolhatóak. Azért óriási probléma, mert egyértelmű, hogy nagyon sok olyan veszélyt rejt, amelyet nem ismerünk előre. Az EU-s jogszabály, amit mi is elfogadtunk, megenged néhány tized százalékos arányt. A probléma éppen itt van. Egy gén is okozhat gondot! Egy gén hány százaléka a teljes genomnak? Tehát, ez az a probléma, ami százalékban nem kifejezhető: vagy van, vagy nincs! Másrészt tudjuk, hogy eddig is voltak illegális tevékenységek, eddig is voltak megkerülő utak, eddig is voltak különböző kísérletek melyek nem voltak kellően izoláltak. A kijutott manipulált gének utána kereszteződnek, továbböröklődnek, és az egész bioszféra olymértékű elszennyeződését okozhatják, ami visszafordíthatatlan folyamatokat indíthat el. Azért sokkal rosszabb, mint egy környezeti kár, mert azt lezárhatom, elszigetelhetem, talajt cserélhetek, stb. de ez nem ilyen. Ezzel kiszabadítottuk a szellemet a palackból és, hogy innentől kezdve mi történik, már nem rajtunk múlik.

Egyébként abban is biztos vagyok, hogy a jelenlegi növény-, állat-, és humán-egészségügyi problémáink jó része a vegyi és biológiai fegyverkezés következménye is. Ezt vagy nem tudjuk, vagy nem valljuk be.

-Ön szerint, hogyan lehet összeegyeztetni a mezőgazdasági termelést és a természetvédelmet?

Ma Európában és Magyarországon is túltermelés van. Az más kérdés, hogy miközben eladhatatlan a tej, nem érdemes sertést és marhát tartani, ki kell vágni az almafákat, de ha bemegyünk a boltba a virsliben nincsen hús, a gyümölcslemben nincsen gyümölcs és a tejből már lassan nincsen tej. A valódi húsert, tejęert és gyümölcsert olyan árat kellene fizetni, amit egy átlag fizetésből nem lehet megtenni. És a rákos megbetegedések száma pedig egyre nő. Ezzel a problémával kell először foglalkozni. Ha azt mondjuk, hogy nem kell annyit termelni, kevesebb szántóterület is elég, vagy kevésbé intenzív kultúra elég, sőt még egészségesebb is, akkor rájövünk, hogy számos érdekünk közös. Az elmúlt években sajnos a magyar kormány pont ez ellen tett óriási kárt okozva a mezőgazdaságnak, a vidéknek és mindannyiunk egészségének. Az EU is pont azért változtat az agrár támogatásokban az I. pillérről a II-es pillére, mert nem kell annyit termelni, viszont fontos a vidék megőrzése. Ezért azt mondják, hogy a megfelelő tájgazdálkodás, benne egy hagyományost megközelítő mezőgazdaság nemcsak az egészséges ételmiszer-előállítás egyik letéteményese, hanem egy nagyon fontos tájmegőrzés, munkahelymegőrzés, a lakosság helyben tartása. Ezért a mennyiségi kvótájú I-es pillérről átállnak a II-es pillére, ami a területalapú hagyományos tájhasználatot preferálja. Mit csinált Magyarország a csatlakozáskor? A rosszul megkötött kvótáinkon belül is külön kérvényeztük, hogy az agrár-környezetvédelemből csoportosíthassunk át a SAPARD támogatásokhoz. Ha ezt végig gondoljuk, látjuk, hogy a termelők nagy része is ugyanabban lenne érdekelt, mint a természetvédők: egy tájba illeszkedő, kevésbé intenzív mezőgazdaságban.

-Ön szerint ez rövid időn belül meg fog változni?

Ez nagyon nehéz kérdés, mert iszonyatos politikai, gazdasági csaták vannak e mögött. Amiről eddig beszéltünk, azt mondhatom, hogy jól átlátható szakmai kérdések, mégsem haladunk bennük előre. Pedig kell haladni, mert az uniós támogatások is ezt indokolják és saját érdekünk, a magyar vidék, az ország természeti potenciáljának a megőrzése, az egészségesebb életmód megteremtése is ezt kívánják. Mi korábban is segítettük a családi gazdaságokat, persze kellenek a meglévő nagyüzemek is.

-Hogyan lehetne megőrizni a városok tüdejét jelentő zöld felületeket, melyek fontos szerepet játsznának a már sokat emlegetett légszennyezés csökkentésében?

Erre lehetne sablonválaszokat adni. Az életünk fontos részei a polgári civil mozgalmak és bizonyos területeken még hitelesebbek is, mint a politikai pártok. Egyre inkább teret nyernek a civil kezdeményezések, az emberek egyre fontosabbnak tartják. Itt megint visszautalok a példamutatásra. Ha egy civil azt mondja, kimegyek tüntetni, mert tudom, hogyha kivágják a parkban a fát nekem rosszabb lesz az életminőségem, emiatt tüntetek és nem sörözni megyek el helyette, esetleg vállalva azt is, hogy nekem ebből konfliktusom lesz, akkor az egy áldozat. S áldozatot akkor hoznak az emberek, ha ennek értelmét látják. Tehát a környezetvédelem is egy példamutatáson alapuló cselekvéssor.

A rendezési terv úgy működik, hogy mikor valakinek eszébe jut valamelyik területet beépíteni, módosítják a rendezési tervet, és végül beépítik. Az ingatlanoknak hihetetlen értéke lett. Külön befektetői csoportok foglalkoznak üzletközpontok, lakóépületek stb. építésével, illetve az ebből származó haszon megszerzésével. Ma még nincs akkora közösségi erő, ami ennek ellenálljon. Azért kezdtem a mondandómat a civil

szervezetekkel, mert ebben a harcban csak velük nyerhetünk, csak így akadályozhatjuk meg, hogy még több zöldfelület eltűnjön.

-Ha már említette az állami példamutatást, akkor ön szerint a közszféra hogyan tudna példát mutatni a versenyszféra számára környezetbarát működésben?

Ha csinálná. Olcsóbb államról beszélünk évek óta, meg arról hogy drága a bürokrácia és közben, ha figyeli a konkrét rendeleteket, jogszabályokat, akkor azt látja, hogy hétről hétre nő az adminisztrációs teher is. Ha megkérdez egy könyvelőt, most mennyi papírt ad be az APEH-nak meg mennyit adott be három évvel ezelőtt, akkor megdöbbenne, hogy többszörösére nőtt a beadandó papírlapok száma, miközben már különféle elektronikus adathordozón is be kell még nyújtani az adóbevallást. A példamutatástól egyre messzebb vagyunk. Úgyhogy ebben nekem nincs semmilyen pozitív tapasztalatom.

-Lehet most a környezetvédelemmel kampányolni, érdekli ez az embereket?

Szerintem igen. Az embereket egyre jobban érdekli a környezetvédelem kérdése. Nyilván még mindig nem olyan mértékben, mint a munkanélküliség, a fizetések mértéke, a gyerekek iskoláztatásának problémája de határozottan nőtt az emberek érzékenysége, elsősorban a saját és gyermekük egészsége miatt is. Még a politika sem kezeli a környezetvédelmet olymértékben, mint ahogy lehetne, és szükséges lenne. Sőt a sajtó sem kezeli olymértékben, mint kellene.

-Zöld civil szervezetek jól tudnak lobbizni?

Nagy a javulás az elmúlt évekhez képest. Két probléma azért van, ha kritikus akarok lenni: az egyik hogy ott sem mindenki nőtt még fel a feladathoz, egy részük rendkívül jól képzett, míg más részük nem és ezek sokat tudnak ártani. Gondoljon csak az M0-as körgyűrű továbbépítésének akadályozására, amikor pedig meg lehet fulladni ebben a városban. A másik probléma, hogy az NGO-k igazából nem NGO-k, mert a költségvetésük döntő részét a kormánytól kapják. Én nagyobb függetlenséget adnék az NGO-knak, mert csak akkor cselekedhetnek teljesen szabadon. Például a Környezetvédelmi Minisztérium támogatása jelentős szerepet játszik a nagy szervezetek megélhetésében. Ezt nem tartom jónak, mert akkor ők ebben a formában nem is igazi NGO-k. Én nagyobb függetlenséget adnék nekik, még ha követeléseik nem mindig teljesen reálisak is. Ez végül is nem baj, mindenki mondja el a maga véleményét. A civil szervezetek nagyon fontosak, hiszen számos olyan dolog van, amit csak ők mondhatnak el, csak ők harcolhatnak érte.

(készítette: Awad A. Halim Doris)

TURI-KOVÁCS BÉLA

„A környezetvédelem mindig az egyes településeken, egyes helyeken dől el”

Az ELTE jogi karára járt, de 56-os tevékenysége miatt kizárták az egyetemről. Később lediplomázott és 1963-óta Szentendrén ügyvéd. 1956-ban belépett az FKGP-be, amelynek 1994 után újra tagja lett, majd 1998-ban pedig országos pártfőtitkárrá választották. Közben 1988 és 1990 között az MDF tagja. 1998-tól a környezetvédelmi bizottság alelnöke, míg 2000-ben Ligetvári Ferenc helyére kinevezik környezetvédelmi miniszternek. 2001-ben a kisgazdák második pártszakadása közben kizárták a pártból, ezután megalapította a Kisgazda Polgári Egyesületet. Választási megállapodást kötött a Fidesszel, melynek során 2002-ben újra bekerült az Országgyűlésbe. Jelenleg a környezetvédelmi bizottság elnöke, a Fidesz környezetvédelmi szakpolitikusa.

-Elnök úr, hogyan rangsorolná a legfontosabb környezetvédelmi problémákat?

Nem könnyű rangsorolni ez kétségtelen, de mégis azt gondolom, hogy az első és legfontosabb problémának a magam részéről, a vízüggyel kapcsolatos kérdéseket tartom. Ezt én ugyanolyan környezeti problémának gondolom, mint a hulladék ügyet vagy a levegő vagy bármi más ügyet. Vízügyi problémáink most már több évtizedesre tehető, elhúzódóak, és minthogy alvízi ország vagyunk, úgy tűnik a Vásárhelyi-terv megvalósításának mértéktelen elhúzódása állandó veszélyhelyzetet tart fenn. Ennek a veszélyhelyzetnek meg vannak a maga környezetvédelmi következményei is, mindenek előtt az emberek életére. Az én, ha szabad ezt mondanom, ars poétikám az ugyanis, hogy a környezetvédelem az egyik olyan ágazat, olyan tudomány, olyan életérzést is kifejező társadalmi jelenség, sokféle ügynek az összegzése, amelynek azért mégis a fő irányvonala az ott élő ember, az embernek a megóvása, életlehetőségeinek biztosítása. Mindezt oly módon, hogy a természeti értékeket is védjük, hiszen a természeti értékek védelme egyben az ember érdekeit is szolgálja. De ez a kettő nem válhat el egymástól. Nem tartható az az állapot, hogy Magyarországon az egyik esztendőben a belvíz okoz elviselhetetlen károkat, a másik esztendőben az árvizek, a harmadikban az aszály okoz óriási kárt. Ezért a következő időszaknak az egyik nagyon fontos témája a VAHAVA-val elindult kutatás, amely arra irányul, hogy Magyarország helyzete hogyan fog alakulni azzal az időjárás, természeti változással, amelynek most ki vagyunk téve. Erre meg kell találni a válaszokat. Tehát azt gondolom, hogy az első és legfontosabb ügy amire nagyon erősen koncentrálnunk kell az nem más mint az, hogy a felszíni vizek tekintetében megtaláljuk azt a megoldást, amely nagy térségeknek a jövőjét befolyásolja.

A másik, amit meglehetősen mellékesen kezeltünk az elmúlt időszakban, és talán tévesen is, a hulladék probléma. Az a téves elképzelés ugyanis, hogy az Európai Unióból elnyerhető támogatások a nagy hulladéklerakók megvalósítására kerül döntő mértékben felhasználásra, nagyon jelentős feszültségeket fog okozni a következőkben. Kevesen mondják el, pedig el kell mondani, ha a nagy hulladéklerakók létesítése (ami nyilvánvalóan mindig időleges megoldás) nem párosul energiát szolgáltató korszerű égetőknek a megvalósításával, akkor a helyzet egy idő után kezelhetetlen lesz. Ugyanis a nagy hulladéklerakóknál a költségek, amelyek közvetlenül fogják terhelni a lakosságot,

akár a jelenleginek a többszöröse lehet. Ezt a lakosság, az emberek nem tudják elviselni. Egyes számítások szerint, a mostani szemétszállítási díj akár ötszörösére emelkedhet, hiszen a nagy hulladéklerakó nem feldolgoz, hanem elsősorban - nevéből is következően - rakja, tárolja, elhelyezi a hulladékot. Tehát ennek párosulnia kell olyan feldolgozó lehetőséggel, mindenek előtt energiaszolgáltató lehetőségekkel, ami nélkül nem lehet lényegileg csökkenteni ezeket a költségeket. Ezt sem a központi költségvetés, sem az önkormányzatok nem tudják átvállalni, ez pedig azt jelenti, hogy a hulladék helyzet nem javulni, hanem romlani fog ha itt nem találunk megoldásokat. Tehát ezt én sarkalatos ügynek gondolom.

Egy mondat erejéig kitérnék a szennyvízre is. A szennyvíznél is az az alapvető probléma, hogy ha nem tudjuk olyan módon megoldani ezt az ügyet, hogy az még elviselhető módon rójon terheket a polgárokra, akkor óhatatlanul megkerülések következnek, és nem tudjuk elérni azt, hogy az emberek ténylegesen rákössenek a szennyvízcsatornákra. Ráadásul azt gondolom, egy bizonyos terhen fölül nem is tudnak fizetni, tehát erre is megoldást kell találni. Nem biztos, hogy a sok kilométeres elvezetgetés a megoldás, helyi megoldásokat kell találni. Ausztriában ez kiválóan bevált. Ezek a gyökérszűrés vagy természetközeli szennyvíztisztítási módszerek. Kis településeken én nem is nagyon tudok mást elképzelni.

A környezetvédelem alapjában véve mindig az egyes településeken, egyes helyeken dől el, mert azt, hogy milyenné válik egy környezet, azt a kisebb közösségek tudják igazán és jelentősen, viszonylag kisebb költséggel is befolyásolni. Nagyon nehéznek és rossznak tartom azt a helyzetet, hogy a környezetvédelem mozgásterét az elmúlt négy évben teljesen beszűkült, hiszen megszűnt előbb a KAC, aztán a KÖVICE, és ezzel tulajdonképpen megszűnt az a fajta támogatási lehetőség, amivel a kisebb településeket, de a nagyobbakat is környezeti célok felé lehetett elmozdítani. A támogatásoknak nem az volt az elsőrangú célja, hogy kifizette a környezeti program megoldásának a költségeit, azt nem viselte egészben, de adott egy olyan lökést és egy olyan támogatást, ami mellé már érdemes volt odatenni bizonyos pénzeket.

A másik, amit nagyon nehéznek látok és környezetvédelmi problémának is gondolok: az energiaszolgáltatás. Világos és egyértelmű képet kell felrajzolni abban a tekintetben, hogy mit tekintünk hosszútávon is biomassának, mi az, ami az energiafelhasználásnál úgy hasznosítható, hogy az egyben nem környezetromboló. Arra célok, hogy a könnyebbik út, nyilván az, hogyha az erdőket el kezdjük kivágni. De ha ez történik, sokkal nagyobb kárt okozunk, mint amilyen előnyökre szert tehetünk. Tehát itt erőteljes jogszabályi rendezés és közmegegyezés is szükséges arra, hogy a következőkben a biomassa, a bioetanol előállításának a lehetőségeit elsősorban a mezőgazdaságra koncentráljuk.

És végül van egy olyan terület, amiről mindig nagyon szívesen beszélek: ez amit hol agrár környezetvédelemnek, hol környezetbarát mezőgazdaságnak vagy környezet közeli mezőgazdálkodásnak nevezünk. Mindegy, hogy melyik nevet választjuk, ez arról szól, hogy az országban a rendbetétel, ami a környezetet illeti, a mezőgazdaság közreműködése nélkül nem lehetséges. Magyarországon van 6 millió hektár olyan termőföld, amely művelésre alkalmas. Ennek egy jelentős része nincs megfelelően hasznosítva. Ha a környezetvédelem képes arra, hogy a környezeti célokkal összhangban jelölje meg azokat a programokat, amelyek a hasznosítást jelentik a jövőben, akkor ez egész területeken jelent egy tisztább, egy jobb, egy kellemesebb környezetet és egyben olyan termelést, amely egészségügyi célokat, és megfelelő élelmezést is szolgálni tudja.

Még egy nagyon fontos dolog van amiről beszélni kell, de amelynek a megoldását rövidtávon nem nagyon látom: ez a levegőtisztaság ügye. Ezt azért kerülgetjük nagyon

régen, mert állandóan a pontszennyezésekről van szó, tehát arról, hogy a nagy szennyezők kibocsátását hogyan lehetne csökkenteni. Azt gondolom, a Levegő Munkacsoportnak abban igaza van, hogy amíg a mozgó szennyező pontok, azaz a gépjárművek tekintetében nem jutunk valamiféle konszenzusra, addig a levegőtisztaság területén átütő sikereket nem lehet elérni.

-Említette a hulladékgazdálkodást, és azon belül is kitért a hulladék lerakásra illetve az égetésre, de nem esett szó a szelektív gyűjtésről, valamint a hulladékok újrahasznosításáról, amelyre most az Unió nagy hangsúlyt fektet.

A szelektív hulladékgyűjtés igen jó és szükséges dolog, de távolról sem megváltó - meggyőződésem szerint- a hulladékkezelés területén. Nem alakult ki az a fajta vertikum, az a rendszer, amin belül a begyűjtött hulladékok hasznosítása biztonságosan garantált lenne, azaz, hogy az a helyzet, hogy a begyűjtött és szelektíven begyűjtött hulladék ténylegesen más sorsra kerül, mint amit nem szelektíven gyűjtöttek. Ennél is súlyosabb probléma, hogy az Európai Unió- nagyon helyesen egyébként-, megszigorította a hulladék export-importot. Nagyon kemény szabályozók lépnek életbe, mind a kiszállításra, mind a beszállításra vonatkozóan. Az köztudott, hogy Magyarországról szelektíven gyűjtött hulladék nagy részét, a műanyagokat, elsősorban Kínába szállították. Erősen kétséges, hogy ez majd hogyan fog alakulni a következőkben. Éppen ezért - amiről nem beszéltem az elején, de szeretném világossá tenni- természetesen magam is azt tartom a legjobbnak, ha nem keletkezik hulladék. De ez egy fikció ma. Persze törekedni kell rá, hogy mennél kevesebb hulladék keletkezzen!

A második az, hogy ha már keletkezett, újra tudjuk-e hasznosítani és mi módon. Ennek egy része lehet, de nem megváltó rész az én meggyőződésem szerint, a szelektív hulladékgyűjtés. Egy sereg helyen magam is azt támogatom inkább, hogy elsősorban a csomagoló anyagok esetében a mennél hosszabb használatot biztosítani kell a visszaválthatósággal. Nyilván az ebben érdekelt cégek ezzel ellentétes álláspontot képviselnek, nekem azonban az az álláspontom, és nem csak nekem, hogy ha a rendszert úgy építik fel, hogy az eleve figyelembe veszi, hogy van visszaválthatóság és nem az ellenálláson van a hangsúly, akkor ezt akár jelentősebb teher nélkül is meg lehet valósítani.

Összességében tehát azt mondom, hogy a hulladékgazdálkodás területén nem lehet egy-egy megoldásban gondolkodni. A főszabály nyilvánvalóan az, hogy ne keletkezzen, de ha mégis keletkezik, akkor a lehető legkevesebb és a környezetre ártalmatlan hulladék jöjjön csak létre. Mindehhez kemény, határozott szabályozók szükségesek.

De hát hulladék azért mégis keletkezik, erre az esetre mondom én, hogy nem véletlenül tette a lerakás elé az égetőt maga az európai direktíva is. Nagy az ellenállás az égetéssel szemben és sokan mindenképp el akarják vetni, én pártolom az energia szolgáltatás okán, de azért is mert olyan technológiák vannak ma már, amelyek nem szennyeznek, vagy legfeljebb minimális mértékben szennyeznek. Ugyanakkor a lerakóknál viszont egyszerűen figyelmen kívül hagyjuk azt, hogy ez egy ténylegesen általunk elkövetett nagy mértékű szennyezés.

-Felvázolná néhány mondatban pártja környezetvédelmi programját?

A mi szövetségünk környezetvédelmi programjának végrehajtása, gyakorlatilag az utolsó másfél évben a polgári kormányzás alatt elkezdődött. Amit ebből tudtunk, azt teljesítettünk is. Mi kiemelt szerepet tulajdonítunk a Vásárhelyi-tervnek és ezen belül az

árvíz- és belvízvédelemnek. Nagyon fontosnak tartjuk a hulladékgazdálkodással kapcsolatos komplex megoldásokat. Nagyon fontosnak tartanánk azt, hogy az Európai Unió források felhasználásánál az ország egyes térségeinek szempontjait vegyük figyelembe. (Talán nem felesleges azt is tudnunk, hogy az EU-s források jelentős részét még a polgári kormányzás időszakában kötöttük le.) A jövőben azt kell figyelembe vennünk, mi az, ami annak a területnek ténylegesen hasznára fog válni. És tudomásul kell venni, hogy pusztán Európai Unió forrásokból nem lehet bizonyos dolgokat megvalósítani, ehhez szükségesek a hazai erőforrások is.

Egyik legfontosabb tételünk, az ivóvíz probléma megoldása. Ivóvízzel kapcsolatos problémák megoldása négy év alatt nem haladt előre semmit, ezt le kell szögezni. Tervek vannak, de előrelépés nem történt. Itt sok pénzre lesz szükség az elkövetkezendő időszakban, és hogyha végre kell hajtani a teljes programot, azt az önkormányzatok önmagukban nem képesek megoldani, ezért erre központi tervet kell készíteni és hazai, központi forrásokat is mögé kell tenni. A tiszta ivóvíz biztosítása nem az Európai Unió előírásai miatt, hanem önmagunk szolgálatának okán is kötelező.

-Mi az Ön és a pártja álláspontja a genetikailag módosított szervezetekről?

Ebben igen határozott álláspontunk van. Elutasítjuk ennek a lehetőségét, és azon az állásponton vagyunk, hogy Magyarország eminens érdeke az, hogy nálunk ilyen fajták termesztésére ne kerüljön sor. Azt sajnálattal hallok, hogy bizonyos növényeknél elképzelhetőnek tartják egyesek ennek a módszernek a bevezetését. Én nem tartom elképzelhetőnek, mert ha egyes termékeknél bevezetik, akkor egyrészt a szennyezés nem csak a termesztés területén, hanem tágabb térségben is bekövetkezhet, másrészt ez egy megállíthatatlan folyamat lenne. A következmények tudományos feltárása mind a mai napig nem igazolta a bevezetését, és azt, hogy az egészségre nincsenek káros következményei. Nagy nyomatékkal szeretném mondani, hogy ugyan ez a fő oka, annak, hogy ellenzzük, ugyanakkor fontos indok az is, hogy Magyarországon megtudjuk őrizni a genetikailag érintetlen termékek előállítását és ezzel biztos piacokat teremtsünk.

-Közismert Önnel kapcsolatban, hogy a vidék pártján és a mezőgazdasági értékek pártján áll. Ön szerint hogyan lehetne környezetbarát módon hasznosítani a gyenge minőségű (10 aranykorona alatti) talajokat?

Ez egy óriási probléma. Most, hogy járom az országot látom, hogy ez mennyire így van. Két kitérés pont van nézetem szerint. Mindenek előtt termékváltást kell végrehajtani. Be kell fejezni a gabonatermelést 6-7-10 aranykoronás földeken, mert ott eredményesen nem lehet folytatni. Termékváltással meg kell találni azokat a lehetőségeket, amelyek az egyes területeken jól hasznosíthatók. Mindenek előtt az állattenyésztésre gondolok ezeken a területeken, hiszen Magyarországnak az egyik legnagyobb problémája, hogy fölborult az egyensúly a növénytermesztő és állattenyésztő ágazat között. Ezek a területek az állattartásra alkalmasak lehetnek. Ahol legelőt lehet kialakítani az a környezetbarát tevékenységgel is szorosan összefügg. A jól gondozott és ápolt legelő egyben a környezet megóvását is jelenti, az állatok pedig a környezetre kifejezetten hasznosak. Ezeket a lehetőségeket az Európai Unió is preferálja, mindehhez a szükséges támogatásokat biztosítani kell.

Vannak területek, amelyek alkalmasak arra, hogy energiaerdőt lehessen telepíteni, de ez persze nem mindenütt van így. Megint azt mondom, mint a hulladéknál, ez nem valami csodaszer, ki kell választani az alkalmas területeket, és ott preferálni kell az

energiatermelő erdőtelepítést, és biztosítani kell a megfelelő támogatást is. Nem utolsó szempont - és nem is értek egyet azzal-, hogy a terület alapú támogatások esetében a kicsik és nagyok, az igen jó minőségű és rossz területek teljesen azonos elbírálás alá kerüljenek. Ez igazságtalanságot szül. Ha valakinek van 500 ha területe az tőkét kap a terület alapú támogatásnál, amit be tud fektetni. Akinek 10 ha területe van, annak a támogatás arra sem elég, hogy a következő évi termelést el tudja indítani. Itt nyilvánvalóan nagy hibák vannak. Én azt gondolom - és ez nagyon szorosan összefügg azzal, hogy meg tudnak-e maradni a kisebb termelők is a saját területükön-, ahol csupa nagybirtok fog elterjedni ott környezetbarát termelésről nem lehet szó. Ha Magyarországon a nagybirtok teljes egészében uralkodóvá válik – amit ön kérdezett az előbb-, kivédhetetlenül jön a génmanipulált termelés, és kivédhetetlenül jön az a helyzet, hogy az állattartók és növénytermesztők között az arányt már nem lehet visszaállítani. Mert 1000 hektáron senki nem fog néhány szarvasmarhát tartani, ellenkezőleg monokultúras termesztést fog megvalósítani. Ez a termelési forma azonban, minden embernek hátrányára válik.

Tehát még egyszer, én azt mondom, hogy az 5-10, de akár a 20 aranykorona alatti talajok (ezek bizony nagyon gyengécskék, de 15 aranykorona alatt mindenképp) programját ki kell dolgozni, és a korábban felsoroltakat támogatni kell.

-Néhány évvel ezelőtt egy interjúban Ön a városi zöld területek megóvása mellett érvelt. A zöld területek megóvása, sőt növelése napirendi téma az Európai Unióban is. Ön szerint mi változott az elmúlt 4-5 évben, és mik a lehetőségek Budapestet illetően?

Budapest, azt hiszem, lehetőségei végéhez érkezett. Itt valamiféle, nagyon nagy koncepcióváltásra van szükség. Az, aki annyi idős, mint én, pontosan tudja, hogy azok a Buda környéki területek, amelyek eddig a zöld tüdőt biztosították ennek a városnak, gyakorlatilag felszámolásra kerültek. A beépítettség olyan mértékű, amely már visszafordíthatatlan károkat okozhat ezeken a területeken. Amit nagyon fontosnak tartanék, az a meglévő területek föltétlen megóvása, és ott egyetlen centimétert sem szabad föladni. Minden négyzetméterért érdemes küzdeni, különösen a belváros területén. Tudom, hogy némelyek nevenségesnek tartják, amikor egy-egy téren folyik a hadakozás, mint például: a Liszt Ferenc téren, mégis azt gondolom, ha néhány növényről is van szó, most még azt is meg kell óvni.

A másik nagy lehetőséget abban látom, hogy az agglomerációt nem szabad magára hagyni. Ez Budapestet körbeöleli, környezeti hatása kedvező lehet Budapestre nézve is. Az itt levő zöld területek, ne kerüljenek felszámolásra. Most ugyanis nem az a nagy kérdés, hogy a főváros határain belül, miféle dolgokat tudunk elérni, mert itt már a zöld területek ügye csak a megóvásra tud szorítkozni. A cél az kell legyen, hogy az agglomeráció kerülje el azt az állapotot, amibe Budapest élni kényszerül. Komoly veszélyt látok abban, hogy ahol csak olyan terület van, amely elvehető a Budapest környéki mezőgazdaságtól, a Budapest környéki erdőrészekről, azt el is akarják venni. Ez meg kell állítani, ezt nem szabad megengedni!

-Úgy tudom Ön nem Budapesti lakos, de nem lakik messze, és a munkája révén is a fővároshoz van kötve, így minden nap szembesül a Budapesti közlekedés áldatlan állapotával. Ön szerint van-e erre reális megoldás a közeljövőben?

A mostanra kialakult állapot, egyáltalán nem végzetszerű. Ezek a viszonyok, sajnálatos módon, másfél évtizedes vagy még több, mulasztásnak az eredménye. A gépkocsipark elszaporodásával egyidejűleg, a parkolóhelyek alig változtak. A P+R koncepció –amit

eredetileg jónak tartottam-, úgy megszűnt, hogy még a táblákat is leszedték, ahol ilyen lehetőség volt. Vannak, tehát olyan területek, amelyek alkalmasak arra, hogy a Budapestre érkező gépjárművek ott kerüljenek elhelyezésre, ezeket elsősorban a közforgalmú járművek végállomásaihoz kellene koncentrálni. Nagyon fontosnak tartom, hogy ebben előre lépés legyen. A városban egyfelől parkolási lehetőséget kell biztosítani azoknak, akik vagy itt élnek, vagy kényszerűen a város belső részeiben közlekednek. Másodsorban – de elsődleges szempontnak is tekinthetjük, hogy mennél több gépjárművet a városon kívül tartsunk. Ennek a megoldása nagyon nehéz, de például Londonban is találtak erre lehetőséget. Ezt így közvetlenül nem merném ajánlani, mert megköveznének az autósok, de Londonban elfogadták az emberek. Be kell látni, hogy a jelenlegi közforgalmú járműpark felszereltsége, adottságai erre nem alkalmasak.

A gyorsforgalmú vasutakban látok nagy lehetőséget, de ahhoz a HÉV járatoknak a korszerűsítésére lenne feltétlenül szükség. Szentendrei vagyok; volt idő amikor 35 perces gyorsjáratok voltak, de ezek még a 70-es, 80-as években voltak, akár milyen furcsa és nem tegnap. Azóta a közlekedési idő nőtt. A járművek színvonala nem javult, hanem inkább romlott.

Én Budapest problémáját az agglomerációval együtt gondolom kezelni és megoldani. Persze vannak csak fővárosi problémák, de az egésznek a megoldását egységesen kellene kezelni. Ma ugyanis a kb. 1,7 milliós fővárosban napközben jóval többen tartózkodnak. A kiköltözők, pedig nem mentek el Szabolcs-Szatmár-Bereg megyébe, itt vannak a térségben, és ők a legtöbbit közlekedők. Ha ezeket a problémákat nem tudják kezelni megfelelően, akkor lehet persze mindenféle parkolási meg egyéb szigorítás, de az a problémákat nem fogja megoldani.

-Hogy értékeli a Kiotói Egyezményt?

A Kiotói jegyzőkönyvet, annak hatásait nagy várakozások előzték meg, sokan sokat reméltek az egyezmény megkötésétől. Úgy gondolom, hogy az egyezmény kétségtelenül jelenthet bizonyos haladást a jó célok irányába, de egyre kevésbé bízom abban, hogy általános támogatottság hiányában valódi áttörést lehet elérni. Ugyanis világosan kell látni, hogy a legnagyobb szennyezők Ázsiában, Amerikában, Afrikában olyan helyeken található, ahol változásra nincs is különösebb esély, még inkább nincs tényleges befolyásolási lehetőség. Ezért a mi belső próbálkozásainkat én nagyon korlátozott lehetőségűnek gondolom. Sokan azt mondják, elkéstünk a kvóta forgalmazásával. Én nem gondolom, sőt! Ha a kvóta rendszer marad, Magyarországnak az az érdeke, hogy legyen kvótája, amely belföldön felhasználható. Hangsúlyozom: ha marad a jelenlegi egyezmény-törekvések utalnak arra, hogy folyik a rendszer felpuhítása- nekünk az az érdekünk, hogy a hazai ipar számára legyenek bizonyos tartalékaink. Nem érdemes kvótát eladni amikor még, egyrészt nem érte el a maximális értékét, másrészt pedig ha jelentős eladásokra fogunk vállalkozni akkor az iparfejlesztéssel és fejlődéssel kapcsolatosan magunk kerülünk olyan helyzetbe, hogy vásárlók leszünk. Az fog történni, mint a privatizációnál: miközben nagyon olcsón adunk el, nagyon drágán kell esetleg majd venni. Rendkívül fontos, hogy azt az egyensúlyt meg tudjuk teremteni, hogy mennyit érdemes eladni, és az onnan befolyó pénzeket mire akarjuk használni. Ha a kvótákból befolyó ellentételezések, ugyan úgy, mint a környezetterhelési díj esetében, bekerülnek a központi költségvetésbe, akkor ennek az értelmét nagyon csekélynek látom. Akkor nem más történik, minthogy az eladott kvóták a költségvetési hiány csökkentésére kerülnek felhasználásra. Ha ezek a befolyó kvóta díjak, környezetbarát beruházásokra kerülnek felhasználásra, akkor úgy gondolom, van értelme a kvóta kereskedelemnek.

-Volt környezetvédelmi miniszterként milyen a munkakapcsolata a KvVM-mel?

A helyes kifejezés szerint, hivatalos. Most az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának elnöke vagyok, tehát a parlamenti feladataim és a parlamenti feladatokból következő bizonyos ellenőrzési feladatok is a bizottság feladatkörébe tartoznak. Ez nem a Bizottság elnökének feladata, maga a Bizottság gyakorolja ezt a jogot, ebben a tekintetben én csak előkészítő tevékenységet végzek. Azt gondolom, hogy ez a Bizottság az elmúlt időszakban a feladatait néha még ellenzék és kormány oldal közötti konszenzussal is igyekezett gyakorolni. Néhány olyan kérdésben, mint pl. a Dráva szennyezéstől való megóvása ügyében, egységes bizottsági állásfoglalás született. Több ilyen határozatunk volt, ahol ellenzék és kormányoldal egységesen hívta föl bizonyos cselekvésekre a tárcát. Sőt, olyan is volt, hogy mulasztásokat is megállapítottunk. Ez nyilván nem mindig kedvez annak, hogy a kapcsolatok felhőtlenek legyenek. Annál is inkább, mert sajnálattal bár, de azt kell mondanom, hogy a Környezetvédelmi Minisztérium feladatai és mozgásteré az elmúlt két esztendőben alapvetően beszűkült. Az elérhető Európai Unió támogatási összegeken kívül, a valóságban alig több mint 60 milliárd forint költségvetési forrás mégis csak körülbelül a fele a korábbi 110 milliárdnak. Sajnálattal, de meg kell állapítani, hogy a tárca vezetése a költségvetés felosztásánál rendszeresen a vesztesek közé került. Ez az érdekérvényesítés súlyos hiányára utal.

Igazi nagy ütközeteink, vitáink, a szervezeti átalakítások során voltak, amelyeket a vízügy integrálása miatt szükség volt végrehajtani, de amelyet a négy év során nem sikerült megvalósítani. Ma sem tekintem ezt a rendszert véglegesnek. Új és új változtatások vannak. Ezek elsősorban a vízügy területén nagyon jelentős bizonytalanságot okoztak, ennek hangot is adtunk többször. Sőt, bizottsági állásfoglalás is született arra vonatkozóan, hogy be kellene fejezni az átszervezési akciókat, mert azok a tárca és annak szervezeteinek ellehetetlenítéséhez vezetnek.

Nem értettem egyet, azzal hogy folyamatosan PR fogásokat alkalmazzanak tényleges cselekvés helyett: bejelentik, például, hogy mostantól van zöldkommandó, amikor nyilvánvaló, hogy nincs. Az ugyanis nem zöldkommandó, ha a rendőrség is, a vámhatóság is, az APEH is teszi a dolgát, a zöld tárcánál pedig semmi más nincs, minthogy leosztják a feladatokat a területi szervezetekre, amelyek eddig sem tudták ellátni a feladatukat, a személyi állomány csökkentése és anyagi okok miatt. Nem szabad olyanokat mondani, amik eleve nem igazak. Zöldkommandó nincs, közös akciókat lehet indítani. A zöldkommandó egészen más akart lenni eredendően -egy környezetvédelmi irányítás melletti folyamatos ellenőrzést jelentene, ami garantál bizonyos biztonságot, termelésnél, szállításnál-.

Nem érdemes köveket lerakni, meg megnyitókát bejelenteni, amikor ezt követően nem történik semmi. Eltelt négy év és egyetlen tározó sem készült el, holott 2006. végére ötnak kellene készen lennie. Ilyenkor szerintem tisztességesebb azt mondani, hogy kérem, a költségvetésünk erre volt elégséges, ezt tudtuk elvégezni, és nem érdemes olyanokat mondani, amiről első látásra látszik, hogy nem valósult meg.

Kapcsolatunkat tehát, nyilvánvalóan ez is befolyásolta. Ez nem pusztán az ellenzéki pozícióból fakad, hanem abból, hogy az Országgyűlés bizottságainak feladata, hogy a kormányzati pozícióban lévőköt ilyen tekintetben kontrollálja.

-Szavaiból úgy veszem ki, hogy akkor Ön elégedett a Környezetvédelmi Bizottság tevékenységével. Valóban így van?

Azt kell mondanom, hogy a négy év tapasztalata azt mutatatta, hogy természetesen a pártfegyelem minden frakciót köt. Tehát, ha látszanak is sokszor azonos nézetek, azok nem érvényesülnek a Parlamentben. Jól jellemzi ezt, hogy az egyes törvényjavaslatoknál a bizottságban leadott szavazatok időnként homlok egyenest ellenkezőek, mint amikor a parlamenti szavazásra kerül sor. Mégis itt a bizottságon belül, egy olyan munkaléggör alakulhatott ki, ami mind a kormányoldal, mind az ellenzék részéről elfogadható volt. Nálunk nem voltak olyan nagy viták, amelyek sok más bizottságban rendszeresen előfordultak. Azt nem állítanám, hogy baráti viszonyok alakultak volna ki, de azt igen, hogy kollégialis volt a kapcsolat. Hangsúlyoznom kell persze, hogy mindez a parlamenti viszonyoknak megfelelően mindig kemény ellenzék és kormányoldal közötti vitákban alakulhatott ki.

-Ön szerint a közintézmények hogyan tudnának példát mutatni a versenyszféra vállalatai számára a környezetbarát működést illetően?

Az elmúlt négy év alatt számos látványos környezeti akciót hajtottak végre, amelynek azonban a többsége egyszerű PR bemutató volt. Látványos sajtó előtti akciók bizonyára tekintélynövelők, emeli az ismertségi szintet, de csak ritkán vagy egyáltalán nem hoznak kézzel fogható eredményeket. A nyilvánosság rendkívül fontos, de legalább ilyen súllyal kell megjelenjen az is, hogy amit a nyilvánosság elé tárunk az a valóságnak feleljen meg, és a tényeket minden ferdítés nélkül tartalmazza.

Azok a közintézményeink, amelyek közvetlen kapcsolatot tartanak az emberekkel, folyamatos környezettudat formáló tevékenységet hajtanak végre. Ezért a felelősségük igen nagy. Ha az üzleti szféra azt tapasztalja, hogy az arra hivatottak hajlamosak a valóságos helyzetet eltitkolni, vagy más színben bemutatni, akkor ők is feljogosítva érzik magukat arra, hogy a törvények tényleges teljesítése helyett PR tevékenységet folytassanak. A környezetvédelmi tárca intézményeinek túlnyomó része meggyőződésem szerint, szolgálni kívánja a környezet ügyét, gyakran csak arra lenne szükségük, hogy ebben a szolgálatban ne akadályozzák őket.

-Ugyanakkor a jól megszervezett PR akcióknak lehet hatása és eljutathatja az eredményeket az emberekhez, nem?

Igen, a PR jellegű akciók hasznosak meg szükségesek is. De annak vagyok a híve, hogy az egyes területi szervek, mindenekelőtt önkormányzatok esetében kell példaadó és példamutató döntéseket hozni és végrehajtani. Ezt, persze aztán propagálni kell. Tehát az önkormányzatnak, ha el akar érni valami jó dolgot a saját területén, meg kell hoznia a szükséges szabályozókat, azt el kell indítani és utána az embereket egy széles propagandával mellé lehet állítani.

-Mi a véleménye a zöld civil szervezetekről?

Mind a kicsiknek, mind a nagyoknak meg kellene most már találni a helyét. A nagyok szerepelnek, a kicsik nagyon ritkán látszanak. A nagyoknak is meg van a maga haszna, de a kicsiknek is haszna van, és szükség van rájuk. A zöld szervezetek körében - míg miniszter voltam arra törekedtem - arányosságot kell létrehozni, és a kisebbek számára biztosítani kell legalább az életbenmaradáshoz és működéshez szükséges feltételeket. Ez az utóbbi években, ha megnézi, nem így történt, mert 2002-ben 1 milliárd Ft támogatásról indultak, idén a költségvetésben lévő forrás alig több mint 200 millió Ft. A zöld

szervezetek támogatását stabillá kéne tenni, mert rengeteg területen szükség van rájuk, társadalomszervezőnek kell tekinteni őket.

Magyarországon ma a civil szervezeti kultúra még éppen kialakulóban van, vannak olyan, a közt szolgáló tevékenységek, amelyek esetében a civil szervezetek már nem csak megjelentek, de az eseményeket befolyásolni is képesek. A zöld szervezetek viszonylagos erejét, éppen az bizonyítja, hogy túl tudták élni a mögöttünk levő négy esztendő kiszámíthatatlan támogatási rendszerét. Úgy vélem, hogy a civil szervezetek, ezen belül a zöld szervezetek szerepe az elkövetkezendő években folyamatosan növekedni fog, helyüket a társadalomban egyre inkább megerősítik, tevékenységük mind szélesebb elismerésben fog részesedni. Az elismerés a költségvetés részéről forintokban is meg kell, hogy jelenjen.

(készítette: Awad A. Halim Doris)

Írásban érkezett válaszok

PAP JÁNOS

„A környezetvédelem az, ami nem lehet pénzkérdés!”

Az Agrártudományi Egyetemen, Mosonmagyaróváron 1982-ben szerzett agrármérnöki diplomát. Az egyetem elvégzése után a Növénytermesztési Tanszéken helyezkedett el. A doktori disszertációt környezetvédelmi témából írta. Az egyetemen a földművelés és szántóföldi növénytermesztés tantárgy oktatásában vesz részt, mint adjunktus, kutatásait a környezet- és talajvédelem területén végzi. 1990-1994. között a Fidesz-frakció tagjaként - megyei listáról - országgyűlési képviselő volt. Tagja volt a Környezetvédelmi Bizottságnak, valamint a Dunai vízlépcsőrendszer kérdéseivel foglalkozó ideiglenes bizottságnak. A megyei közgyűlés környezetvédelmi tanácsnoka és frakcióvezetője volt. 2002-ben egyéni képviselőként jutott a Parlamentbe, 2003. június 23. óta a Környezetvédelmi Bizottság alelnöke.

-Mit tart jelenleg Magyarországon a három legfontosabb környezetvédelmi problémának, ügynek?

Legfontosabb környezetvédelmi problémák: a hulladék, / háztartási, kereskedelmi, veszélyes hulladékok/, második a felszíni- és a felszínalatti vizek védelmének mennyiségi és minőségi kérdése, a harmadik a levegőszennyezés. A felsorolás nyilvánvalóan nem rangsorolást jelez.

-Fidesz környezetvédelmi programjának egyik fontos elemének a fenntartható fejlődést tartják. Mi a véleménye a hazai és európai uniós fenntartható fejlődési stratégiáról?

A fenntartható fejlődés kérdése időszerű és feltétlen támogatandó. A nagyüzemi gazdálkodás előtt hazánkban példaértékű volt a nem fenntarthatónak nevezett, de annak teljes mértékben megfelelő mezőgazdálkodás. A kor kihívásához képest későn, de még időben az EU nagy súlyt helyez a fenntartható stratégia végrehajtására. A fenntartható fejlődés kibontakoztatása még mindig messze elmarad a lehetőségektől, amelyet a lobby érdekek is akadályoznak. Gondoljunk a megújuló energia és az atom vagy a fosszilis energiára, vagy az extenzív mezőgazdálkodás térhódítása az intenzívvel szemben. Sajnálattal hazánkban – sok jó példa ellenére – a fenntartható fejlődés csak megkésve, lassan nem egy esetben félre magyarázva indul el, pl. fenntartható közlekedés, fenntartható gazdasági növekedés stb.

-Mi az Ön álláspontja a genetikailag módosított szervezetekről (GMO-k)? Milyen irányban befolyásolja ez az ételmiszerbiztonságot?

A véleményemet több alkalommal kifejtettem a bizottsági és a plenáris ülés napirendi pontjának tárgyalásán. Sokkal szigorúbb előírások, rendeletek megalkotását tartottam szükségesnek, sajnos most van egy kis kapu nyitva. Sajnálattal, de átment az a javaslat a Parlamentben, hogy még a kutatáshoz sem kell a zártkörű rendszer. Az élelmiszerbiztonságot – nagyon könnyen belátható -, hogy rossz irányba befolyásolták. Nem beszélve arról, hogy drasztikus beavatkozást hajtanak végre az élő szervezetben, amelynek következményei még csak nem is modellezhetőek. A GMO-k hatása nem ismert, rövid és hosszú távon nem vizsgálták, így az élelmiszerbiztonságra és az étláncra a hatás előre nem megjósolható.

-Hogyan lehetne véleménye szerint feloldani az ellentmondásokat az agrártermelés fejlesztése és a természetvédelem között?

Véleményem szerint a mezőgazdaság és a természetvédelem között nincs ellentmondás, csak annyi amennyit mi emberek belemagyarázunk. Azok egymásra épülve egymást feltételezve működtethetőek egyszerre. Mind a természetvédelemnek, mind az agrártermelésnek ugyanarra van szüksége, nevezetesen a tájba illő és alkalmazkodó természeti fajok és fajták termesztésére illetve tenyésztésére. A természet közeli növénytermesztés és az állattenyésztés a természetvédelem egyik speciális és nem nélkülözhető eleme. Az ökológizálásra való áttérés a különböző kemikáliák túlzott használatának mérséklése egészen biztos, hogy pozitív szemléletváltást eredményez. Az ún. agrártermelés fejlesztése csak természet közeli gondolkodás alapján képzelhető el.

-Természeti erőforrások megóvásának lehetőségei?

Minden olyan természeti erőforrás felváltása, lecserélése, amely értéket képvisel vagy elfogyhat fel kell váltani megújuló erőforrással. Meg kell előzni az irreverzibilis folyamatok beindulását, számos példa ismert előttünk, reménykedünk, hogy még nem késő.

-A budapesti közlekedés problémáit miképp lehetne megoldani?

Elsősorban a tömegközlekedés és a kerékpár utak fejlesztésében látom a megoldást. Továbbá a város nagy bejövő utjai mentén megfelelő kapacitással rendelkező parkolók biztosítása, gyorsjáratú tömegközlekedés biztosításával egyidejűleg. Az átmenő forgalom levezetésére körgyűrűk alkalmazása, vagy egyirányú közlekedés biztosításával csökkenthető. Nagy területeken a jármű forgalom kitiltása mellett villamos és a metró közlekedés harmonizálása szükséges.

-Ön számos módosító indítványt nyújtott be a környezetvédelmi termékdíj ügyében. Hogy van megelégedve a kialakult szabályozással?

Évről évre benyújtottam a környezetvédelmi termékdíjhoz módosító indítványokat, sajnos nem a súlyának megfelelően kap hangsúlyt a környezetvédelem, még mindig sokkal erősebb az ún. lobby-k hatása és ez nincs jól. Mindig valamilyen megoldás születik, nem vagyok elégedett, nem ösztönzi sem az előállítókat sem a felhasználókat. Pazarlóan élünk és ez nagy probléma. Szemléletváltásra van szükség és ezt óvodás korban kell megkezdeni. Sajnos a környezetvédelmi termékdíjat a kormány nem arra használja fel,

amire befizetik, nevezetesen nem a környezetvédelmi probléma megszüntetésére. Röviden a termékdíj rendszer reformra szorul.

-Egy éve lépett életbe a Kiotói protokoll. Mit tud az emisszió-kereskedelem hazai megvalósulásáról?

Az emisszió-kereskedelem hazai helyzete homályos, az információ kevés. Ezt szabályozó hazai rendelet kapcsán érzékelhető volt a hiányosság és a tapasztalatlanság, tipikus példája ennek, hogy egy vállalat nagy kontingenst kapott holott már nem rendelkezett azokkal a paraméterekkel ami alapján az megillette. A kormányrendelet nem követhető, nem átláthatóan alkották meg.

-A közintézmények Ön szerint hogyan tudnak példát mutatni a versenyszféra vállalatai számára a környezetbarát működést illetően?

Hazánkban a közintézmények nem járnak élen a környezetbarát működés tekintetében, itt gondolhatunk a hulladék újrahasznosításra, az irodai papír többszöri felhasználására, az informatikai rendszerek adta kedvező lehetőségek kihasználására. Erre vonatkozóan remek külföldi példák állnak rendelkezésünkre, felmerül a kérdés miért nem használjuk ki.

- Mi a véleménye az ún. zöld adóreformról?

Az új adók bevezetését nem kedvelik az emberek, a környezetvédelem terén bármilyen környezet használat, szennyezés kerüljön 25-30 %-kal többre mint, amennyibe kerül az eredeti állapot helyreállítása másik alternatíva, miszerint a környezetet használó illetve szennyező a saját költségén állítsa helyre, illetve szüntesse meg a kedvezőtlen állapotot.

- Mi a véleménye a hazai zöld szervezetekről? Tar-e velük?

Hazai zöldszervezetek markáns kiállása egy-egy súlyos ügy vagy kérdés mellett lényegesen gyengébb és számszerűen kevesebb, mint a rendszer váltás éveiben. Sajnálatos, hogy többen besorakoztak a pártok mögé, elveszítve az ügybe vetett független elkötelezettségüket. A zöldszervezetekkel az elmélyült kapcsolat alapvető, hiszen építeni, együttműködni egymást segítve lehet. Az együttműködés ma is élő több szervezettel is.

-Ön szerint lehet e kampányolni ma a környezetvédelemmel? Érdeklí-e ez most az embereket?

Nem az a kérdés, hogy lehet, véleményem szerint kell kampányolni. A környezetvédelem tipikusan pártsemleges terület. Súlyos felelősségünk van az életfeltételek fenntartásában. A környezetvédelem az embereket érdekli, de mindig háttérbe kerül, különösen akkor, ha úgy fogalmazznak, hogy pénzkérdés és ezt csak a gazdag országok tudják végrehajtani. Úgy gondolom, hogy éppen a környezetvédelem az a terület, ami nem lehet pénzkérdés. A környezethasználat, terhelés éppen úgy költség kell hogy legyen, mint az üzemanyag, energia vagy bármilyen más eszköz, anyag a termelés folyamatában.

-Hogyan ítéli meg a Környezetvédelmi Bizottság munkáját?

A Környezetvédelmi Bizottság 1990-től egyre nehezebben tud elszakadni a párt hovatartozástól. Úgy gondolom, lejárt annak az ideje, hogy a bizottság tagjai az aktuális pártpolitika mellett döntsenek. Azt is látni kell, hogy ez az a bizottság, ahol a legtöbb munka folyik és abban a környezetvédelem iránt elkötelezett képviselők ülnek.

(készítette: Awad A. Halim Doris)

PETTKÓ ANDRÁS

„Kevesebb bevásárlóközpontot, több parkot!”

A Magyar Demokrata Fórumba 1988 őszén lépett be. A Fórum Budapesti Választmányának 2000-óta tagja. 2004-ben az MDF Országos Választmányának alelnökévé választották. 2002-ben országgyűlési mandátumot szerzett a párt országos listáján. Jelenleg az Országgyűlés jegyzőjeként és frakcióvezető-helyettesként vesz részt a parlament munkájában. Az Informatikai és Távközlési, valamint a Társadalmi Szervezetek, illetve a Drogstratégiai Eseti Bizottságban dolgozik. A rendszerváltozás időszakában számos civil szervezet alapításában vett részt. 1991 és 2001 között a Kaszások nevű ifjúsági sportklub elnöke volt. 1991 óta az Ifjúsági Caritas Egyesületben aktivistaként dolgozik. 1998-tól 2002-ig az Országos Gyermek és Ifjúsági Parlament Közgyűlésének az elnöke volt. A helyi önkormányzati választáson 1994-ben méretett meg, jelenleg az önkormányzat Gazdasági Bizottságának tagja. Ifjúságpolitikai munkáját 2000. október 23-án "Hűség a Hazáért" Érdemkereszttel tüntették ki a Honvédelmi Minisztérium és az Igazolt Magyar Szabadságharcosok 56-os Szövetsége.

-Mit tart jelenleg Magyarországon a három legfontosabb környezetvédelmi problémának?

A környezetvédelmi tárca gyengeségét, alulfinanszírozottságát, érdekérvényesítő képessége csökkenését. Vízgazdálkodási rendszerünk megoldatlanságát (fürdő- és ivóvízminőség, Vásárhelyi terv lassúsága, belvizek, árvizek, Romániai erdőkorruptió, hazai falopások, stb.). A hazai környezetvédelmi háttérpar hiányát, a környezet- és természetvédő civil szervezetek alulfinanszírozottságát.

-Röviden vázolná a pártja környezetvédelmi programját?

Alapelveink:

Élhető, egészséges, normális országot akarunk! Budapesten és vidéken egyaránt, városainkban és falvainkban azonos módon. Kívánatosnak tartjuk a környezet-tudatos cselekvést minden téren, különösen a politikai döntéshozatalban. Támogatjuk az aktív környezettudat és szemléletformálás kialakítását az oktatásban és a médiában!

Szigorúság és következetesség! Mindent meg kívánunk tenni azért, hogy a környezet- és természetvédelem területén meglévő jogszabályok, illetve az ezzel a területtel kapcsolatos irányelvek betartását kikényszeríthessük, idehaza éppúgy, mind az EU többi tagországában.

Több támogatást! Szükségesnek tartjuk a környezet- és természetvédelem költségvetési támogatásának jelentős megnövelését. E nélkül sem a hazai feladatok ellátását nem tudjuk megoldani, sem az európai környezet- és természetvédelmi programok (Life+, Natura2000,...) társfinanszírozása nem biztosítható. Fontos a pályázatok elő- és elkészítésére, gondozására létrehozni egy külön a szaktárca irányítása alá tartozó egységet, amely képes a különböző területen rendelkezésre álló források felhasználásának koordinálására.

Szemléletváltozást a kormányzásban! Meg kívánjuk alkotni a "Magyarország Agenda 21" programot, amely a Rio de Janeiro-ban (1992) és Johannesburgban (2002) elfogadott Agenda 21. mintájára integrálná a fenntartható fejlődés, a környezeti elveit a hazai szakpolitikák mindegyikébe; nemcsak a környezetvédelmi, de a mezőgazdasági, ipari, közlekedési, energetikai és terület politikába, nemzeti érdekeinket külpolitikánkban érvényesítve!

Környezettudatos felelősséget! Támogatni kívánjuk egy hiteles és átfogó „környezetvédelmi felelősségi rendszer” kialakítását, amely a „szennyező fizet” elvén alapul, ahol megfelelő az ellenőrzés, a büntetés és a kompenzáció szintje és mértéke, ahol az okozott kárt valóban az okozónak kell helyrehoznia vagy megtérítenie.

Együttműködés a civil szférával: Szorosan együtt kívánunk működni a hazai és a nemzetközi civil szervezetekkel. Közvetlenül és a lehető legszélesebb módon be kívánjuk vonni őket a döntések előkészítésébe és a döntéshozatal folyamatába. Szerepüket, lehetőségeiket növelni kell a környezeti tudatformálás, az értékrend pozitív alakítása területén. Annak érdekében, hogy fontos közfeladatuk biztosítani tudják, a zöld civil szervezetek megfelelő költségvetési támogatását biztosítani kell.

-A budapesti közlekedés problémáit hogyan kívánná megoldani?

A kerületi polgármesterekkel közösen. A jelenlegi háború a kerületek és a főpolgármester között minden lépést ellehetetlenít. Bevonva a civileket és a kormányt. Parkolóházak megsokszorozása, tömegközlekedés fejlesztése, közlekedési rend és fegyelem bevezetése, az infrastruktúrába másfél évtizede elspórolt pénzek visszapótlása. stb...

Ésszerű közlekedésfejlesztést! Támogatni kívánjuk a hazai közlekedési hálózat továbbfejlesztését, azonban csak addig a mértékig, amíg az bizonyíthatóan hozzájárul a gazdaság növekedéséhez, a munkahelyteremtéshez, a szociális hátrányok leküzdéséhez, a társadalmi igazságtalanság csökkentéséhez, és csak az ökológiai szempontok maradéktalan figyelembevételével. Ugyanakkor hangsúlyozzuk a meglévő közlekedési, vasúti, és közúti hálózatok rehabilitációja szükségességét.

Zöldebb közlekedés-adóztatást! A közlekedés felelős a szennyezőanyag kibocsátás egy harmadáért. A jelenlegi adórendszer azonban nem ezt a szempontot veszi figyelembe. Javasoljuk, hogy a Nagy-Britanniai gyakorlathoz és az Uniós tervekhez hasonlóan mielőbb alakítsuk át a hazai rendszert ösztönözve ezzel a gyártókat és a fogyasztókat is az alacsonyabb kibocsátású autók vásárlására.

Több támogatást a vasúti és a vízi közlekedésnek! Elő kívánjuk segíteni a kombinált szállítás (vasúti, vízi) további térnyerését, nemzeti vasúthálózatunk megnyitását a többi EU tagország vasúttársaságai előtt, a vízi utak és a vízi közlekedés fejlesztését, valamint a különböző szállítási módok közötti átjárhatóság megteremtését. Növelni szándékozunk a szállítás biztonságát szabályzó törvények szigorát, különösen a veszélyes anyagok szállítása területén. Törekedni fogunk a nagytávú, és a tranzit áruszállítás vasútra terelésére, a közúti áruszállításban a km és terhelés alapú útdíj rendszer bevezetésére.

-Gyakori téma EU-szinten a városi zöldterületek megvédése, illetve növelése. Budapestre vonatkozóan mik a lehetőségek?

A kérdés szorosan összefügg az előzővel, azon felül elengedhetetlen lenne a kötelező park építési és parkosítási arány kijelölése és betartatása. Kevesebb bevásárló központ több park.

Egészségesebb lakókörnyezetet! Meg kell állítani településeinken a zöld területek, sportolási, pihenési övezetek fogyatkozását és a légszennyezés további növekedését. Ezek korlátozott és egyre fogyatkozó száma már ma is érezteti hatását, a jövőben pedig egyre súlyosabb köz- és népegészségügyi következményekkel kell majd szembenéznünk. Törekszünk a belvárosi övezetek rehabilitációjára, és az agglomerációs, zöldterületek védelmére.

Zöldebb városokat! Városaink élhetőbbé tétele nem tűr további halasztást. A városi tömegközlekedés fejlesztése, kerékpárutak építése, az autóforgalom csillapítása, P+R parkolók, metró-építés, átfogó fejlesztési koncepciók és egyéb feladatok, mind felvetik egy új típusú városfejlesztési gondolkodás szükségességét, a felhalmozódott adóságok rendezését és a Városi Közmunka Tanácsok életre hívását.

-Egy éve lépett életbe a Kiotói protokoll. Mit tud az emisszió-kereskedelem hazai megvalósulásáról?

Késve adtuk be a nemzeti kiosztási tervet Brüsszelbe (ezért el is marasztaltak minket), és a mai napig nem történt meg a kvóta hazai kiosztása. Ez lassítja a környezetvédelmi és energetikai beruházások elindulását, így pedig lassítja a levegő tisztaságának javulását.

Küzdjünk a klímaváltozás ellen! Mára tudományosan is bebizonyosodott, hogy globális felmelegedés van, melynek okozói az ún. üvegház-gázok. Többek között ennek is köszönhetőek az utóbbi időszak szokatlan méretű áradásai, viharai, a szárazévszak-hosszabbodások, a nagy mértékű jégolvadás és az ezzel összefüggő tengerszint emelkedés. Célunk egy átfogó európai és ahhoz igazodó hazai klímapolitika szorgalmazása, szigorúan betartandó útitervvvel, amely lehetővé teszi a gyors, teljes és ellenőrzött végrehajtást és biztosítja, hogy megsértése azonnali büntetést vonjon maga után. Az EU emisszió-kereskedelmi rendszerében teljes mértékben részt kell vennünk, vállalásaink hosszú távú teljesítésének lehetőségét már ma biztosítanunk kell.

-Felkapott kampánytéma a gázáremelés. Önnek mi a véleménye a gázárszubvenció és a környezetvédelem kapcsolatáról?

A gázár támogatás nem ösztönzi a takarékoságát és a hatékonyságnövelést, ellenkezőleg. 150 milliárdos gáztároló helyett inkább a háztartásainkat energiatakarékosági és hatékonysági programjait kellene támogatni, melyek jelenleg az unió átlagához képest 34%-os szinten vannak. Kevesebbet kellene fogyasztanunk és azt is hatékonyabban felhasználnunk. Ez a jövő nem pedig a szubvenció, hisz a jelenlegi rendszerben a versenyképességünk és a környezetünk állapota is csak romlik.

-A közintézmények Ön szerint hogyan tudnak példát mutatni a versenyszféra vállalatai számára a környezetbarát működést illetően?

Jelenleg a közintézmények semmiféle pozitív példát nem mutatnak, sőt sok esetben tanulhatnak a versenyszférától. Be kellene tartani a törvényeket, az már elég lenne.

-A World Watch Institute "A világ helyzete 2006" c. kiadványában külön foglalkozik India és Kína szerepével, fejlődésüknek globális hatásaival. Önnek mi a véleménye erről a tendenciáról?

Ha a gazdag világnak csak Kína és India olcsó munkaereje kell és nem segít környezetük és gazdaságuk fenntartható fejlődésében, akkor hamarosan ökológiai katasztrófa következik be ezekben az országokban, melynek hatásai Európában és az USA-ban is éreztetni fogja hatását. El kéne ezen gondolkodni!

-A kiadvány emellett a vállalatok szociális felelősségvállalásának módjaival, eszközeivel is foglalkozik. Magyarországon mely vállalatok tettek lépéseket ebbe az irányba?

Hál' Istennek sokan, ezért is komoly baj, hogy erről nem tájékoztatják az állampolgárokat, hogy ezek nem hírek a sajtó számára, nincsenek komoly díjak, nagy átadó ünnepek, így aztán csak az egyéni elkötelezettség a "hajtómotor" és a példamutatás sem működik kellőképpen.

-Mi a véleménye az ún. zöld adóreformról?

Meg kellene lépni, de csak akkor, ha az így befolyó pénzek valóban a környezetvédelemre fordítódnak. A jelenlegi rendszerben, ahol a felelőtlenül költekező állam feneketlen zsebébe landolnak az ilyen pénzek nem érdemes meglépni, mert semmi értelme. Előbb a következetes rendszer aztán az ökoadó.

-Hogyan lehetne véleménye szerint feloldani az ellentmondásokat az agrártermelés fejlesztése és a természetvédelem között?

1 millió hektárt kell kivonni az élelmiszertermelésből, ha itt mind energiahordozót (biomassza) termelnénk, az az ország energia igényének 30%-át is fedezhetné. Jó lenne fejleszteni a biotermelést is, ami jelenleg a földterület csupán 2%-án folyik. Sajnos a jelenlegi kormány tavaly és idén is kérte Brüsszelt a Magyarországnak szánt agrár-környezetvédelmi pénzek "átcsoportosítására", magyarán elvételére. Ez felháborító és elfogadhatatlan, szégyen és arculcsapása a biogazdáknak.

-Mi a véleménye a hazai zöld szervezetekről?

Sajnálatos módon alulfinanszírozottak, így nem tudják kellő módon ellátni rendkívül fontos társadalmi szerepüket. Legalább egy nagyságrenddel nagyobb támogatás lenne indokolt számukra.

-Mi a véleménye a hazai és európai uniós fenntartható fejlődési stratégiáról?

Uniós van, hazai nincs. Amúgy meg az egész csak szavak. Sajnos nagyon kevés dolog történik, így pedig az egész csak írott malaszt marad.

(készítette: Varga Katalin)